Poveşti nemuritoare
6

Coperta de
CRINA IONESCU

,

Povești nemuritoare

EDITURA ION CREANGĂ — BUCUREŞTI
1995

Capra cu trei iezi

ERA ODATĂ O CAPRĂ care avea trei iezi. Iedul cel mare şi cu cel mijlociu dau prin băţ de obraznici ce erau; iară cel mic era harnic şi cuminte. Vorba ceea: „Sunt cinci degete la o mână şi nu samănă toate unul cu altul”.

Într-o zi, capra cheamă iezii de pe afară şi le zice:

— Dragii mamei copilaşi! Eu mă duc în pădure ca să mai aduc ceva de ale mâncării. Dar voi, încuieţi uşa după mine, ascultaţi unul de altul, şi să nu cumva să deschideţi până ce nu-ţi auzi glasul meu. Când oi veni eu, am să vă dau de ştire, ca să mă cunoaşteţi, ş-am să vă spun aşa:

Trei iezi cucuieţi,
Mamei uşa descuieţi!
Că mama v-aduce vouă:
Frunze-n buze,
Lapte-n ţâţe,
Drob de sare
În spinare,
Mălăieş
În călcăieş,
Smoc de flori
Pe subsuori.

Auzit-aţi ce-am spus eu?

— Da, mămucă, ziseră iezii.

— Pot să am nădejde în voi?

— Să n-ai nici o grijă, mămucă, apucară cu gura înainte cei mai mari. Noi suntem odată băieţi, şi ce-am vorbit o dată vorbit rămâne.

— Dacă-i aşa, apoi veniţi să vă sărute mama! Dumnezeu să vă apere de cele rele, şi mai rămâneţi cu bine!

— Mergi sănătoasă, mămucă, zise cel mic, cu lacrimi în ochi, şi Dumnezeu să-ţi ajute ca să te întorni cu bine, şi să ne-aduci demâncare.

Apoi capra iese şi se duce în treaba ei. Iar iezii închid uşa după dânsa şi trag zăvorul. Dar vorba veche: „Păreţii au urechi şi fereştile ochi”. Un duşman de lup — ş-apoi ştiţi care? — Chiar cumătrul caprei, care de mult pândea vreme cu prilej ca să pape iezii, trăgea cu urechea la păretele din dosul casei când vorbea capra cu dânşii.

„Bun! zise el în gândul său. Ia, acu mi-e timpul...De i-ar împinge păcatul să-mi deschidă uşa, halal să-mi fie! Ştiu că i-aş cârnosi şi i-aş jumuli!”

Cum zice, şi vine la uşă; şi cum vine, şi începe:

Trei iezi cucuieţi,
Mamei uşa descuieţi!
Că mama v-aduce vouă:
Frunze-n buze,
Lapte-n ţâţe,
Drob de sare
În spinare,
Mălăieş
În călcăieş,
Smoc de flori
Pe subsuori.

— Hai! deschideţi cu fuga, dragii mamei, cu fuga!

— Ia! băieţi — zise cel mai mare — săriţi şi deschideţi uşa, că vine mama cu demâncare.

— Sărăcuţul de mine! zise cel mic. Să nu cumva să faceţi pozna să deschideţi, că-i vai de noi! Asta nu-i mămuca. Eu o cunosc de pe glas: glasul ei nu-i aşa de gros şi răguşit, ci-i mai subţire şi mai frumos!

Auzind aceste, lupul se duse la un ferar şi puse să-i ascuţe limba şi dinţii pentru a-şi subţia glasul, şi-apoi întorcându-se începu iar:

Trei iezi cucuieţi,
Mamei uşa descuieţi...

— Ei, vedeţi — zise iarăşi cel mare — dacă mă potrivesc eu vouă? Nu-i mămuca, nu-i mămuca. D-apoi cine-i, dacă nu-i ea? Că doar şi eu am urechi. Mă duc să-i deschid.

— Bădică! bădică ! — zise iarăşi cel mic — ascultaţi-mă şi pe mine! Poate mai de apoi a veni cineva şi a zice:

Deschideţi uşa
Că vine mătuşa,

şi-atunci voi trebuie numaidecât să deschideţi? D-apoi nu ştiţi că mătuşa-i moartă de când lupii albi şi s-a făcut oale şi ulcioare, sărmana? !

— Apoi dă! nu spun eu bine? zise cel mare. Ia de-atunci e rău în lume, de când a ajuns coada să fie cap... Dacă te-i potrivi tu acestora, îi ţine mult şi bine pe mămuca afară. Eu, unul, mă duc să deschid...

Atunci mezinul se vârâ iute în horn şi, sprijinit cu picioarele de prichiciu şi cu nasul de funingine, tace ca peştele şi tremură ca varga de frică. Dar frica-i din raiu, sărmana! Asemenea cel mijlociu, ţuşti! iute sub chersin; se-nghemuieşte acolo cum poate, tace ca pământul, şi-i tremură carnea pe dânsul de frică: „Fuga-i ruşinoasă, da-i sănătoasă!...” Însă cel mare se dă după uşă, şi să tragă, să nu tragă? În sfârşit, trage zăvorul... Când iaca!... ce să vadă? Ş-apoi mai are când vede?... căci lupului îi scăpărau ochii şi-i sfârâia gâtlejul de flămând ce era. Şi nici una, nici două, haţ! pe ied de gât, îi rătează capul pe loc, şi-l mănâncă aşa de iute şi

cu aşa poftă, de-ţi părea că nici pe o măsea n-are ce pune. Apoi se linge frumuşel pe bot şi începe a se învârti prin casă cu neastâmpăr, zicând:

— Nu ştiu, părerea m-a amăgit, ori am auzit mai multe glasuri? Dar ce Dumnezeu? Parc-au intrat în pământ... Unde să fie, unde să fie?

Se iţeşte el pe colo, se iţeşte pe dincolo, dar pace bună! iezii nu-s nicăiri!

— Mă!... că mare minune-i şi asta... dar nici acasă n-am de coasă... ia să mai odihnesc oleacă aste bătrâneţe.

Apoi se îndoaie de şele cam greu şi se pune pe cher-sin. Şi când s-a pus pe chersin, nu ştiu cum s-a făcut că, ori chersinul a crăpat, ori cumătrul a strănutat... Atunci iedul de sub chersin, să nu tacă? — îl păştea păcatul şi-l mânca spinarea, sărăcuţul:

— Să-ţi fie de bine, nănaşule!

— A!... ghidi, ghidi! ghiduş ce eşti! Aici mi-ai fost? Ia vină-ncoace la nănăşelul, să te pupe el!

Apoi ridică chersinul binişor, înşfacă iedul de urechi şi-l flocăieşte şi-l jumuleşte şi pe acela, de-i merg pe-ticile!... Vorba ceea: „Că toată paserea pe limba ei piere”.

Pe urmă se mai învârte cât se mai învârte prin casă, doar a mai găsi ceva, dar nu găseşte nimic, căci iedul cel cuminte tăcea molcum în horn, cum tace peştele în borş la foc. Dacă vede lupul şi vede că nu mai găseşte nimic, îşi pune în gând una: aşază cele două capete cu dinţii rânjiţi în fereşti, de ţi se părea că râdeau; pe urmă unge toţi părreţii cu sânge, ca să facă şi mai mult în ciuda caprei, ş-apoi iese şi-şi caută de drum.

Cum a ieşit duşmanul din casă, iedul cel mic se dă iute jos din horn şi încuie uşa bine. Apoi începe a se scărmăna de cap şi a plânge cu amar după frăţiorii săi.

— Drăguţii mei frăţiori! De nu s-ar fi înduplecat, lupul nu i-ar fi mâncat! Şi biata mamă nu ştie de astă mare urgie ce-a venit pe capul ei!

Şi boceşte el, şi boceşte, până îl apucă leşin. Dar ce era să le facă? Vina nu era a lui, şi ce au căutat pe nas le-a dat.

Când jalea el aşa, iaca şi capra venea cât putea, încărcată cu de-a mâncării şi gâfuind. Şi cum venea, cât de colo vede cele două capete cu dinţii rânjiţi în fereşti.

— Dragii mămucuţei, dragi! Cum aşteaptă ei cu bucurie şi-mi râd înainte când mă văd!

Băieţii mamei, băieţi,
Frumuşei şi cucuieţi!...

Bucuria caprei nu era proastă. Dar când s-apropie bine, ce să vadă? Un fior rece ca gheaţa îi trece prin vine, picioarele i se taie, un tremur o cuprinde în tot trupul şi ochii i se painjinesc. Şi ce era, nu era a bine!... Ea însă tot merge păn' la uşă, cum poate, crezând că părerea o înşală... Şi cum ajunge, şi începe:

Trei iezi cucuieţi.
Mamei uşa descuieţi !
Că mama v-aduce vouă;
Frunze-n buze,
Lapte-n ţâţe,
Drob de save
În spinare,
Mălăieş
În călcăieş,
Smoc de flori
Pe subsuori.

Atunci iedul mezin — care acum era şi cel dintâi şi cel de pe urmă — sare iute şi-i deschide uşa.

Apoi s-aruncă în braţele mâne-sa, şi cu lacrămi de sânge începe a-i spune:

— Mămucă, mămucă, uite ce am păţit noi! Mare foc şi potop a căzut pe capul nostru!

Capra atunci, holbând ochii lung prin casă, o cuprinde spaima şi rămâne încremenită!... Dar mai pe urmă, îmbărbătându-se, şi-a mai venit puţin în fire ş-a întrebat:

— Da' ce-a fost aici, copile?

— Ce să fie, mămucă? Ia, cum te-ai dus dumneata de-acasă, n-a trecut tocmai mult şi iaca s-aude cineva bătând la uşă şi spunând:

Trei iezi cucuieţi!...
Mamei uşa descuieţi...

— Şi?...

— Şi frate-meu cel mare, nătâng şi neastâmpărat, cum îl ştii, fuga la uşă să deschidă.

— Ş-atunci?

— Atunci eu m-am vârât iute în horn şi frate-meu cel mijlociu sub chersin, iară cel mare, după cum îţi spun, se dă cu nepăsare după uşă şi trage zăvorul!...

— Ş-atunci?

— Atunci, grozăvie mare! Nănaşul nostru şi prietenul dumitale, cumătrul lup, se şi arată în prag.

— Cine! Cumătru-meu? El, care s-a jurat pe părul său că nu mi-a spărie copilaşii niciodată?

— Apoi dă, mamă! Cum vezi, i-a umplut de spărieţi!

— Ei las' că l-oi învăţa eu! Dacă mă vede că-s o văduvă sărmană şi c-o casă de copii, apoi trebuie să-şi bată joc de casa mea? şi pe voi să vă puie la pastramă? Nici o faptă fără plată... Ticălosul şi mangositul! Încă se rânjea la mine câteodată şi-mi făcea cu măseaua... Apoi doar eu nu-s de acelea de care crede el: n-am sărit peste garduri niciodată, de când sunt. Ei,

taci, cumătre, că te-oi dobzăla eu! Cu mine ţi-ai pus boii în plug? Apoi ţine minte că ai să-i scoţi fără coarne!

— Of, mămucă, of! Mai bine taci şi lasă-l în plata lui Dumnezeu! Că ştii că este o vorbă: „Nici pe dracu' să-l vezi, da' nici cruce să-ţi faci!”

— Ba nu, dragul mamei! Că până la Dumnezeu, sfinţii îţi ieu sufletul. Ş-apoi ţine tu minte, copile, ce-ţi spun eu: că de i-a mai da lui nasul să mai miroase pe aci, apoi las'!... Numai tu, să nu cumva să te răsufli cuiva, ca să prindă el de veste.

Şi de atunci căuta şi ea vreme cu prilej, ca să facă pe obraz cumătru-său. Se pune ea pe gânduri şi stă în cumpene, cum să dreagă şi ce să-i facă.

„Aha! ia, acu i-am găsit leacul, zise ea în gândul său. Taci! Că i-oi face eu cumătrului una, de şi-a muşca labele...”

Aproape de casa ei era o groapă adâncă: tocmai acolo-i nădejdea caprei.

„La cada cu dubala, cumătre lup, că nu-i de chip!... Ia, de acu se-ncepe fapta. Hai la treabă, cumătriţă, că lupul ţi-a dat de lucru!”

Şi aşa zicând, pune poalele-n brâu, îşi suflecă mânicile, aţâţă focul şi s-apucă de făcut bucate. Face ea sarmale, face plachie, face alivenci, face pască cu smântână şi cu ouă, şi fel de fel de bucate. Apoi umple groapa cu jăratic şi cu lemne putregăioase, ca să ardă focul mocnit. După asta aşază o leasă de nuiele numai înţinată şi nişte frunzari peste dânsa; peste frunzari toarnă ţărnă şi peste ţărnă aşterne o rogojină. Apoi face un scăuieş de ceară anume pentru lup. Pe urmă lasă bucatele la foc să fiarbă şi se duce prin pădure să caute pe cumătru-său şi să-l poftească la praznic. Merge ea cât merge prin codru, până ce dă de-o prăpastie grozavă şi întunecoasă, şi pe-o tihăraie dă cu crucea peste lup.

— Bună vremea, cumătră. Da' ce vânt te-a abătut pe-aici?

— Bună să-ţi fie inima, cumătre, cum ţi-i căutătura... Apoi dă, nu ştii dumneata că nevoia te duce pe unde nu ţi-i voia? Ia, nu ştiu cine a fost pe la mine pe acasă în lipsa mea, că ştiu că mi-a făcut-o bună!

— Ce fel, cumătriţă dragă?

— Ia, a găsit iezii singurei, i-a ucis şi i-a crâmpoţit, de le-am plâns de milă! Numai văduvă să nu mai fie cineva!

— Da' nu mai spune, cumătră!

— Apoi de acum, ori să spun, ori să nu mai spun, că tot una mi-e. Ei, mititeii, s-au dus cătră Domnul, şi datoria ne face să le căutăm de suflet. De aceea am făcut şi eu un praznic, după puterea mea, şi am găsit de cuviinţă să te poftesc şi pe dumneata, cumătre, ca să mă mai mângâi...

— Bucuros, dragă cumătră, dar mai bucuros eram când m-ai fi chemat la nuntă.

— Te cred, cumătre, d-apoi dă!...Nu-i cum vrem noi, ci-i cum vrea Cel-de-sus.

Apoi capra porneşte înainte plângând şi lupul după dânsa, prefăcându-se că plânge.

— Doamne, cumătre, Doamne! zise capra suspinând. De ce ţi-i mai drag în lume, tocmai de-aceea n-ai parte.

— Apoi dă, cumătră, când ar şti omul ce-ar păţi, dinainte s-ar păzi. Nu-ţi face şi dumneata atâta inimă rea, că odată avem să mergem cu toţii acolo.

— Aşa este, cumătre, nu-i vorbă. Dar sărmanii gâgâlici, de cruzi s-au mai dus!

— Apoi dă, cumătră; se vede că şi lui Dumnezeu îi plac tot puişori de cei mai tineri.

— Apoi dacă i-ar fi luat Dumnezeu, ce ţi-ar fi? D-apoi aşa?...

— Doamne, cumătră, Doamne! Oi face şi eu ca prostul... Oare nu cumva nenea Martin a dat raita pe la

dumneata pe-acasă? Că mi-aduc aminte ca acu că l-am întâlnit odată prin zmeuriş, şi mi-a spus că dac-ai vrea d-ta să-i dai un băiet, să-l înveţe cojocăria.

Şi din vorbă în vorbă, din una-n alta, ajung, până-acasă la cumătră!

— Ia poftim, cumătre, zise ea, luând scăuieşul şi punându-l deasupra groapei cu pricina, şezi colè şi să ospătezi oleacă din ceea ce ne-a dat Dumnezeu!

Răstoarnă apoi sarmalele în strachină şi i le pune dinainte.

Atunci lupul nostru începu a mânca hâlpov, şi gogâlţ-gogâlţ-gogâlţ, îi mergeau sarmalele întregi pe gât.

— Dumnezeu să ierte pe cei răposaţi, cumătră, că bune sarmale ai mai făcut!

Şi cum ospăta el, buf! cade fără sine în groapa cu jăratic, căci scăuieşul de ceară s-a topit, şi leasa de pe groapă nu era bine sprijinită: nici mai bine, nici mai rău, ca pentru cumătru.

Ei, ei! Acum scoate, lupe, ce-ai mâncat! Cu capra ţi-ai pus în cârd? Capra ţi-a venit de hac.

— Valeu, cumătră, talpele mele! Mă rog scoate-mă, că-mi arde inima-n mine!

— Ba nu, cumătre; c-aşa mi-a ars şi mie inima după iezişorii mei! Lui Dumnezeu îi plac pui de cei mai tineri, mie însă-mi plac şi de işti mai bătrâni, numai să fie bine fripţi; ştii, colè, să treacă focul printr-înşii.

— Cumătră, mă pârlesc, ard de tot, mor, nu mă lăsa!

— Arzi, cumătre, mori, căci nici viu nu eşti bun! De-abiè i-a mai trece băietului istuia de spăriet, că mult păr îmi trebuia de la tine ca să-l afum! Ţi-aduci aminte, dihanie răutăcioasă şi spurcată, când mi te-ai jurat pe părul tău? Şi bine mi-ai mâncat iezişorii!

— Mă ustură inima-n mine, cumătră! Mă rog scoate-mă şi nu-ţi mai face atâta osândă cu mine !

— Moarte pentru moarte, cumătre, arsură pentru arsură, că bine o mai plesnişi dinioare cu cuvinte din Scriptură! .

După aceasta, capra şi cu iedul au luat o căpiţă de fân şi au aruncat-o peste dânsul, în groapă, ca să se mai potolească focul... Apoi, la urma urmelor, năpădiră asupra lui şi-i mai trântiră în cap cu bolovani şi cu ce-au apucat, pănă-l omorâră de tot. Şi aşa s-a păgubit sărmana capră şi de cei doi iezi, da' şi de cumătră-său, lupul, păgubaşă a rămas, şi păgubaşă să fie!

Şi auzind caprele din vecinătate de una ca aceasta, tare le-au mai părut bine! Şi s-au adunat cu toatele la priveghiu, şi unde nu s-au aşternut pe mâncate şi pe băute, veselindu-se împreună...

Şi eram şi eu acolo de faţă, şi-ndată după aceea am încălecat iute pe-o şea ş-am venit de v-am spus povestea aşa; ş-am mai încălecat pe-o roată şi v-am spus jitia toată; şi unde, n-am mai încălecat şi pe-o căpşună, şi v-am spus, oameni buni, o mare şi gogonată minciună.

Punguţa cu doi bani

ERA ODATĂ O BABĂ şi un moşneag. Baba avea o găină şi moşneagul un cucoş. Găina babei se oua de câte două ori pe fiecare zi, şi baba mânca o mulţime de ouă, iar moşneagului nu-i da, nici unul. Moşneagul într-o zi pierdu răbdarea şi zise:

— Măi babă, mănânci ca în târgul lui Cremene. Ia dă-mi şi mie nişte ouă, ca să-mi prind pofta măcar.

— Da' cum nu! zise baba, care era foarte zgârcită. Dacă ai poftă de ouă, bate şi tu cucoşul tău să facă ouă, şi-i mânca; că eu aşa am bătut găina, şi iacătă-o cum se ouă.

Moşneagul, pofticios şi hapsân, se ia după gura babei, şi, de ciudă, prinde iute şi degrabă cucoşul şi-i dă o bătaie bună, zicând:

— Na! ori te ouă, ori du-te de la casa mea; ca să nu mai strici mâncarea degeaba.

Cucoşul, cum scăpă din mâinile moşneagului, fugi de-acasă şi umbla pe drumuri, bezmetec. Şi cum mergea el pe un drum, numai iaca găseşte o punguţă cu doi bani. Şi cum o găseşte, o şi ia în clonţ şi se întoarnă cu dânsa înapoi spre casa moşneagului. Pe drum, se întâlneşte c-o trăsură c-un boier şi cu nişte cucoane. Boierul se uită cu băgare de samă la cucoş, vede în clonţu-i o punguţă şi zice vezeteului:

— Măi! ia dă-te jos şi vezi ce are cucoşul cela în plisc?

Vezeteul se dă iute jos din capra trăsurei şi c-un feliu de meşteşug prinde cucoşul şi, luându-i punguţa din clonţ, o dă boieriului. Boieriul o ia, fără păsare o pune în buzunar şi porneşte cu trăsura înainte. Cucoşul, supărat de asta, nu se lasă, ci se ia după trăsură, spuind neîncetat:

Cucurigu ! boieri mari,
Daţi punguţa cu doi bani!

Boierul, înciudat, când ajunge în dreptul unei fântâni, zice vezeteului:

— Măi! ia cucoşul ist obraznic şi-l dă în fântâna ceea.

Vezeteul se dă iarăşi jos din capră, prinde cucoşul şi-l azvârle în fântână: Cucoşul, văzând această mare primejdie, ce să facă? Începe a înghiţi la apă; şi-nghite, şi-nghite, până ce înghite el toată apa din fântână... Apoi zboară de-acolo afară şi iarăşi se ia în urma trăsurei, zicând:

Cucurigu! boieri mari,
Daţi punguţa cu doi bani!

Boierul, văzând aceasta, s-a mirat cumplit şi a zis:

— Mă! da' al dracului cucoş i-aista! Ei, las' că ţi-oi da eu ţie de cheltuială, măi crestatule şi pintenatule!

Şi cum ajunge acasă, zice unei babe de la bucătărie să ia cucoşul, să-l azvârle într-un cuptor plin cu jăratic şi să puie o lespede la gura cuptoriului. Baba, cânoasă la inimă, de cuvânt: face cum i-a zis stăpânusău. Cucoşul, care vede şi astă mare nedreptate, începe a vărsa la apă; şi toarnă el toată apa cea din fântână pe jăratic, până ce stinge focul de tot şi se răcoreşte cuptoriul; ba încă face ş-o apăraie prin casă, de s-au îndrăcit de ciudă hârca de la bucătărie. Apoi dă o bleandă lespezii de la gura cuptoriului, iese teafăr şi de-acolo, şi fuga la fereastra boierului şi începe a trânti cu ciocul în geamuri şi a zice:

Cucurigu ! boieri mari,
Daţi punguţa cu doi bani !

— Măi, că mi-am găsit beleaua cu dihania asta de cucoş! zise boieriul cuprins de mirare. Vezeteu! ia-l de

pe capul meu şi-l zvârle în cireada boilor ş-a vacilor; poate vrun buhaiu înfuriet i-a veni de hac; l-a lua în coarne ş-om scăpa de supărare.

Vezeteul iarăşi ia cucoşul şi-l zvârle în cireadă! Atunci, bucuria cucoşului! Să-l fi văzut cum înghiţea la buhai, la boi, la vaci şi la viţei, păn-a înghiţit el toată cireada, ş-a făcut un pântece mare, mare cât un munte. Apoi iar vine la fereastră, întinde aripele în dreptul soarelui, de întunecă de tot casa boierului, şi iarăşi începe:

Cucurigu! boieri mari,
Daţi punguţa cu doi bani!

Boierul, când mai vede şi astă dăndănaie, crăpa de ciudă şi nu ştia ce să mai facă, doar va scăpa de cucoş.

Mai stă boierul cât mai stă pe gânduri, pănă-i vine iarăşi în cap una:

— Am să-l dau în haznaua cu banii; poate va înghiţi la galbeni, i-a sta vreunul în gât, s-a îneca ş-oiu scăpa de dânsul.

Şi, cum zice, umflă cucoşul de-o aripă şi-l zvârle în haznaua cu banii, căci boierul acela, de mult bănărit ce avea, nu-i mai ştia numărul!... Atunci cucoşul înghite cu lăcomie toţi banii şi lasă toate lăzile pustii. Apoi iese şi de acolo, el ştie cum şi pe unde, se duce la fereasta boierului şi iar începe:

Cucurigu ! boieri mari,
Daţi punguţa cu doi bani !

Acum, după toate cele întâmplate, boierul văzând că n-are ce-i mai face, i-azvârle punguţa. Cucoşul o ia de jos cu bucurie, se duce în treaba lui şi lasă pe boier în pace.

Atunci toate paserile din ograda boierească, văzând voinicia cucoşului, s-au luat după dânsul, de ţi se părea că-i o nuntă, şi nu altăceva; iară boierul se uita galiş cum se duceau şi paserile sale, şi zise oftând:

— Ducă-se şi cobe şi tot, numai bine că am scăpat de belea, că nici lucru curat n-a fost aici!

Cucoşul însă mergea ţanţoş, iar paserile după dânsul. Şi merge el cât merge, pănă ce ajunge acasă la moşneag, şi de la poartă începe a cânta: „Cucurigu!!! cucurigu!!!”

Moşneagul, cum aude glasul cucoşului, iesă din casă cu bucurie, şi când îşi aruncă ochii spre poartă, ce să vadă? Cucoşul său era ceva de spăriet: elefantul ţi se părea purice pe lângă acest cucoş; ş-apoi în urma lui veneau cârduri nenumărate de paseri, care de care mai frumoase, mai cucuiete şi mai boghete. Moşneagul, văzând pe cucoşul său aşa de mare şi de greoiu, şi încunjurat de atâta amar de galiţe, i-a deschis poarta. Atunci cucoşul i-a zis:

— Stăpâne, aşterne un ţol aici în mijlocul ogrăzii.

Moşneagul, iute ca un prâsnel, aşterne ţolul. Cucoşul atunci se aşază pe ţol, scutură puternic din aripi, şi îndată se umple ograda şi livada moşneagului, pe lângă paseri, şi de cirezi de vite; iară pe ţol toarnă o movilă de galbeni, care strălucea la soare, de-ţi lua ochii! Moşneagul, văzând aceste mari bogăţii, nu ştia ce să facă de bucurie,sărutând mereu cucoşul şi dezmierdându-l.

Atunci, iaca şi baba vinea, nu ştiu de unde; şi când a văzut unele ca acestea, numa-i sclipeau răutăcioasei ochii în cap şi plesnea de ciudă.

— Moşnege, zice ea, ruşinată, dă-mi şi mie nişte galbeni.

— Ba pune-ţi pofta-n cuiu, măi babă. Când ţi-am cerut ouă, ştii ce mi-ai răspuns? Bate acum şi tu găina să-ţi aducă galbeni, c-aşa am bătut eu cucoşul, ştii tu din a cui pricină... şi iată ce mi-a adus !

Atunci baba se duce în poiată, găbuieşte găina, o apucă de coadă şi o ia la bătaie, de-ţi venea să-i plângi de milă! Biata găină, cum scapă din mânile babei, fuge pe drumuri. Şi cum mergea pe drum, găseşte şi ea o mărgică ş-o înghite. Apoi repede se întoarce acasă la babă, şi începe de pe la poartă: „Cot, cot, cotcodac!!” Baba iesă cu bucurie înaintea găinei. Găina sare peste poartă, trece iute pe lângă babă şi se pune pe cuibariu; şi, după vrun ceas de şedere, sare de pe cuibariu, cotcodăcind. Baba atunci se duce cu fuga să afle ce i-a făcut găina!... Şi când se uită în cuibariu, ce să vadă? Găina se ouase, o mărgică!... Baba, când vede că şi-a bătut găina joc de dânsa, o prinde ş-o bate, ş-o bate, păn-o omoară în bătaie! Şi aşa, baba cea zgârcită şi nebună a rămas de tot săracă, lipită pământului. De acu a mai mânca şi răbdări prăjite în loc de ouă; că bine şi-a făcut râs de găină ş-a ucis-o fără să-i fie vinovată cu nemica, sărmana!

Moşneagul însă era foarte bogat. El şi-a făcut case mari şi grădini frumoase, şi trăia foarte bine. Pe babă, de milă, a pus-o găinăriţă; iară pe cucoş îl purta în toate părţile după dânsul, cu salbă de aur la gât şi încălţat cu ciuboţele galbene şi cu pinteni la călcâie, de ţi se părea că-i un irod de cei frumoşi, iară nu cucoş de făcut cu borş.

Soacra cu trei nurori

ERA ODATĂ O BABĂ care avea trei feciori nalţi ca nişte brazi şi tari de vârtute, dar slabi de minte.

O răzăşie destul de mare, casa bătrânească cu toată pojijia ei, o vie cu livadă frumoasă, vite şi multe paseri alcătuiau gospodăria babei. Pe lângă acestea mai avea strânse şi părăluţe albe pentru zile negre, căci lega paraua cu zece noduri şi tremura după ban.

Pentru a nu răzleţi feciorii de pe lângă sine, mai dură încă două case alături, una la dreapta şi alta de-a stânga celei bătrâneşti. Dar tot atunci luă hotărâre nestrămutată a ţinea feciorii şi viitoarele nurori pe lângă sine — în casa bătrânească — şi a nu orândui nimic pentru împărţeală până aproape de moartea sa. Aşa făcu, şi-i râdea inima babei, de bucurie, când gândea numai cât de fericită are să fie, ajutată de feciori şi mângâiată de viitoarele nurori. Ba de multe ori zicea în sine: „Voiu priveghea nurorile, le-oiu pune la lucru, le-oiu struni şi nu le-oiu lăsa nici pas a ieşi din casă, în lipsa feciorilor mei. Soacră-mea — fie-i ţărna uşoară! aşa a făcut cu mine. Şi bărbatu-meu — Dumnezeu să mi-l ierte! — nu s-a putut plânge că l-am înşelat, sau i-am răsipit casa... deşi câteodată erau bănuiele... şi mă probozea... dar acum s-au trecut toate!”

Tustrei feciorii babei umblau în cărăuşie şi câştigau mulţi bani. Celui mai mare îi veni vremea de însurat şi baba, simţind asta, umbla valvârtej să-i găsească mireasă; şi în cinci-şase sate, abiè-abiè putu nimeri una după placul ei: nu prea tânără, naltă şi uscăţivă, însă robace şi supusă. Feciorul nu ieşi din hotărârea maică-sa, nunta se făcu şi baba îşi luă cămeşa de soacră, ba încă netăiată la gură, care

însemnează că soacra nu trebuie să fie cu gura mare şi să tot cârtească de toate cele.

După. ce s-a sfârşit nunta, feciorii s-au dus în treaba lor, iar nora rămase cu soacra. Chiar în acea zi, către sară, baba începu să puie la cale viaţa nurori-sa. Pentru babă, sita nouă nu mai avea loc în cuiu. „De ce mi-am făcut cleşte? Ca să nu mă ard”, zicea ea. Apoi se suie iute în pod şi scoboară de acolo un ştiubeiu cu pene rămase tocmai de la răposata soacră-sa, nişte chite de cânepă şi vreo două dimerlii de pasat.

— Iată ce-am gândit eu, noro, că poţi lucra noptile. Piua-i în căsoaia de alături, fusele în oboroc sub pat, iar furca după horn. Când te-i sătura de strujit pene, vei pisa malaiu şi când a veni bărbatu-tău de la drum, vom face plachie cu costiţe de porc, de cele afumate, din pod, şi, Doamne, bine vom mânca! Acum deodată, până te-i mai odihni, iè furca în brâu şi până mâni dimineaţă să găteşti fuioarele aceste de tors, penele de strujit şi mălaiul de pisat. Eu mă las puţin, că mi-a trecut ciolan prin ciolan cu nunta voastră. Dar tu să ştii că eu dorm iepureşte; şi, pe lângă işti doi ochi, mai am unul la ceafă care şade pururè deschis şi cu care văd şi noaptea şi ziua tot ce se face prin casă. Ai înţeles ce ţi-am spus?

— Da, mămucă. Numai ceva de mâncare...

— De mâncare? O ceapă, un usturoi ş-o bucată de mămăligă rece din poliţă sunt destul pentru o nevastă tânără ca tine... Lapte, brânză, unt şi ouă de am putè sclipui să ducem în târg ca să facem ceva parale; căci casa s-a mai îngreuiat cu un mâncău şi eu nu vreau să-mi pierd comândul.

Apoi, când înseră, baba se culcă pe pat, cu faţa la părete, ca să n-o supere lumina de la opaiţ, mai dând a înţelege nurori-sa că are s-o privigheze; dar somnul o cuprinse îndată şi habar n-avea de ce face noră-sa. Pe când soacra horăia, dormind dusă, blajina noră migăia prin casă; acuş la strujit pene, acuş îmbăla tortul, acuş

pisa mălaiul şi-l vântura de buc. Şi dacă *Enachi* se punea pe gene-i, ea îndată lua apă rece şi-şi spăla faţa, ca nu cumva s-o vadă neadormita soacră şi să-i bănuiască. Aşa că munci biata noră până după miezul nopţii, dar despre ziuă somnul o doborî şi adormi şi ea între pene, caiere, fusele cu tort şi bucul de malaiu.

Baba, care se culcase o dată cu găinile, se sculă cu noaptea-n cap şi începu a trânti şi-a plesni prin casă, încât biata noră, care de-abia aţipise, de voie, de nevoie, trebui să se scoale, să sărute mâna soacrei şi să-i arate ce-a lucrat. Încet-încet nora s-a dat la brazdă şi baba era mulţămită cu alegerea ce-a făcut.

Peste câteva zile cărăuşii sosesc, şi tânăra nevastă, văzându-şi bărbăţelul, mai uită din cele necazuri!

Nu trece mult, şi baba pune la cale şi pe feciorul cel mijlociu şi-şi iè un suflet de noră întocmai după chipul şi asemănarea celei dintâi, cu deosebire numai că aceasta era mai în vârstă şi ceva încrucişată, dar foc de harnică:

După nuntă, feciorii se duc iarăşi în cărăuşie, şi nurorile rămân iar cu soacra acasă. După obiceiu ea le dă de lucru cu măsură şi cum înserează, se culcă, spuind nurorilor să fie harnice şi dându-le de grijă ca nu cumva să adoarmă, că le vede ochiul cel ne-adormit.

Nora cea mai mare tălmăci apoi celeilalte despre ochiul soacră-sa cel atoatevăzător, şi aşa, una pe alta se îndemnau la treabă, şi lucrul ieşea gârlă din mânile lor. Iară soacra huzurea de bine.

Dar binele, câteodată, aşteaptă şi rău. Nu trece tocmai mult, şi vine vremea de însurat şi feciorului celui mic. Baba însă voia cu orice chip să aibă o troiţă nedespărţită de nurori... de aceea şi chitise una de mai înainte. Dar nu-i totdeauna cum se chiteşte, ci-i şi cum se nimereşte. Într-o bună dimineaţă, feciorul mamei îi şi aduce o noră pe cuptioriu. Baba se scarmănă de

cap, dă la deal, dă la vale, dar n-are ce face şi, de voie, de nevoie, nunta s-a făcut, şi pace bună!

După nuntă, bărbaţii din nou se duc în treaba lor, şi nurorile rămân iar cu soacra acasă. Baba iarăşi le dă de lucru cu măsură, şi cum vine sara, se culcă după obiceiu. Cele două nurori, văzând pe cea mai tânără codindu-se la treabă, îi zic:

— Da' nu te tot codi, că mămuca ne vede.

— Cum? Eu o văd că doarme. Ce fel de treabă e aceasta? Noi să lucrăm şi ea să doarmă?

— Nu căuta că horăieşte — zice cea mijlocie — mămuca are la ceafă un ochi neadormit, cu care vede tot ce facem, ş-apoi tu nu ştii cine-i mămuca, n-ai mâncat niciodată moarea ei.

— La ceafă?... Vede toate?... N-am mâncat moarea ei?... Bine că mi-am adus aminte. Dar ce mâncăm noi, fetelor hăi?

— Ia, răbdări prăjite, dragă cumnăţică... Iar dacă eşti flămândă, iè şi tu o bucată de mămăligă din colţar şi cu nişte ceapă şi mănâncă.

— Ceapă cu mămăligă? D-apoi neam de neamul meu n-a mâncat aşa bucate. Da' slănină nu-i în pod? unt nu-i? ouă nu sunt?

— Ba sunt de toate, ziseră cele două, dar sunt ale mămucăi.

— Eu cred că tot ce-i a mămucăi e ş-al nostru, şi ce-i al nostru e ş-al ei. Fetelor hăi! s-a trecut de şagă. Voi lucraţi, că eu mă duc să pregătesc ceva de-a mâncării, ştii colè, ceva mai omeneşte, ş-acuş vă chem şi pe voi.

— Doamne, ce vorbă ţi-a ieşit din gură! ziseră cele două. Vrei să ne-aprindem paie în cap? Să ne zvârlă baba pe drum?

— Las' dacă v-a dure capul. Când v-a întreba pe voi, să daţi vina pe mine şi să lăsaţi să vorbesc eu pentru toate.

— Apoi dar... dă!... fă cum ştii, numai să nu ne bagi şi pe noi în belea.

— Hai, fetelor, tăceţi, gura vă meargă; că nu-i bună pacea şi mi-i dragă gâlceava. Şi iese cântând:

Vai săracu omul prost,
Bun odor la cas-a fost!

Nu trece nici un ceas la mijloc, ş-un cuptior de plăcinte, câţiva pui pârpâliţi în frigare şi prăjiţi în unt, o strachinoaie de brânză cu smântână şi mămăliguţa erau gata. Apoi iute cheamă şi pe celelalte două în bordeiu şi se pun la masă cu toatele.

— Hai, fetelor, mâncaţi bine şi pe Domnul lăudaţi, că eu mă răpăd în cramă ş-aduc ş-un cofăel de vin, ca să meargă plăcintele aceste mai bine pe gât.

După ce au mâncat ş-au băut bine, le-a venit a cânta ca rusului din gura gârliciului:

Soacră, soacră, poamă acră!
De te-ai coace cât te-ai coace,
Dulce tot nu te-i mai face...
De te-ai coace toată toamna,
Eşti mai acră decât coarna;
De te-ai coace-un an ş-o vară,
Tot eşti acră şi amară!
Ieşi afară ca o *pară,*
Intri-n casă ca o coasă,
Şezi în unghiu ca un junghiu.

Ş-au mâncat, ş-au băut, ş-au cântat, pănă au adormit cu toatele pe loc.

Când se scoală baba în zori de ziuă, ia nurori dacă ai de unde. Iese afară spărietă, dă încolo, dă pe dincolo, şi când intră în bordeiu, ce să vadă? Bietele nurori jăleau pe soacră-sa... Pene împrăştiete pe jos,

fărmături, blide aruncate în toate părţile, cofăelul de vin răsturnat — ticăloşie mare!...

— Da' ce-i acolo? strigă baba înspăimântată.

Nurorile atunci sar arse în picioare şi cele mari încep a tremura de frică, şi lasă capul în jos de ruşine. Iar cea cu pricina răspunde:

— Da' bine, mămucă, nu ştii c-au venit tătuca şi cu mămuca şi le-am făcut de mâncare, şi le-am scos un cofăel de vin, şi de aceea ne-am chefăluit şi noi oleacă. Iaca, chiar mai dineoarea s-au dus.

— Şi m-au văzut cuscrii cum dormeam?

— D-apoi cum să nu te vadă mămucă?

— Ş-apoi de ce nu m-aţi sculat? Mânca-v-ar ciuma să vă mănânce!

— D-apoi dă, mămuca, fetele acestea au spus că dumneata vezi tot, şi de aceea am gândit că eşti mânioasă pe tătuca şi pe mămuca, de nu te scoli. Şi ei erau aşa de mâhniţi, de mai nu le-a ticnit mâncarea.

— Ei lasă, ticăloaselor, că v-oi dobzăla eu de-acunainte!

Şi de atunci nurorile n-au mai avut zi bună în casă cu baba. Când îşi aducea ea aminte de puicile cele nadolence şi boghete, de vinişorul din cramă, de răsipa ce s-a făcut cu munca ei, şi c-au văzut-o cuscrii dormind aşa lăfăiată, cum era, crăpa de ciudă şi rodea în nurori, cum roade cariul în lemn.

Se lehămetisiseră pănă şi cele două de gura cea rea a babei; şi cea mai tânără găsi acum prilej să-i facă pe obraz şi să orânduiască totodată şi moştenirea babei prin o diată nemaipomenită pănă atunci, şi iată cum:

— Cumnatelor, zise ea într-o zi, când se aflau singure în vie; nu putem trăi în casa aceasta de n-om face toate chipurile să scăpăm de hârca de babă.

— Ei cum?

— Să faceţi cum v-oiu învăţa eu şi habar să n-aveţi.

— Ce să facem? întrebă cea mai mare.

— Ia să dăm busta în casă la babă, şi tu s-o iei de cânepa dracului şi s-o trăsneşti cu capul de păretele cel despre răsărit, cât îi putè; tot aşa să faci şi tu cu capul babei de păretele cel despre apus; ş-apoi, ce i-oi mai face şi eu, veţi vedea voi.

— D-apoi când or veni ai noştri?

— Atunci, voi să vă faceţi moarte-n popuşoi, să nu spuneţi nici laie, nici bălaie. Oiu vorbi eu şi cu dânşii, şi las' dacă va fi ceva?...

Se înduplecară şi cele două, intrară cu toatele în casă, luară pe babă de păr, ş-o izbiră cu capul de păreţi, până i-l dogiră. Apoi cea mai tânără, fiind mai şugubaţă decât cele două, trânteşte baba în mijlocul casei ş-o frământă cu picioarele, ş-o ghigoseşte, ca pe dânsa; apoi îi scoate limba afară, i-o străpunge cu acul şi i-o presură cu sare şi cu piperi, aşa că limba îndată se umflă şi biata soacră nu mai putu zice nici cârc! Şi slabă şi stâlcită cum era, căzu la pat bolnavă de moarte. Apoi nurorile, după sfătuirea celei cu pricina, aşezară baba într-un aşternut curat, ca să-şi mai aducă aminte de când era mireasă, şi după aceea începură a scoate din lada babei valuri de pânză, a-şi da ghiont una alteia şi a vorbi despre stârlici, toiag, năsălie, poduri, paraua din mâna mortului, despre găinile ori oaia de dat peste groapă, despre strigoi şi câte alte năzdrăvănii înfiorătoare, încât numai aceste erau de ajuns, ba şi de întrecut, s-o vâre în groapă pe biata babă.

Iaca fericirea visată de mai înainte cum s-a împlinit!

Pe când se petreceau aceste, iaca s-aud scârţâind nişte cară: bărbaţii veneau. Nevestele lor le ies întru întâmpinare şi, după sfătuirea celei mai tinere, de la poartă s-aruncă în gâtul bărbaţilor şi încep a-i lua cu vorba şi a-i dizmierda, care de care mai măgulitor.

— Da' ce face mămuca? întrebară cu toţii deodată când dejugau boii.

— Mămuca — le luă cea mai tânără vorba din gură — mămuca nu face bine, ce face; are de gând să ne lese sănătate, sărmana.

— Cum? ziseră bărbaţii înspăimântaţi, scăpând răsteiele din mână.

— Cum? Ia, sunt vreo cinci-şase zile de când a fost să ducă viţeii la suhat şi un vânt rău pesemne a dat peste dânsa, sărmana!... Ielele i-au luat gura şi picioarele.

Fiii se răped atunci cu toţii în casă la patul mânesa, dar biata babă era umflată cât o bute şi nici nu putea bleşti măcar din gură. Simţirea însă nu şi-o perduse de tot, şi văzându-i, îşi mişcă puţin mâna şi arătă la nora cea mai mare şi la păretele despre răsărit, apoi arătă pe cea mijlocie şi păretele despre apus, pe urmă pe cea tânără şi jos în mijlocul casei; după aceea deabiè putu aduce mâna spre gură şi îndată căzu într-un leşin grozav.

Toţi plângeau şi nu se puteau dumeri despre sem-nele ce face mama lor. Atunci nora cea tânără zise, prefăcându-se că plânge şi ea:

— Da' nu înţelegeţi ce vrea mămuca?

— Nu, ziseră ei.

— Biata mămuca lasă cu limbă de moarte că fratele cel mare să ieie locul şi casa cea despre răsărit; cel mijlociu cea despre apus; iară, noi, ca mezini ce suntem, să rămânem aici, în casa bătrânească.

— Că bine mai zici tu, nevastă, răspunse bărbatusău.

Atunci ceilalţi, nemaiavând încotro şovăi, diata rămase bună făcută.

Baba muri chiar în acea zi şi nurorile, despletite, o boceau de vuia satul. Apoi peste două zile o îngropară cu cinste mare şi toate femeile din sat şi de prin meleagurile vecine vorbeau despre soacra cu trei nu-

rori şi ziceau: „Ferice de dânsa c-a murit, că ştiu că are cine o boci!”

Fata babei şi fata moşneagului

ERA ODATĂ UN MOŞNEAG ş-o babă; şi moşneagul avea o fată şi baba iar o fată. Fata babei era slută, leneşă, ţâfnoasă şi rea la inimă; dar, pentru că era „fata mamei” se alinta cum s-alintă cioara-n laţ, lăsând tot greul pe fata moşneagului. Fata moşneagului era însă frumoasă, harnică, ascultătoare şi bună la inimă. Dumnezeu o împodobise cu toate darurile cele bune şi frumoase. Dar această fată bună era horopsită şi de sora cea de scoarţă şi de mama cea vitrigă. Noroc de la Dumnezeu că era o fată robace şi răbdătoare; căci altfel ar fi fost vai ş-amar de pielea ei.

Faţa moşneagului la deal, fata moşneagului la vale; ea după găteje, prin pădure, ea cu tăbuieţul în spate la moară, ea în sfârşit în toate părţile după treabă. Cât era ziulica de mare, nu-şi mai strângea picioarele; dintr-o parte venea şi-n alta se ducea. Ş-apoi baba şi cu odorul de fiică-sa tot cârtitoare şi nemulţămitoare erau. Pentru babă, fata moşneagului era piatră de moară în casă; iar fata ei, busuioc de pus la icoane.

Când se duceau amândouă fetele în sat la şezătoare sara, fata moşneagului nu se încurca, ci torcea câte un ciur plin de fuse; iar fata babei îndruga şi ea cu mare ce câte-un fus; ş-apoi când veneau amândouă fetele acasă noaptea târziu, fata babei sărea iute peste pârleaz şi zicea fetei moşneagului să-i deie ciurul cu fusele, ca să-i ţie pănă va sări şi ea. Atunci fata babei, vicleană cum era, lua ciurul şi fuga în casă la babă şi la moşneag, spunând că ea a tors acele fuse. În zadar fata moşneagului spunea în urmă că acela este lucrul mânelor sale; căci îndată o apucau de obraz baba şi cu fiică-sa şi trebuia numaidecât să rămâie pe-a lor. Când

venea duminica şi sărbătorile, fata babei era, împopoţată şi netezită pe cap, de parc-o linsese viţeii. Nu era joc, nu era clacă în sat, la care să nu se ducă fata babei, iar fata moşneagului era oprită cu asprime de la toate aceste. Ş-apoi, când venea moşneagul de pe unde era dus, gura babei umbla cum umblă meliţa: că fata lui nu ascultă, că-i uşernică, că-i leneşă, că-i soiu rău... că-i laie, că-i bălaie, şi... că s-o alunge de la casă, s-o trimeată la slujbă, unde ştie, că nu-i de chip s-o mai ţie; pentru că poate să înnărăvească şi pe fata ei.

Moşneagul fiind un gură-cască, sau cum îţi vrè să-i ziceţi, se uita în coarnele ei şi ce-i spunea ea sfânt era. Din inimă, bietul moşneag poate c-ar fi mai zis câte ceva, dar acum apucase a cânta găina la casa lui şi cucoşul nu mai avea nici o trecere. Ş-apoi, ia să-l fi pus păcatul, să se întreacă cu didiochiul; căci baba şi cu fiică-sa îl umpleau de bogdaprosti.

Într-una din zile, moşneagul, fiind foarte amărât de câte-i spunea baba, chemă fata şi-i zise:

— Draga tatei, iaca ce-mi tot spune mă-ta de tine! că n-o asculţi, că eşti ră de gură şi înnărăvită şi că nu este de chip să mai stai la casa mea; de aceea du-te şi tu încotro te-a îndrepta Dumnezeu, ca să nu se mai facă atâta gâlceavă la casa asta din pricina ta. Dar te sfătuiesc ca un tată ce-ţi sunt, că orişiunde te-i duce, să fii supusă, blajină şi harnică; căci la casa mea tot ai dus-o cum ai dus-o, c-a mai fost şi mila părintească la mijloc... dar prin străini, Dumnezeu ştie peste ce soi de sămânţă de oameni îi da, şi nu ţi-or putè răbda câte ţi-am răbdat noi.

Atunci biata fată, văzând că baba şi cu fiică-sa voiesc cu orice chip s-o alunge, sărută mâna tată-său şi cu lacrămi în ochi porneşte în toată lumea, depărtându-se de casa părintească fără nici o nădejde de întoarcere!

Şi merse ea cât merse pe un drum, până ce din întâmplare îi ieşi în cale o căţeluşă, bolnavă ca vai de capul ei, şi slabă de-i numărai coastele. Şi cum văzu pe fată, îi zise:

— Fată frumoasă şi harnică, fie-ţi milă de mine şi mă grijeşte, că ţi-oiu prinde şi eu bine vrodată.

Atunci fetei i se făcu milă, şi luând căţeluşa o spălă ş-o griji foarte bine. Apoi o lăsă acolo şi-şi căută de drum, mulţămită fiind în suflet că a putut săvârşi o faptă bună.

Nu merse ea tocmai mult şi numai iaca ce vede un păr frumos şi înflorit, dar plin de omizi în toate părţile. Părul, cum vede pe fată, zice:

— Fată frumoasă şi harnică, grijeşte-mă şi curăţă-mă de omizi, că ţi-oiu prinde şi eu bine vrodată:

Fata, harnică cum era, curăţi părul de uscături şi de omizi cu mare îngrijire şi apoi se tot duce înainte să-şi caute stăpân. Şi, mergând ea mai departe, numai iaca ce vede o fântână mâlită şi părăsită. Fântâna atunci zice:

— Fată frumoasă şi harnică, îngrijeşte-mă, că ţi-oiu prinde şi eu bine vrodată.

Fata râneşte fântâna ş-o grijeşte foarte bine. Apoi o lasă şi-şi caută de drum. Şi tot mergând mai departe, numai iaca ce dă de-un cuptior nelipit şi mai-mai să se risipească. Cuptiorul, cum vede pe fată, zice:

— Fată frumoasă şi harnică, lipeşte-mă şi grijeşte-mă, că poate ţi-oiu prinde şi eu bine vrodată.

Fata, care ştia că de făcut treabă nu mai cade coada nimănui, îşi suflecă mânicile, călcă lut şi lipi cuptiorul, îl humui şi-l griji, de-ţi era mai mare dragul să-l priveşti. Apoi îşi spălă frumuşel mânile de lut şi porni iarăşi la drum.

Şi mergând ea acum şi zi şi noapte, nu ştiu ce făcu că se rătăci. Cu toate aceste, nu-şi pierdu nădejdea în Dumnezeu, ci merse tot înainte, până ce, într-una din zile, des-dimineaţă, trecând printr-un codru

întunecos, dă de-o poiană foarte frumoasă, şi în poiană vede o căsuţă umbrită de nişte lozii pletoase. Şi când s-apropie de acea casă, numai iaca o babă întâmpină pe fată cu blândeţă şi-i zice:

— Da' ce cauţi prin aceste locuri, copilă, şi cine eşti?

— Cine să fiu, mătuşă? Ia, o fată săracă, fără mamă şi fără tată, pot zice; şi numai Cel-de-sus ştie câte am tras de când mama care m-a făcut a pus mâinile pe piept! Stăpân caut, şi necunoscând pe nime şi umblând din loc în loc, m-am rătăcit. Dumnezeu însă m-a povăţuit de am nimerit la casa dumitale şi te rog să-mi dai sălăşluire!

— Sărmană fată! zise bătrâna. Cu adevărat numai Dumnezeu te-a îndreptat la mine şi te-a scăpat de primejdii. Eu sunt sfânta Duminică. Slujeşte la mine astăzi şi fii încredinţată că mâne n-ai să ieşi cu mânile goale de la casa mea.

— Bine, măicuţă, dar nu ştiu ce trebi am să fac.

— Ia, să-mi lai copilaşii, care dorm acum, şi să-i hrăneşti, apoi să-mi faci bucate, şi când m-oi întoarce eu de la biserică, să le găsesc nici reci, nici fierbinţi, ci cum îs mai bune de mâncat.

Şi cum zice, bătrâna porneşte la biserică, iară fata suflecă mânicile şi s-apucă de treabă! Întăi şi-ntăi face lăutoare, apoi iese afară şi începe a striga:

— Copii, copii, copii! Veniţi la mama să vă laie!

Şi când se uită fata, ce să vadă? Ograda se umpluse şi pădurea fojgăia de-o mulţime de balauri şi de tot soiul de jivine mici şi mari! Însă tare în credinţă şi cu nădejdea la Dumnezeu, fata nu se sparie; ci le ia pe câte una şi le lă şi le îngrijeşte, cât nu se poate mai bine. Apoi s-apucă de făcut bucate, şi când a venit sfânta Duminică de la biserică şi a văzut copiii lăuţi frumos şi toate trebile bine făcute, s-a umplut de bucurie. Şi după ce a şezut la masă, a zis fetei să se suie în pod şi să-şi aleagă de acolo o ladă care a vrè ea

şi să şi-o ieie ca simbrie, dar să n-o deschidă până acasă la tată-său. Fata se suie în pod şi vede o mulţime de lăzi: unele mai vechi şi mai urâte, altele mai nouă şi mai frumoase. Ea însă, nefiind lacomă, şi-alege pe cea mai veche şi mai urâtă dintre toate. Şi când se dă cu dânsa jos; sfânta Duminică cam încreţeşte din sprâncene, dar n-are încotro, ci binecuvântează pe fată, care îşi iè lada în spate şi se întoarnă spre casa părintească cu bucurie, tot pe drumul pe unde venise.

Când pe drum, iaca cuptiorul grijit de dânsa era plin de plăcinte crescute şi rumenite... Şi mânâncă fata la plăcinte şi mânâncă hăt bine; apoi îşi mai iè câteva la drum şi porneşte.

Când, mai încolo, numai iaca fântâna grijită de dânsa era plină până-n gură cu apă limpede cum îi lacrima, dulce şi rece cum îi gheaţa. Şi pe colacul fântânii erau două pahare de argint, cu care a băut la apă până s-a răcorit. Apoi a luat paharele cu sine şi a pornit înainte.

Şi mergând mai departe, iaca părul grijit de dânsa era încărcat cu pere, galbene ca ceara, de coapte ce erau, şi dulci ca mierea. Părul văzând pe fată, ş-a plecat crengile-n jos; şi ea a mâncat la pere şi ş-a luat la drum câte i-a trebuit.

De acolo mergând mai departe, iaca se întâlneşte şi cu căţeluşa, care acum era voinică şi frumoasă, iară la gât purta o salbă de galbeni, pe care a dat-o fetei ca mulţămită pentru că a căutat-o la boală. Şi de aici fata, tot mergând înainte, a ajuns acasă la tată-său. Moşneagul, când a văzut-o, i s-au umplut ochii de lacrimi şi inima de bucurie. Fata atunci scoate salba şi paharele cele de argint şi le dă tătâne-său; apoi deschizând lada împreună, nenumărate herghelii de cai, cirezi de vite şi turme de oi ies din ea, încât moşneagul pe loc a întinerit, văzând atâte bogăţii! Iară baba a rămas opărită şi nu ştia ce să facă de ciudă.

Fata babei atunci ş-a luat inima-n dinţi şi a zis:

— Las', mamă, că nu-i pradată lumea de bogăţii; mă duc să-ţi aduc eu şi mai multe.

Şi cum zice, porneşte cu ciudă, trăsnind şi plesnind. Merge şi ea cât merge, tot pe acest drum, pe unde fusese fata moşneagului; se întâlneşte şi ea cu căţeluşa cea slabă şi bolnavă; dă şi ea de părul cel ticsit de omide, de fântâna cea mâlită şi seacă şi părăsită, de cuptiorul cel nelipit şi aproape să se risipească. Dar când o roagă şi căţeluşa, şi părul, şi fântâna, şi cuptiorul, ca să îngrijească de dânsele, ea le răspunde cu ciudă şi în bătaie de joc:

— Da' cum nu! că nu mi-oiu feşteli eu mânuţele tătucuţii şi a mămucuţii! Multe slugi aţi avut ca mine?

Atunci, cu toate, ştiind că mai uşor ar putea căpăta cineva lapte de la o vacă stearpă decât să se îndatorească o fată alintată şi leneşă, au lăsat-o să-şi urmeze drumul în pace şi n-au mai cerut de la dânsa nici un ajutor. Şi mergând ea tot înainte, a ajuns apoi şi ea la sfânta Duminică; dar şi aici s-a purtat tot hursuz, cu obrăznicie şi prosteşte. În loc să facă bucatele bune şi potrivite şi să laie copiii sfintei Duminici, cum i-a lăut fata moşneagului de bine, ea i-o opărit pe toţi, de ţipau şi fugeau nebuni de usturime şi de durere. Apoi bucatele le-a făcut afumate, arse, şi sleite, de nu mai era de chip să le poată lua cineva în gură... Şi când a venit sfânta Duminică de la biserică, ş-a pus mânile-n cap de ceea ce a găsit acasă. Dar sfânta Duminică, blândă şi îngăduitoare, n-a vrut să-şi puie mintea c-o sturlubatecă şi c-o leneşă de fată ca aceasta; ci i-a spus să se suie în pod, să-şi aleagă de acolo o ladă, care i-a plăcea, şi să se ducă în plata lui Dumnezeu. Fata atunci s-a suit şi ş-a ales lada cea mai nouă şi mai frumoasă, căci îi plăcea să ieie cât de mult şi ce-i mai bun şi mai frumos, dar să facă slujbă bună nu-i plăcea. Apoi, cum se dă jos din pod cu lada, nu se mai duce să-şi ieie ziua bună şi binecuvântare de la sfânta

Duminică, ci porneşte ca de la o casă pustie şi se tot duce înainte. Şi mergea de-i pârâiau călcâiele de frică să nu se răzgândească sfânta Daminică, să pornească după dânsa, s-o ajungă şi să-i ieie lada.

Şi când ajunge la cuptior, frumoase plăcinte erau într-însul! Dar când s-apropie să ieie dintr-însele şi să-şi prindă pofta, focul o arde şi nu poate lua. La fântână, aşijderea: păhăruţele de argint, nu-i vorbă, erau, şi fântâna plină cu apă până-n gură; dar când a vrut fata să puie mâna pe pahar şi să ieie apă, paharele pe loc s-au cufundat, apa din fântână într-o clipă a secat şi fata de sete s-a uscat!... Când prin dreptul părului, nu-i vorbă, că parcă era bătut cu lopata de pere multe ce avea, dar credeţi c-a avut fata parte să guste vro una? Nu, căci părul s-a făcut de o mie de ori mai nalt de cum era, de-i ajunsese crengile în nouri. Şi-atunci... scobeşte-te, fata babei, în dinţi! Mergând mai înainte cu căţeluşa încă s-a întâlnit; salbă de galbeni avea şi acum la gât; dar când a vrut fata să i-o ieie, căţeluşa a muşcat-o, de i-a rupt degetele şi n-a lăsat-o să puie mâna pe dânsa. Îşi muşca fata acum degeţelele mămucuţii şi ale tătucuţii de ciudă şi de ruşine, dar n-avea ce face.

În sfârşit, cu mare ce a ajuns ea şi acasă la măsa, dar şi aici nu le-au ticnit bogăţia. Căci deschizând lada, o mulţime de balauri au ieşit dintr-însa şi pe loc au mâncat pe babă cu fată cu tot, de parcă n-au mai fost pe lumea asta, şi-apoi s-au făcut balaurii nevăzuţi cu ladă cu tot.

Iar moşneagul a rămas liniştit din partea babei, şi avea nenumărate bogăţii. El a măritat pe fiică-sa după un om bun şi harnic. Cucoşii cântau acum pe stâlpii porţilor, în prag şi în toate părţile; iar găinile nu mai cântau cucoşeşte la casa moşneagului, să mai facă a rău, c-apoi atunci nici zile multe nu mai aveau. Numai atâta, că moşneagul a rămas pleşuv şi spetit, de mult

ce-l netezise baba pe cap şi de cercat în spatele lui cu cociorva, dacă-i copt mălaiul.

Povestea porcului

CICĂ ERA ODATĂ o babă ş-un moşneag: moşneagul de o sută de ani, şi baba de nouăzeci; şi amândoi bătrânii aceştia erau albi ca iarna şi posomorâţi ca vremea cea rea, din pricină că n-aveau copii. Şi, Doamne! tare mai erau doriţi să aibă măcar unul, căci, cât era ziulica şi noaptea de mare, şedeau singuri-singurei ca cucul, şi le ţiuia urechile, de urât ce le era. Ş-apoi, pe lângă toate aceste, nici vro scofală mare nu era de dânşii; un bordeiu ca vai de el, nişte ţoale rupte, aşternute pe lăiţi, şi atâta era tot. Ba, de la o vreme încoace, urâtul îi mânca şi mai tare, căci ţipenie de om nu li deschidea uşa; parcă erau bolnavi de ciumă, sărmanii!

În una din zile, baba oftă din greu şi zise moşneagului:

— Doamne, moşnege, Doamne! De când suntem noi, încă nu ne-a zis nime tată şi mamă! Oare nu-i păcat de Dumnezeu că mai trăim noi pe lumea asta? Căci la casa fără de copii nu cred că mai este vrun Doamne-ajută!

— Apoi dă, măi babă, ce putem noi face înaintea lui Dumnezeu?

— Aşa este, moşnege, văd bine, dar pănă la una, la alta, ştii ce am gândit eu astă-noapte?

— Ştiu, măi babă, dacă mi-i spune.

— Ia, mâne dimineaţă, cum s-a amiji de ziuă, să te scoli şi să apuci încotro-i vede cu ochii; şi ce ţi-a ieşi înainte întăi şi-ntăi, dar a fi om, da' şerpe, dar în sfârşit orice altă jivină a fi, pune-o în traistă şi-o adă acasă. Vom creşte-o şi noi cum vom putè, şi acela să fie copilul nostru.

Moşneagul, sătul şi el de-atâta singurătate şi dorit să aibă copii, se scoală a doua zi des-dimineaţă, îşi ia traista în băţ şi face cum i-a zis baba... Porneşte el şi se duce tot înainte pe nişte ponoare, până ce dă peste un bulhac. Şi numai iaca că vede în bulhac o scroafă cu doisprezece purcei, care şedeau tologiţi în glod şi se păleau la soare. Scroafa, cum vede pe moşneag că vine asupra ei, îndată începe a grohăi, o rupe de fugă, şi purceii după dânsa. Numai unul, care era mai ogârjit, mai răpănos şi mai răpciugos, neputând ieşi din glod, rămăsese pe loc.

Moşneagul degrabă îl prinde, îl bagă în traistă, aşa plin de glod şi de alte podoabe cum era, şi porneşte cu dânsul spre casă.

— Slavă ţie, Doamne, zise moşneagul, că pot să duc şi babei mele o mângâiere!... Mai ştiu eu!... Poate ori Dumnezeu, ori dracul, i-a dat în gând ieri noapte de una ca asta.

Şi cum ajunge acasă, zice:

— Iaca, măi băbuşcă, ce odor ţi-am adus eu! Numai să-ţi trăiască! Un biet ochios, sprâncenat şi frumuşel, de nu se mai poate! Îţi samănă ţie ruptă bucăţică! Aqum pune de lăutoare şi grijeşte-l cum ştii tu că se grijesc băieţii, că după cum vezi, îi cam colbăit, mititelul!...

— Moşnege, moşnege, zise baba, nu râde: că şi aista-i făptura lui Dumnezeu, ca şi noi... ba poate şi mai nevinovat, sărmanul!

Apoi, sprintenă ca o copilă, face degrabă leşie, pregăteşte de scăldătoare, şi, fiindcă ştia bine treaba mo-şitului, lă purcelul, îl scaldă, îl trage frumuşel cu untură din opaiţ pe la toate încheiturile, îl strânge de nas şi-l sumuţă, ca să nu se dioache odorul! Apoi îl peaptănă şi-l grijeşte aşa de bine, că peste câteva zile îl scoate din boală; şi cu tărâţe, cu cojiţe, purcelul începe a se înfiripa şi a creşte văzând cu ochii, de-ţi era mai mare dragul să te uiţi la el... Iară baba nu ştia

ce să mai facă de bucurie că are un băiet aşa de chipos, de hazliu, de gras şi învălit ca un pepene. Să-i fi zis toată lumea că-i urât, şi obraznic, ea ţinea una şi bună — că băiet ca băietul ei nu mai este altul! Numai de un lucru era baba cu inima jignită — că nu putea să le zică *tată* şi *mamă*.

Într-una din zile, moşneagul voieşte a merge la târg să mai cumpere câte ceva.

— Moşnege, zise baba, nu uita să aduci şi nişte roşcove pentru ist băiet, că tare a fi dorit, mititelul !

— Bine, măi babă.

Dar în gândul său: „Da' mânca-l-ar brânca să-l mănânce surlă, că mult mă mai înăduşi cu dânsul! De am avè pâne şi sare pentru noi, da' nu să-l mai îndop şi pe dânsul cu bunătăţi. Când m-aş potrivi eu babei la toate cele, apoi aş lua-câmpii!”

În sfârşit, moşneagul se duce la târg, târguieşte el ce are de târguit şi când vine acasă, baba îl întreabă, ca totdeauna:

— Ei, moşnege, ce mai ştii de pe la târg?

— Ce să ştiu, măi babă? Ia, nu prea bune veşti: împăratul vrea să-şi mărite fata.

— Şi asta-i veste rea, moşnege?

— D-apoi îngăduieşte puţin, măi babă, că nu-i numai atâta, că de ce am auzit eu mi s-a suit părul în vârful capului. Şi când ţi-oi spune până la sfârşit, cred că ţi s-a încrâncina şi ţie carnea pe tine.

— Dar de ce, moşnege? Vai de mine!

— D-apoi, iaca de ce, măi babă, ascultă: Împaratul a dat de ştire, prin crainicii săi, în toată lumea, că oricine s-a afla să-i facă, de la casa aceluia şi până la curţile împărăteşti, un pod de aur pardosit cu pietre scumpe, şi fel de fel de copaci, pe de-o parte şi pe de alta, şi în copaci să cânte tot felul de paseri, care nu se mai află pe lumea asta, aceluia îi dă fata; ba cică-i mai dă şi jumătate din împărăţia lui. Iară cine s-a bizui să vie ca s-o ceară de nevastă, şi n-a izbuti să facă podul,

aşa cum ţi-am spus, aceluia pe loc îi şi taie capul. Şi cică pănă acum o mulţime de feciori de crai şi de împăraţi, cine mai ştie de pe unde, au venit, şi nici unul din ei n-a făcut nici o ispravă; şi împăratul, după cum s-a hotărât, pe toţi i-a tăiat, fără cruţare, de li plânge lumea de milă! Apoi, măi babă, ce zici? Bune veşti sunt acestea? Ba şi împăratul cică s-a bolnăvit de supărare!

— Of! moşnege, of! boala împăraţilor e ca sănătatea noastră! Numai despre feţii de împărat ce mi-ai spus, mi se rupe inima din mine, că mare jale şi alean or fi mai ducând mamele lor pentru dânşii! Mai bine că al nostru nu poate vorbi şi nu-l duce capul ca pe alţii la atâtea iznoave.

— Bune-s şi acestea, măi babă, da' bună ar fi şi aceea când ar avè cineva un fecior care să facă podul şi să ieie pe fata împăratului, că ştiu c-ar încăleca pe nevoie şi, Doamne!, mare slavă ar mai dobândi în lume!

Când vorbeau bătrânii, purcelul şedea în culcuş, într-un cotlon sub vatră, cu râtul în sus, şi, uitându-se ţintă în ochii lor, asculta ce spun ei şi numai pufnea din când în când. Şi cum sfătuiau bătrânii ei în de ei, despre acestea, numai iaca se aude sub vatră:

— Tată şi mamă! eu îl fac.

Baba atunci a ameţit de bucurie; moşneagul însă, gândind că-i Ucigă-l crucea, s-a spăriet şi, uimit, se uita prin bordeiu în toate părţile să vadă de unde a ieşit acel glas: dar nevăzând pe nime, şi-a mai venit în sine. Însă godacul iar a strigat:

— Tată, nu te înfricoşa, că eu sunt!... Ci trezeşte pe mama, şi du-te la împăratul de-i spune că eu îi fac podul.

Moşneagul atunci zise îngăimat:

— D-apoi ai să-l poţi face, dragul tatei?

— Despre asta n-aibi grijă, tată, că eşti cu mine... Numai du-te şi vesteşte împăratului ce am spus eu!

Baba, atunci, venindu-şi în sine, sărută băietul şi-i zise:

— Dragul mamei, drag! Nu-ţi pune viaţa în primejdie! Şi pe noi să ne laşi, tocmai acum, străini, cu inima arsă şi fără nici un sprijin!

— Nu te îngriji, mămucă, de feliu, că trăind şi nemurind ai să vezi cine sunt eu.

Atunci moşneagul, nemaiavând ce zice, îşi piaptănă barba frumos, iè toiagul bătrâneţelor în mână, apoi iese din casă şi porneşte spre împărăţie. Şi cum ajunge în târg, se duce cu peptul deschis drept la palatul împăratului. Un străjer, cum vede pe moşneag că stă pe acolo, îl întrebă:

— Dar ce vrei, moşule?

— Ia, am treabă la împăratul: feciorul meu se prinde că i-a face podul.

Străjerul, ştiind porunca, nu mai lungeşte vorba, ci ia moşneagul şi-l duce înaintea împăratului. Împăratul, văzând pe moşneag, îl întreabă:

— Ce voieşti de la mine, moşule?

— Să trăiţi mulţi ani cu bine, luminate şi prea puternice împărate. Fecioru-meu, auzind că aveţi fată de măritat, m-a trimes, din partea lui, ca să aduc la cunoştinţa măriei voastre că el, cică, poate să vă facă podul.

— Dacă poate să-l facă, facă-l, moşnege; şi atunci fata şi jumătate din împărăţia mea ale lui să fie. Iară de nu, atunci... poate-i fi auzit ce au păţit alţii, mai de viţă decât dânsul? Dacă te prinzi aşa, apoi mergi de-ţi adă feciorul încoace. Iară de nu, caută-ţi de drum şi nu umbla cu gărgăunii în cap.

Moşneagul, auzind aceste chiar din gura împăratului, se pleacă până la pământ, apoi iese şi porneşte spre casă, ca să-şi aducă feciorul. Şi, cum ajunge acasă, spune fecioru-său ce a zis împăratul. Purcelul atunci, plin de bucurie, începe a zburda prin bordeiu,

dă un ropot pe sub lăiţi, mai răstoarnă câteva oale cu râtul şi zice:

— Haidem, tătucă, să mă vadă împăratul!

Baba atunci începe a se boci şi a zice:

— Se vede că eu nu mai am parte în lumea asta de nimica! Pană acum m-am chinuit de l-am crescut şi l-am scos din toată nevoia şi acum... parcă văd c-am să rămân fără dânsul!

Şi tot bocind ea, o apucă leşin de supărare. Iar moşneagul, de cuvânt: pune cuşma pe cap, o îndeasă pe urechi, îşi iè toiagul în mână, iese din casă şi zice:

— Hai cu tata, băiete, s-aducem noră mâne-ta!

Purcelul, atunci, de bucurie, mai dă un ropot pe sub lăiţi, apoi se ia după moşneag, şi cât colè, mergea în urma lui grohăind şi muşluind pe jos, cum e treaba porcului. Abiè ajung ei la porţile palatului împărătesc, şi străjerii, cum îi văd, încep a se uita unul la altul şi a bufni de râs.

— Da' ce-i aceasta, moşule? zise unul din ei.

— D-apoi acesta mi-i feciorul care se prinde c-a face podul împăratului.

— Doamne, moşule, Doamne! multă minte îţi mai trebuie, zise un străjer bătrân.Se vede că ţi-ai urât zilele!

— Apoi dă, ce-i scris omului în frunte-i este pus, şi tot de o moarte are să moară cineva.

— Dumneata, moşule, cum vedem noi, cauţi pricina ziua miaza-mare, cu lumânarea, ziseră străjerii.

— D-apoi asta nu vă priveşte pe dumneavoastră; ia mai bine păziţi-vă gura şi daţi de ştire împăratului c-am venit noi, răspunse moşneagul.

Străjerii atunci se uită lung unul la altul şi strâng din umere... Apoi unul din ei vesteşte împăratului despre venirea noilor peţitori: moşneagul cu purcelul său!... Atunci împăratul îl cheamă înaintea sa. Moşneagul, cum intră, se pleacă până la pământ şi stă la uşă,

smerit. Iară purcelul calcă înainte pe covoare, grohăind, şi începe a muşlui prin casă.

Atunci împăratul, văzând aşa mare obrăznicie, pe de o parte i-a venit a râde, iară pe de alta se tulbură grozav şi zise:

— Da' bine, moşnege, când ai venit în cela rând, parcă erai în toată mintea; dar acum unde te visezi, de umbli cu porci după tine? Şi cine te-a pus la cale să mă iei tocmai pe mine în bătaie de joc?

— Ferească Dumnezeu, înălţate împărate, să cuget eu, om bătrân, la una ca asta! D-apoi să avem iertare, luminarea voastră, că acesta mi-i flăcăul despre care v-am spus mai dăunăzi că m-a trămis la măria voastră, dacă vă mai aduceţi aminte.

— Şi el are să-mi facă podul?

— D-apoi aşa nădăjduim în Dumnezeu, că chiar el, măria ta!

— Hai! ia-ţi porcul de aici şi ieşi afară. Şi dacă până mâne dimineaţă n-a fi podul gata, moşnege, are să-ţi steie capul unde-ţi stau talpele. Înţelesu-m-ai?

— Milostiv este Cel de sus, măria voastră. Iară dacă s-a întâmpla — să nu bănuiţi, puternice împărate! — după dorinţa luminării voastre, apoi atunci să ne trimeteţi copila acasă.

Şi zicând aceste, se pleacă după obiceiu, îşi iè purcelul, iese şi porneşte spre casă, urmat de câţiva ostaşi, în paza cărora l-a dat împăratul până a doua zi, ca să vadă ce poate fi una ca asta... Căci multă vorbă, mult râs şi mare nedumerire se mai făcuse la palat şi în toate părţile despre o astfel de batjocură nemaipomenită.

Şi, cătră sară, ajungând moşneagul şi cu purcelul acasă, pe babă o şi apucă un tremur, de spaimă, şi îeepe a se văicăra şi a zice:

— Vai de mine, moşnege! da' ce foc mi-ai adus la casă? ! Mie ostaşi îmi trebuiesc?

— Încă mai ai gură să întrebi? Acestea-s faptele tale. M-am luat după capul tău cel sec, şi m-am dus pe coclauri să-ţi aduc copii de suflet. Şi acum, iaca în ce chichion am intrat! Că n-am adus eu ostaşii, ci ei m-au adus pe mine. Şi capului meu se vede că până mâne dimineaţă i-a fost scris să mai steie unde stă!

Purcelul însă umbla muşluind prin casă după mâncare şi nici grijă n-avea despre încurcala ce făcuse. Moşnegii s-au ciondănit cât s-au mai ciondănit şi, cât erau ei de îngrijiţi, despre ziuă au adormit. Iară purcelul atunci s-a suit binişor pe laiţă, a spart o fereastră de bârdăhan şi, suflând o dată din nări, s-au făcut ca două suluri de foc, de la bordeiul moşneagului, care acum nu mai era bordeiu, şi până la palatul împăratului. Şi podul, cu toate cele poruncite, era acum gata. Iară bordeiul moşneagului se prefăcuse într-un palat mult mai strălucitor decât al împăratului! Şi, deodată, baba şi moşneagul se trezesc îmbrăcaţi în porfiră împărătească şi toate bunătăţile de pe lume erau acum în palaturile lor. Iară purcelul zburda şi se tologea numai pe covoare în toate părţile.

Tot în acea vreme, şi la împărăţie straşnică zvoană s-a făcut, şi însuşi împăratul cu sfetnicii săi, văzând această mare minune, grozav s-au spăriet! Şi temându-se împăratul să nu i se întâmple ceva de rău, a făcut sfat şi a găsit cu cale să deie fata după feciorul moşneagului, şi de îndată a şi trimes-o. Căci şi împăratul, cât era de împărat, le dăduse acum toate pe una, şi nici măcar aceea nu era bună: frica !

Nuntă n-a mai făcut, căci cu cine era s-o facă? Fata împăratului, cum a ajuns la casa mirelui, i-au plăcut palaturile şi socrii, iar când a dat cu ochii de mire, pe loc a încremenit, dar mai pe urmă strângând ea din umere, a zis în inima sa:

„Dacă aşa au vrut cu mine părinţii şi Dumnezeu, apoi aşa să rămâie!” Şi s-a şi apucat de gospodărie.

Purcelul toată ziua muşluia prin casă, după obiceiul său, iară noaptea, la culcare, lepăda pelea cea de porc şi rămânea un fecior de împărat foarte frumos! Şi n-a trecut mult, şi nevasta lui s-a deprins cu dânsul, de nu-i mai era acum aşa de urât ca dintâi.

La vro săptămână, două, tânăra împărătească, cuprinsă de dor, s-a dus să-şi mai vadă părinţii; iară pe bărbat l-a lăsat acasă, căci nu-i da mâna să iasă cu dânsul... Părinţii, cum au văzut-o, s-au bucurat cu bucurie mare şi întrebând-o despre gospodărie şi bărbat, ea a spus tot ce ştia. Atunci împăratul a început s-o sfătuiască, zicând:

— Draga tatei! Să nu cumva să te împingă păcatul să-i faci vrun neajuns, ca să nu păţeşti vreo nenorocire! Căci după cum văd eu, omul acesta, sau ce a fi el, are mare putere. Şi trebuie să fie ceva neînţeles de mintea noastră, de vreme ce a făcut lucruri peste puterea omenească!

După aceasta au ieşit amundouă împărătesele în grădină ca să se primble. Şi aici mama sfătui pe fată cu totul de alt fel:

— Draga mamei, ce fel de viaţă ai să mai duci tu, dacă nu poţi ieşi în lume cu bărbatul tău? Eu te sfătuiesc aşa: să potriveşti totdeauna să fie foc zdravăn în sobă şi, când a adormi barbatu-tău, să iei pelea cea de porc şi s-o dai în foc, ca să ardă, şi atunci ai să te mântui de dânsa!

— Că bine zici, mamă, iaca, mie nu mi-a venit în cap de una ca asta...

Şi cum s-a întors împărăteasa cea tânără sara, acasă, a şi poruncit să-i facă un foc bun în sobă. Şi, când dormea barbatu-său mai bine, ea a luat pelea cea de porc, de unde o punea el, şi a dat-o pe foc. Atunci perii de pe dânsa au început a pârâi şi pielea a sfârâi, prefăcându-se în cioric ars şi apoi în scrum. Şi s-a făcut în casă o duhoare aşa de grozavă, încât barbatul pe loc s-a trezit înspăimântat, a sărit drept în

picioare şi s-a uitat cu jale în sobă. Şi, când a văzut această mare nenorocire, a lăcrămat zicând:

— Alei! femeie nepricepută! Ce ai făcut! De te-a învăţat cineva, rău ţi-a priit; iară de ai făcut-o din capul tău, rău cap ai avut!

Atunci ea deodată s-a văzut încinsă peste mijloc cu un cerc zdravăn de fer. Iară barbatu-său i-a zis:

— Când voi pune eu mâna mea cea dreaptă pe mijlocul tău, atunci să plesnească cercul acesta, şi numai atunci să se nască pruncul din tine, pentru că ai ascultat de sfaturile altora, de ai nenorocit şi căzăturile ieste de bătrâni, m-ai nenorocit şi pe mine şi pe tine deodată. Şi dacă vei avea cândva nevoie de mine, atunci să ştii că mă cheamă Făt-Frumos şi să mă cauţi la Mănăstirea de Tămâie.

Cum a sfârşit de zis aceste, deodată s-a stârnit un vânt năprasnic şi, venind un vârtej înfricoşat, a ridicat pe ginerele împăratului în sus şi s-a făcut nevăzut. Atunci podul cel minunat îndată s-a stricat şi s-a mistuit, de nu se ştie ce s-a făcut; iară palatul în care şedeau moşnegii şi cu nora, cu toate bogăţiile şi podoabele din el s-a schimbat iarăşi în sărăcăciosul bordei al moşneagului, de mai nainte. Atunci bătrânii, văzând astă mare nenorocire şi pe nora lor în aşa hal, au început a o mustra cu lacrămile în ochi şi a-i zice cu asprime să se ducă unde ştie, că ei n-au cu ce s-o ţie.

Ea văzându-se acum aşa de nenorocită şi horopsită, ce să facă şi încotro s-apuce? Să se ducă la părinţi? — se temea de asprimea tată-său şi de şugubaţa defăimare a oamenilor! Să rămâie pe loc? — nu avea cele trebuitoare şi-i era lehamite de mustrările socrilor. În sfârşit s-a hotărât a se duce în toată lumea să-şi caute bărbatul. Şi hotărându-se astfel, a zis Doamne-ajută! şi a pornit încotro a văzut cu ochii. Şi a mers ea, a mers tot înainte prin pustiuri un an de zile până ce a ajuns într-un loc sălbatic şi cu totul necunoscut. Şi aici, văzând o căsuţă tupilată şi acope-

rită cu muşchiu, care mărturisea despre vechimea ei, a bătut la poartă. Atunci se aude dinlăuntru un glas de femeie bătrână, zicând:

— Cine-i acolo?

— Eu sunt, un drumeţ rătăcit.

— De eşti un om bun, aproape de chilioara mea; iară de eşti om rău, departe de pe locurile aceste, că am o căţea cu dinţii de oţel şi de i-oi da drumul te face mii şi fărâme!

— Om bun, măicuţă!

Atunci i se deschide poarta şi drumeaţa intră înlăuntru.

— Da' ce vânt te-a adus şi cum ai putut răzbate prin aceste locuri, femeie, hăi! ? Că pasere măiastră nu vine pe aici, necum om pământean.

Atunci drumeaţa a oftat din greu şi a zis

— Ia, păcatele mele m-au adus, măicuţă. Caut Mănăstirea de Tămâie şi nu ştiu în care parte a lumei se află!

— Se vede că tot mai ai oleacă de noroc, de ai nimerit tocmai la mine. Eu sunt sfânta Miercuri, de-i fi auzit de numele meu.

— De nume am auzit, măicuţă, dar că te afli în lumea asta, nici prin cap nu mi-a trecut vreodată.

— Vezi? Tot de noroc să se plângă omul!

Apoi sfânta Miercuri a strigat o dată cu glas puternic şi pe loc s-au adunat toate jivinele din împărăţia ei; şi întrebându-le despre Mănăstirea de Tămâie, au răspuns toate deodată că nici n-au auzit măcar pomenindu-se de numele ei. Sfânta Miercuri auzind aceste, s-a arătat cu mare părere de rău, dar, neavând nici o putere, a dat drumeţei un corn de prescure şi un păhăruţ de vin, ca să-i fie pentru hrană la drum; şi i-a mai dat încă o furcă de aur care torcea singură şi i-a zis cu binişorul.

— Păstraz-o că ţi-a prinde bine la nevoie.

Apoi a îndreptat-o la soră-sa cea mai mare, la sfânta Vineri.

Şi drumeaţa, pornind, a mers iar un an de zile, tot prin locuri sălbatice şi necunoscute, până ce cu mare greu ajunse la sfânta Vineri. Şi aici i s-a întâmplat ca şi la sfânta Miercuri, numai că sfânta Vineri i-a mai dat şi ea un corn de prescure, un păhăruţ de vin şi o vârtelniţă de aur care depăna singură! şi a îndreptat-o şi ea, cu multă bunătate şi blândeţă, la soră-sa cea mai mare, la sfânta Duminică.

Şi de aici drumeaţa, pornind chiar în acea zi, a mers iarăşi un an de zile, prin nişte pustietăţi şi mai grozave decât cele de până aici. Şi fiind însărcinată pe al treilea an, cu mare greutate a putut să ajungă până la sfânta Duminică. Şi sfânta Duminică a primit-o cu aceeaşi rânduiala şi tot aşa de bine ca şi surorile sale. Şi, făcându-i-se milă de această nenorocită şi zdruncinată fiinţă, a strigat şi sfânta Duminică, o dată cât a putut, şi îndată s-au adunat toate vietăţile: cele din ape, cele de pe uscat şi cele zburătoare. Şi atunci ea le-a întrebat cu tot dinadinsul dacă ştie vreuna din ele în care parte a lumei se află Mănăstirea de Tămâie. Şi toate au răspuns, ca dintr-o singură gură, că nu li s-a întâmplat să audă măcar vorbindu-se vreodată despre aceasta. Atunci sfânta Duminică a oftat din adâncul inimei, s-a uitat galiş la nenorocita drumeaţă şi i-a zis:

— Se vede că vrun blăstăm al lui Dumnezeu, sau altăceva, aşa trebuie să fie, de nu ai parte de ceea ce cauţi, fiica mea! Că aici este capătul unei lumi necunoscute încă şi de mine, şi orice ai voi tu şi oricare altul să mai meargă înainte de aici, este cu neputinţă.

Şi atunci, numai iaca un ciocârlan şchiop se vede viind cât ce putea. Şi, şovâlc, şovâlc, şovâlc! se înfăţişează înaintea sfintei Duminici. Atunci ea îl întreabă şi pe acesta:

— Tu, ciocârlane, nu cumva ştii unde se află Mănăstirea de Tămâie! ?

— Da' cum să nu ştiu, stăpână? Că doar pe acolo m-a purtat dorul, de mi-am frânt piciorul.

— Dacă-i aşa, apoi acum îndată iè pe această femeie, du-o numaidecât acolo, cum îi şti tu şi povăţuieşte-o cum a fi mai bine.

Atunci ciocârlanul, oftând, a răspuns cu smerenie:

— Mă supun cu toată inima la slujba măriei-voastre, stăpână, deşi este foarte cu anevoie de mers până acolo.

Apoi sfânta Duminică a dat şi ea drumeţei un corn de prescure şi un păhăruţ de vin, ca să-i fie pentru hrană până la Mănăstirea de Tămâie; şi i-a mai dat o tipsie mare de aur, şi o cloşcă tot de aur, bătută cu pietre scumpe şi cu puii tot de aur, ca să-i prindă bine la nevoie, şi apoi a dat-o pe sama ciocârlanului, care îndată a şi pornit, şovâlcăind.

Şi când ciocârlanul pe jos, când drumeaţă pe sus, când ea pe jos, când el pe sus. Şi când biata drumeaţă nu mai putea nici pe sus, nici pe jos, atunci îndată ciocârlanul o lua, pe aripioarele sale şi o ducea. Şi tot aşa mergând ei încă un an de zile, cu mare greutate şi zdruncin, au trecut peste nenumărate ţări şi mări, şi prin codri şi pustietăţi aşa de îngrozitoare în care foşgăiau balauri, aspide veninoase, vasilisicul cel cu ochi fărmăcători, vidre câte cu douăzeci şi patru de capete şi altă mulţime nenumărată de gângănii şi jigănii înspăimântătoare, care stăteau cu gurile căscate, numai şi numai să-i înghită; despre a căror lăcomie, viclenie şi răutate nu-i cu putinţă să povestească limba omenească!

Şi, în sfârşit, după atâta amar de trudă şi primejdii, cu mare ce au izbutit să ajungă la gura unei peşteri. Aici călătoarea s-a suit iarăşi pe aripile ciocârlanului din care abia mai putea fâlfâi, şi el şi-a

dat drumul cu dânsa pe o altă lume, unde era un raiu şi nu altăceva!

— Iaca Mănăstirea de Tămâie! zise ciocârlanul. Aici se află Făt-Frumos pe care-l cauţi tu de atât amar de vreme. Nu cumva ţi-i cunoscut ceva pe aici?

Atunci ea, deşi îi fugeau ochii de atâtea străluciri, se uită mai cu băgare de samă şi îndată cunoaşte podul cel minunat din cea lume şi palatul în care trăise ea cu Făt-Frumos aşa de puţin şi îndată i se umplură ochii de lacrămi de bucurie.

— Mai stăi! şi nu bucura aşa degrabă, că încă eşti nemernică, pe aceste locuri şi tot n-ai scăpat de primejdii, zise ciocârlanul.

Îi arătă apoi o fântână, unde trebuia să se ducă trei zile de-a rândul; îi spune cu cine are să se întâlnească şi ce să vorbească; o povăţuieşte ce să facă, rând pe rând, cu *furca,* cu *vârtelniţa,* cu *tipsia* şi cu *cloşca cu puii de aur,* dăruite ei de cele trei surori: sfânta Miercuri, sfânta Vineri şi sfânta Duminică.

Apoi, luându-şi ziua bună de la călătoarea încredinţată lui, iute se întoarnă înapoi, zburând neîncetat, de frică să nu-i mai rupă cineva şi celălalt picior. Iară nemernica drumeaţă, lăcrimând, îl petrecea cu ochii în zbor, mergând spre fântâna ce-i arătase el.

Şi cum ajunge la fântână, scoate mai întâi furca, de unde o avea strânsă, şi apoi se pune jos să se odihnească.

Nu trece mult, şi viind o slujnică să ieie apă, cum vede o femeie necunoscută şi furca cea minunată torcând singură fire de aur, de mii de ori mai subţiri decât părul din cap, fuga la stăpână-sa şi-i dă de veste.

Stăpâna acestei slujnice era viespea care înălbise pe dracul, îngrijitoarea de la palattal lui Făt-Frumos, o vrăjitoare straşnică care închega apa şi care ştia toate drăcăriile de pe lume. Dar numai un lucru nu ştia hârca: gândul omului. Talpa iadului, cum aude despre aceasta minunăţie, trimete slujnica degrabă să-i

cheme femeia cea străină la palat. Şi, cum vine, o întreabă:

— Am auzit că ai o furcă de aur care toarce singură. Nu ţi-i de vânzare şi cât mi-i cere pe dânsa, femeie, hăi?

— Ia, să mă laşi să stau într-o noapte în odaia unde doarme împăratul.

— De ce nu? Dă furca încoace şi rămâi aici până la noapte, când s-a înturna împăratul de la vânătoare.

Atunci drumeaţa dă furca şi rămâne. Ştirba-baba-cloanţa, ştiind că împăratal are obiceiu a bea în toată sară o cupă de lapte dulce, i-a pregătit acuma una ca să doarmă dus până a doua zi dimineaţă. Şi cum a venit împăratul de la vânătoare şi s-a pus în aşternut, hârca i-a trimes laptele; şi cum l-a băut împăratul, pe loc a adormit ca mort. Atunci talpa iadului a chemat pe necunoscuta drumeaţă în odaia împăratului, după cum avusese tocmală, şi a lăsat-o acolo, zicându-i încetişor:

— Şezi aici până despre ziuă, că am să vin atunci tot eu să te iau.

Hârca nu doar că şoptea şi umbla cătinel ca să n-o audă împăratul, ci avea grijă să n-o audă, din odaia de alăturea, un credincios al împăratului, care în toate zilele umbla cu dânsul la vânat.

Şi cum s-a depărtat băboiul de acolo, nenorocita drumeaţă a îngenuncheat lângă patul soţului ei şi a început a plânge cu amar şi a zice:

— Făt-Frumos! Făt-Frumos! Întinde mâna ta cea dreaptă peste mijlocul mea, ca să plesnească cercul ist afurisit şi să se nască pruncul tău!

Şi, sărmana, s-a chinuit aşa până despre ziuă, dar în zadar, căci împăratal parcă era dus pe ceea lume!

Despre ziuă, tălpoiul a venit posomorâtă, a scos pe necunoscuta de acolo şi i-a zis cu ciudă să iasă din ogradă şi să meargă unde ştie. Şi nenorocita, ieşind cu nepus în masă şi necăjită ca vai de ea, s-a dus iarăşi la fântână şi a scos acum vârtelniţa. Şi viind iarăşi

slujnica la apă, şi văzând şi această mare minune, fuga la stăpână-sa şi-i spune că femeia cea de ieri are acum o vârtelniţă de aur care deapănă singură şi, care-i mult mai minunată decât furca ce i-a dat. Atunci pohoaţa de babă o cheamă iarăşi la dânsa prin slujnică, pune mâna şi pe vârtelniţă, tot cu acelaşi vicleşug, şi a doua zi des-dimineaţă o scoate iarăşi din odaia împăratului şi din ogradă.

Însă în această noapte, credinciosul împăratului simţind ce s-a petrecut, şi făcându-i-se milă de nenorocita străină, ş-a pus în gând să descopere vicleşugul babei. Şi cum s-a scalat împăratul şi s-a pornit la vânătoare, credinciosul i-a spus cu de-amănuntul ce se petrecuse în odaia lui în cele două nopţi din urmă. Şi împăratul, cum a auzit aceste, pe loc a tresărit, de parcă i-a dat inima dintr-însul. Apoi a plecat ochii în jos şi a început a lăcrima. Şi pe când din ochii lui Făt-Frumos se scurgeau şiroaie de lacrimi, la fântâna ştiută, urgisita şi zbuciumata lui soţie scosese acum pe tipsie şi cloşca cu puii de aur, cea mai de pe urmă a ei nădejde! Şi cum sta ea în preajma fântânei, numai ce iaca pe slujnica ştiută iarăşi o aduce Dumnezeu la fântână. Şi când mai vede şi această mare minunăţie, nici mai aşteaptă să ieie apă, ci fuga la stăpână-sa şi spune:

— Doamne, stăpână, Doamne! Ce am văzut eu! Femeia ceea are acum o tipsie de aur şi o cloşcă de aur cu puii tot de aur, aşa de frumoşi, de-ţi fug ochii pe dânşii.

Baborniţa, cum aude aceasta, pe loc trimete s-o cheme, zicând în gândul său:

„După ce umblă ea, nu se mănâncă...”

Şi cum vine străina, hoanghina pune mâna şi pe tablaua cea de aur şi pe cloşca de aur cu puii de aur, tot cu acelaşi vicleşug.

Dar împăratul, când a venit în astă-sară de la vânat şi când i s-a adus laptele, a zis în gândul său:

„Acest lapte nu se mai bè.” Şi cum a zis, l-a şi aruncat pe furiş, undeva, şi pe loc s-a făcut că doarme dus.

După ce hârca s-a încredinţat că împăratul doarme, bizuindu-se ea şi acum în puterea băuturei sale, a adus iarăşi pe străină în odaia lui, tot cu aceeaşi rânduială ca şi în nopţile trecute; şi lăsând-o acolo, s-a depărtat! Atunci zbuciumata drumeaţă, căzând iarăşi în genunchi lângă patul soţului ei, se îneca în lacrimi, spuind iarăşi cuvintele aceste:

— Făt-Frumos! Făt-Frumos! Fie-ţi milă de două suflete nevinovate, care se chinuiesc de patru ani, cu osânda cea mai cumplită! Şi întinde mâna ta cea dreaptă peste mijlocul meu, să plesnească cercul şi să se nască pruncul tău, că nu mai pot duce această nesuferită sarcină!

Şi când a sfârşit de zis aceste, Făt-Frumos a întins mâna, ca prin somn, şi când s-a atins de mijlocul ei, dang! a plesnit cercul, şi ea îndată a născut pruncul, fără a simţi câtuşi de puţin durerile facerii. După aceasta, împărăteasa povesteşte soţului său câte a pătimit ea de când s-a făcut el nevăzut.

Atunci împăratul, chiar în puterea nopţii, se scoală, rădică toată curtea în picioare şi porunceşte să-i aducă pe hârca de babă înaintea sa, dimpreună cu toate odoarele luate cu vicleşug de la împărăteasa lui. Apoi mai porunceşte să-i aducă o iapă sireapă şi un sac plin cu nuci, şi să lege şi sacul cu nucile şi pe hârcă de coada iepei, şi să-i deie drumul. Şi aşa s-a făcut. Şi când a început iapa a fugi, unde pica nuca, pica şi din talpa iadului bucăţica; şi când a picat sacul, i-a picat şi hârcei capul.

Hârca aceasta de babă era scroafa cu purceii din bulhacul peste care v-am spus că dăduse moşneagul, crescătorul lui Făt-Frumos. Ea, prin drăcăriile ei, prefăcuse atunci pe stâpână-său, Făt-Frumos, în purcelul, cel ogârjit, răpciugos şi răpănos, cu chip să-l poată face mai pe urmă ca să ieie vreo fată de a ei, din cele

unsprezece ce avea, şi care fugise cu dânsa din bulhac. Iaca dar, pentru ce Făt-Frumos a pedepsit-o aşa de grozav. Iară pe credincios cu mari daruri l-au dăruit împăratul şi împărăteasa, şi pe lângă dânşii l-au ţinut până la sfârşitul vieţii lui.

Acum, aduceţi-vă aminte, oameni buni, că Făt-Fru-mos nu făcuse nuntă când s-a însurat. Dar acum a făcut şi nunta şi cumătria totodată, cum nu s-a mai pomenit şi nici cred că s-a mai pomeni una ca aceasta undeva... Şi numai cât a gândit Făt-Frumos, şi îndată au şi fost de faţă părinţii împărătesii lui şi crescătorii săi, baba şi moşneagul, îmbrăcaţi iarăşi în porfiră împărătească, pe care i-au pus în capul mesei. Şi s-a adunat lumea de pe lume la această mare şi bogată nuntă, şi a ţinut veselia trei zile şi trei nopţi, şi mai ţine şi astăzi, dacă nu cumva s-a fi sfârşit.

IOAN POP-RETEGANUL

Toarceţi, fete, c-a murit Baba Cloanţa

ILEANA LELEI NASTASIE era o fată cât să-i cerci părechea de frumoasă ce era; nu e deci nici o mirare că era cam somnuroasă; la omul frumos îi stă bine şi cam somnuros. Cele babe slabe de gură-i scoaseră vestea c-ar fi chiar lenoasă, ca toţi lenoşii, că ziuliţa îndelungată sade numai şi mănâncă şi cască gura după cei drumari, că numai a se găti ştie... Şi mai ştiu eu câte vorbe nu mai scoaseră blăstămatele de babe despre Ileana lelei Nastasie? Oleacă de adevăr poate că era şi-n vorbele babelor, fireşte nu tocmai aşa cornurat, cum îl spuneau ele. Ba ce să zicem? Unii oameni, Dumnezeu să nu le scrie-n osândă, răi la gură, ori că doară prieteni de-ai babelor, ori că doară duşmani de-ai Ilenei, unii oameni de-aceştia mai scorniră minciuna că lelea Nastasie ar cam netezi din când în când pe Ileana cea frumoasă şi lenoasă cu câte-o despicătură de lemn, ca s-o facă harnică şi bărbată, dar în zadar! Eu nu-s omul care să cred minciuni, cu deosebire despre fetele frumoase nu voi să aud pic de hulă, că şi de-o aud, nu o cred.

Destul că odată, aşa se povesteşte, lelea Nastasie chiar peria pe Ileana c-o despicătură de lemn şi încă aşa de frumos, încât biata fată scotea nişte zbierete, de gândeai că se prăpădeşte lumea. Crudă mamă mai era lelea Nastasie! Chiar când se văita Ileana mai cu tărie, când plângea mai cu lacrimi şi ofta mai cu suspin, trece feciorul împăratului pe-acolo într-o căruţă, cum numai la fecior de împărat vezi. Fata plângea amar. Cugetând feciorul împăratului că poate ajuta cu ceva, opreşte trăsura-n drum şi intră-nlăuntru. În vremurile acelea se vede treaba că nici feciorii de împărat nu erau aşa făloşi ca acum; mai intrau şi ei prin casele

oamenilor de rând. Întrebă deci pe faţă de ce plânge? Dar buna mamă, lelea Nastasie, nu lăsă pe Ileana să se obosească cu răspunsul, ci răspunse ea:

— Doară uite, domnişorule, trăsnita asta de fată are să-mi mănânce zilele cu-ndărătnicia ei; avut-am noi cânepă, avut-am şi in, eu n-am tors nici un fir, numai tot ea, doar voi vedea-o sătulă de tors; de unde? Mai ajută la cele vecine, mai la neamuri, mai şi la străini, cine numa ştia c-are cânepă, nu scăpa de ea să nu-i dea un caier de tors, până gată la tot satul. Acum, după ce nime nu mai are de tors, s-a pus, focuita, că n-oi zice mai bine, s-a pus dumniaei să toarcă, cum n-a mai tors om pe lume, uite dumniata, domnişorule, nuielele din gard; apoi să n-o bat? Ba o omor cu bătaia.

— Numai atâta a greşit? întrebă feciorul împăratului; dacă toată greşeala ei e asta, atunci n-o mai bate, făr' las-o să vină cu mine la mama, îi va da ea cânepă şi in până se va sătura de tors şi n-a fi silită să toarcă grădelele.

Lelea Nastasie, într-o bobotă de mânie, dădu bucuroasă pe Ileana şi din minutul acela n-a mai văzut-o.

După ce ajunse feciorul împăratului acasă, spuse mamei sale întâmplarea cu fata cea frumoasă, chiar cum v-o spusei şi eu dumneavoastră, adică el spuse mamei sale atâta cât ştiu de la lelea Nastasie, dar ea ştiind mai mult decât el, vă spusei ceva mai multişor. Destul că împărătesei îi păru bine că feciorul i-a adus o fată atât de harnică, o torcătoare atât de năzdrăvană, că vedeţi dumneavoastră, doară şi la curţile împărăteşti este lucru şi încă cât lucru?! Să îmbraci tu atâta amar de cătane, să le hrăneşti, să le mai dai şi arme, şi Dumnezeu mai ştie cât este acolo de lucru şi de învăluit.

Împărăteasa însă, muiere bună şi-nţeleaptă, nu dădu Ilenei câteva zile nimic de lucru, că doară era

obosită de cale, şi o lăsă până-şi va veni în ori. Într-o seară însă, după ce cam gândi împărăteasa că şi Ileana se va fi odihnit destul, o chemă în curte şi-i dădu nici mai mult nici mai puţin decât doi saci plini, unul cu fuioare de cânepă şi altul cu fuioare de in, şi-i zise:

— Ileană, vezi tu aceşti doi saci, sunt plini de fuioare şi cred că tu până dimineaţă le vei toarce toate; dimineaţa să vii dar, draga mea, cu sacul cu ghemele; acum poţi merge, dar toarce subţirel şi răsuceşte bine tortul, să fie tare, să nu avem val cu el la ţesut!

Sărmana Ileană! De-abia-şi duce biata de ea sarcinile până-n chilie, nici nu cutează a le dezlega, ci începe a se boci şi a plânge, şi plânge şi se văietă, şi-şi blestemă ceasul în care s-a născut şi blestemă pe mumăsa de ce n-a spus adevărul la feciorul împăratului, căci atunci nu o aducea la curte s-o facă de ruşine. Până la miezul nopţii ţinu tot un plâns... Atunci vede că se deschide uşa singură şi intră îin casă o babă lungă, seacă, gheboasă, cu nişte dinţi lungi ca şi colţii de la greblă, era-n adevăr deşirată, de nu o poţi numi mai potrivit ca „Miezul-nopţii”, ori „Marţi-seara”, ori „Mama-huciului”. Era Baba Cloanţa. Fiind însă că întâmplarea o aduse chiar într-o marţi seara, Ileana credea că vede pe Marţolea. Cât ce intră baba-n casă, suflând greu în degete şi răzimată pe-o cârjă, începe a încuraja pe Ileana.

— Nu te teme, draga mătuşii... Ştiu eu de ce plângi, ştiu eu ce supărare ai, cunosc eu necazul care te-a ajuns, dar nu te supăra nimic, culcă-te şi dormi în pace; voi isprăvi eu tot lucrul, apoi trăind în săcreata asta de lume, îmi vei răsplăti tu cândva osteneala.

Se culcă Ileana cât de frică, cât de supărare, cât de ruşine şi cât de bucurie; îi venea a crede că baba asta e o strigoaie şi vrea s-o omoare, atunci se îngrozi şi-i era frică de ea; apoi se gândea că da' dacă-i

muma pădurii şi poate că n-a omorî-o, ci-i va toarce fuioarele, dar o va şi spune împărătesei, apoi ce ruşine o să fie aceea pentru ea!? Se cam uita din pat, de sub învelitoare, şi nu se putea destul mira de iuţeala cu care se învârtea fusul în degetele babei; gândeai că nu alta fără dracul îl poartă, doamne iartă-mă şi nu mă scrie-n osândă! aşa de repede sfârâia fusul între degetele cele lungi şi subţiri ale babei. Nu trecu un ceas bun de vreme şi baba goli un sac de fuioare şi-l umplu cu gheme. Tot aşa de lesne făcu şi inul tot gheme, fireşte după ce-l toarse, şi cum gătă lucrul, se făcu nevăzută, pieri ca o nălucă. Ileana nu credea că fuiorul e tors, credea că ea visase numai întâmplarea ce vi-o spun, cu baba. Dar nici noaptea nu pitu ţine până-i lumea; se făcu odată şi ziuă şi, până încă nu se îmbrăca, fugi la sac. Bucuria ei, când văzu sacii plini de gheme, da' nu scotea ghemele afară, da' nu le cântărea în mâini, era numai voie bună, puteai prinde iepuri cu ea de voioasă ce era. Colea după prânz merge cu sacii cei plini de gheme la înălţata împărătească. Să fi auzit la laude, să fi văzut de-aici încolo trai şi mai bun, mâncări şi mai scumpe, haine şi mai alese, scurt: Ileana-şi avea raiul pe pământ la curtea împărătească.

Împărăteasa era cu voie bună, feciorul împăratului nu era supărat, Ileana... off! ea era fericită. Şi merse vestea fetei peste mări şi peste ţări şi veneau împă-rătese şi crăiese să vadă pe Ileana cea harnică şi frumoasă şi duceau numai vorbe de laudă despre ea. Odată chiar erau multe doamne de cele mari la curte şi împărăteasa chemă pe Ileana înainte şi zise:

— Ileană, ca să vadă doamnele acestea cât eşti de harnică, până mâne dimineaţa vei toarce fuioraşele acestea de in.

Adică erau patru saci mari, plinuţi cu fuioare de in, încât nici a-i aduce nu putea, ci doi argaţi împărăteşti fură nevoiţi a-i duce până-n chilia Ilenei.

Acum se puse Ileana iar pe gânduri, plângea, suspina, se ruga la Dumnezeu: ori s-o omoare, ori să-i aducă iar pe Baba Cloanţa să o scoată din necaz. Când era la miezul nopţii, uşa se deschise şi deşirata de babă intră: .

— Bună seara, draga mătuşii: de ce plângi? Culcă-te şi dormi în pace, lasă pe mătuşa şi vina ei să fie de va fi vreo scădere.

Ce să mai întind vorba? Ileana se culcă şi dormi boiereşte, iar baba toarse-n câteva minute tot inul, apoi îl făcu gheme şi hai cu ele-n sac, după aceea se făcu soră cu drumul.

În dimineaţa următoare căută Ileana sacul cu ghemele, le numără, le cântări-n mână, apoi îngenunche şi, plângând de bucurie, mulţămi lui Dumnezeu. După prânz le duse doamnei împărătese, care o lăudă foarte şi-o îmbrăcă-n haine şi mai frumoase, apoi o arătă doamnelor celor străine, care încă o lăudară cu toatele şi o cinstiră cu bani de aur şi de argint, pentru hărnicia ei. Nu-i lipsă să vă mai spun cât era Ileana de voioasă.

Acum începură a veni chiar şi feciori de împăraţi să o vadă. Şi le căzu dragă, că doară era frumoasă, nu glumă, apoi de hărnicia ei nu mai era om dimprejur, care să nu ştie. Trebile se puneau de minune la cale. Într-o zi feciorul împăratului, care o adusese, zise mamei sale:

— Mamă, mi-a venit vremea să mă-nsor; avere avem destulă, ţări înc-avem, dacă însă totuşi avem lipsă de ceva, apoi aceea e o muiere harnică; ce zici, mamă, oare să nu iau eu pe Ileana de soţie?

Mumă-sa nu mult se gândi şi zise:

— Fiule, chiar era să zic, dar am aşteptat să-ţi văd gândurile tale mai întâi; după ce am adus-o la noi în casă, după ce e aşa de frumoasă şi de harnică, ştiu că peţitori i-or veni destui şi s-a mărita, dar noi de ruşine n-o putem lăsa fără pic de zestre; apoi şi tu,

Dumnezeu ştie pe cine ai lua, să nimereşti mai bine decât cu ea? O să mai fac, dragul mamei, o probă cu ea şi de s-a ivi tot harnică, ca pân-acum, a ta să fie, adică a noastră: muierea ta şi nora mea.

Pe cum se vede, pe vremurile acelea nici feciorii de împărat nu se ruşinau a lua fete de naţie, din popor, dacă chibzuiau că-s harnice. Astăzi? Tot petecitul ar trage să ia tot doamne şi încă doamne bogate şi frumoase şi-nvăţate.

Peste câteva zile, chiar într-o marţi pe la ojină, merge împărăteasa în chilia Ilenei şi-i zice:

— Draga mamei, să vii să-ţi mai arăt ce să torci noaptea.

Şi merse Ileana cu înălţata împărătească şi numără împărăteasa zece saci plini, cinci cu fuioare de cânepă, cinci cu fuioare de in, şi-i zise:

— Pe mâne dimineaţă să fie gata, ci vezi de-l toarce ca sârma, că vom face din el aţă de cusut haine cătăneşti.

Zece slugi de-abia duseră sacii până-n chilia Ilenei. După ce rămase Ileana singură-n chilie, se puse, nenişorule, iar pe plâns, dar aşa plângea, de-i curgeau lacrimile ca bobul pe obraz la vale. „Cum nu m-a trăsnit Dumnezeu, se bocea ea, să nu fi mai cunoscut nici mamă, nici feciori de împăraţi, nici curţi împărăteşti! Cine m-a pus să tac, să nu spun la început că eu nu ştiu toarce, că doară zicea popa nostru în biserică: cu minciuna nu mergi departe, ori cinezi, ori prânzeşti cu ea, dar amândouă rar le faci; peste mine trecu ispita de două ori, dar a treia oară ştiu că nu scap, de m-o prinde cu minciuna, tot mă omoară, de nu m-oi omorî eu de ruşine; m-arunc în fântână cu capul în jos, colo de cătră ziuă !” Tot astfel de gânduri îi umblau fetei prin cap până colo către miezul nopţii, atunci uşa se deschide, şi Doamne apără, intră adecă Baba Cloanţa!

— Bună seara, draga mătuşii! Tu iar eşti supărată, iar plângi... slabă mai eşti de înger; taci, că te scap eu şi de necazul acesta, dar uite, pentru osteneală, tu să mă chemi la nunta ta, ori după cine ţi-a fi rânduit să te măriţi, să mă chemi şi eu voi veni şi mult bine-ţi voi prinde.

— Dar cum voi şti să te chem? întrebă Ileana.

— Vei ieşi, zise baba, vei ieşi afară când vor fi oaspeţii adunaţi şi când vei fi la tăietor vei zice:Babă Cloanţă, hai la ospăţ, că iată mă mărit; înţelesu-m-ai?

— Înţeles.

— Şi te legi că mă vei chema?

— Mă leg.

— Ei bine, dormi în pace şi n-avea nici habar de tors.

Şi unde nu se puse Ileana pe un somn dulce, de gândeai că nu alta, fără de-ar fi şapte nopţi legate laolaltă încă s-ar cumpăni să le doarmă. Şi se deşteptă ea de deşteptat, ca omul îngândurat când era de mult ziuă. Împărăteasa se uitase îa vreo două, trei rânduri pe fereastră la ea, de când se făcu ziuă, dar îşi zise: „E obosită, sărmana, ar fi păcat s-o trezesc, că acum e somnul mai dulce, după atâta amar de muncă.” În urmă însă, rupând-o foamea pe Ilenuca, se deşteptă şi, frecându-se la ochi, merse la saci să-şi vadă munca. După ce pipăi cu băgare de seamă şi simţi în toţi sacii ghemele tari şi mari ca bostanii, nu se putu stăpâni a nu o podidi un plâns de bucurie şi a nu zice ”Mulţumescu-ţi, Doamne, că m-ai scăpat şi de astă muncă, îndură-te şi nu mă părăsi până voi fi vie”. Dar gândul îi era la Baba Cloanţa! Şi împărăteasa auzi vorbele ei, era chiar la uşă, şi-ncepu şi ea a plânge de bucurie, apoi intră în chiliuţa Ilenei, o ridică din genunchi, o strânse la piept şi sărutând-o, zise:

— Lasă, Ileană, tu, pentru hărnicia ta, să ştii că mi-ai intrat atât de dragă, încât m-am hotărât să mi te fac noră!

Toate ca toate, dar una ca asta n-o visase Ileana, că, mă rog, a fi împărătească doar e lucru mare, nu iac-aşa. Se vede că Ileana se născuse în planeta cea bună, că feciorul împăratului, prinţul, vine la ea cu feluri de haine şi scumpeturi şi-i spune să se gate de nuntă. Apoi mă rog; cine nu se ştie găta când are cu ce? Colo de către seară încep oaspeţii a veni. În urmă vine şi popa de-i cunună, apoi se pun la mâncate, la băute, la dinum-danum de gândeai că trei prinţi se însoară, nu numai unul. Când era veselia mai pogană, Ileana iese afară, se duce la tăietor şi zice-ncet:

— Mătuşă Cloanţă, hai la ospăţ, şi iartă că te chem aşa târziu!

Baba atunci fu aci, lungă, deşirată, gheboasă, colţată, seacă, cum o cunoaşteţi; şi cum ieşi la iveală, zise Ilenei:

— Draga mătuşii, când vom intra în casă, tu să zici: „Cinstiţi boieri de cinste şi de omenie, să nu vă fie lucru cu supărare dacă am cutezat a chema pe mătuşa la nunta mea; e bătrână, e urâtă, cum o vedeţi, dar are o inimă tare bună către mine şi-o iubesc şi-o cinstesc ca pe mama, ba şi mai tare, că mama e departe, dar ea e aici”.

Şi-aşa făcură. Iar oaspeţii se mirau de baba aceea deşirată şi împărăteasa nu se putu răbda să nu zică:

— Mătuşă! De ce ai dinţi aşa de lungi şi degete aşa sucite?

— O, draga mătuşii, torsul cel mult, torsul m-a schimonosit, că numai nepoata Ileana mai e torcătoare, cum eram eu în vremea mea, dar mulţumesc lui Dumnezeu că-şi căpătă bărbat care doar n-a pune-o la tors să i se strice faţa, şi dinţii, şi degetele şi să se facă, din frumoasă cum e, o schiloadă ca mine!

Iar împărăteasa mulţămi bătrânei că le spuse şi zise înaintea tuturor:

— Ileana, draga mamei, de azi încolo să nu mai cutezi a prinde caier în mână, că nu doresc să te văd ca pe mătuşă-ta, iar de vei cuteza a călca porunca, te alung nu numai de la curte, dar şi din ţările mele; priceputu-m-ai?

— Priceput, răspunse Ileana, iar oaspeţii strigară: bravo ! şi vivat!

Baba Cloanţa se duse de unde-a venit şi de-atunci nu s-a mai ivit să mai ajute cuiva la tors; din curţile împărăteşti a ieşit caierul încă-n dimineaţa următoare şi ieşit e până-n ziua de azi; Ileana cu prinţul ei, de n-au murit, şi azi mai trăiesc,iar eu gătându-mi minciuna zic:

„Toarceţi, fete, toarceţi, c-a murit Baba Cloanţa !”

Stan Bolovan

ZICE CĂ ERA ODATĂ un om, om cu stare şi cu socoteală, după cum se mai află şi astăzi câte unul ici-colea; el îşi avea vituţele sale, moşioara sa, căsuţa sa, cu un cuvânt avea ce-i trebuia. Un necaz însă avea şi el, ca toţi oamenii, că bag seamă, om fără nici un necaz şi iarnă fără frig nu se poate.

Necazul şi supărarea lui era aceea că n-avea copii. Şi se ruga bietul om zi şi noapte, se ruga în coate şi în genunchi să-i dăruiască D-zeu copii, dar în zadar, că tot nu i se împlinea rugarea. Era cât pe-aci să piardă şi nădejdea, ba-şi făcuse şi cântec:

Doamne, Doamne!
Mult zic Doamne,
D-zeu gândesc că doarme
Cu capul pe mănăstire,
Că de mine n-are ştire.

Odată, cum mergea el gândindu-se la bucuria oamenilor cu copii şi la nefericirea lui, să întâlneşte, cu D-zeu şi cu Sf. Petru.

— Dar unde mergi, măi omule? îl întrebă D-zeu.

— O, Doamne! Mă duc să mă prăpădesc de necaz, răspunse omul.

— Şi ce necaz ai, omule? Spune-mi ce doreşti? Căci eu îţi pot împlini orice poftă a ta. Ce-ai vrea ca să ai?

— Copii, doamne! Copii aş vrea să am!

— Şi ce ai mai vrea să ai?

Iar Stan, că aşa-i era numele, răspunse şi-a doua oară că copii ar vrea să aibă.

— Te mai întreb o dată, omule, zise D-zeu: ce-ai mai vrea tu să ai?

Iar Stan răspunse şi a treia oră că copii ar vrea să aibă.

— Bine — zise D-zeu — copii să ai, după cum ai cerut tu.

Şi se duse Stan acasă; adecă, ce să vezi? Şi casa, şi curtea îi era plină de copii; nici mai mulţi, nici mai puţini, decât o sută de copii află el acasă, care toţi îi ziceau tată şi-i cereau demâncare. Acum, dă-le, Stane, demâncare, dacă ai de unde! Se puse omul meu pe gânduri: cu ce să hrănească atâta amar de copii? Vându tot ce avu pe lângă casă şi cumpără tot fărină[1], apoi să duse în lume să le câştige hrană.

Mergând el prin această sâcretă de lume mare, ajunse seara la o stână, lângă o pădure mare. În staur erau câteva mii de oi, iar în comarnic vreo doisprezece păcurari, unul mai lat în spate decât celălalt.

— Bună seara, feciori! zise Stan intrând în comarnic.

— Să fii sănătos, bade! răspunseră ciobanii, apoi îi puseră scăuneciu să şadă, ca la om străin, şi începură a vorbi mai de una, mai de alta, până Stan le spune că el a luat lumea în cap să câştige mâncare la cei o sută de copii.

Păcurarii încă-i povestiră că lor le merge bine, că oile au păşune destulă, dar s-a învăţat un trăsnit de zmeu, şi în toată noaptea fură câte trei oi.

— Oh — zise Stan — şi voi nu vă puteţi apăra de el?

— Nu, răspunseră păcurarii.

— Haideţi, să ne tocmim; ce-mi daţi să vă mântuiesc de el?

Şi se tocmiră să-i dea a treia parte din toate oile, dacă va fi harnic să alunge pe zmeu de la turmă.

---

1 Fărină -făină.

Aoum, se puse Stan la pândă în staur, în mijlocul oilor, de bună seamă, după ce cinară un balmoş păcnrăresc. Colo, către miezul nopţii, veni zmeul şi dă să intre în staur, dar Stan îl strigă răstit:

— Mai încet, mă, ce vrei să faci?

Dară foruitul[1] de zmeu râse cu hohot şi zise:

— Cine eşti tu, care vreai să mă opreşti să nu intru în staur?

— Eu sunt Stan Bolovan, care mănânc pietre şi carne de zmeu, dar tu cine eşti?

— Eu sunt zmeul; dar dacă tu zici că mănânci pietre şi carne de zmeu, hai să ne cercăm puterile.

— Nu-mi pasă, zice Stan, să vedem dară care din noi va putea stoarce apă din piatră?

Şi apucă zmeul un bolovan mare şi tot îl sfarmă în mână, da nu ieşi pic de apă din el; atunci apucă Stan un bruş[2] de caş ce-l avea în traistă şi cum îl strânge, începe a-i curge zărul printre degete.

— Noa, vezi, zmeule, aşa să faci tu, dacă eşti tare!

Iar zmeul răspunse:

— Cunosc că eşti mai tare decât mine; dar ştii ce? Hai la noi slugă, că mama de multă vreme tot cearcă, doară va afla o slugă tare ca tine.

— Ei bine, zise Stan, şi ce simbrie îmi vei da pe un an?

— Eu, răspunse zmeul, îţi dau o desagă de bani de aur.

Târgul fu gata. Stan intră în comarnic la păcurari şi le spuse că de zmeu i-a mântuit pe vecie, dar ei să facă bine şi să ducă partea lui de oi la el acasă, să nu-i moară copiii de foame, că el a intrat în slujba zmeului pe un an de zile. Păcurarii se legară că-i vor duce oile acasă până într-una, ceea ce şi făcură, că vedeau cu

---

1 Foruit — afurisit, blestemat.

2 Bruş — bucată, cocoloş.

cine are de lucru, iar Stan merse cu zmeul acasă. Pe atunci, anul era de trei zile.

Când ajunseră acasă, aflară pe mama zmeului cu trei căldări cu apă fierbinte, ca să opărească oile ce le va aduce zmeul. După ce intrară în casă, spuse zmeul bătrânei, numai la ureche, ca să nu mai tragă nădejde de oi, că acum fu Stan Bolovan la stână, care-i aşa de tare, de scoate apă din piatră.

— Şi cine e acela Stan Bolovan? întrebă zmeoaica.

— Iată! L-am băgat slugă pe un an, aci e.

— Bine, zise zmeoaica, bine; să vă cercaţi puterile, să văd care sunteţi mai tari.

Şi se apucă zmeul să-şi arunce buzduganul cel de nouăzeci şi nouă de măji, cale de-o poştă. Apoi, zice către Stan:

— Noa, Stane, haideţi după buzdugan şi să vedem, tu până unde-l vei putea arunca?

— Să cercăm, zise Stan, dar să ne luăm merinde baremi pe trei zile, că eu vreau să-ţi arăt ce pot!

Şi-şi luară merinde şi se puseră la drum, şi du-te, du-te până deteră de buzdugan. Acolo, Stan nu mai putea de obosit, deci se puse să şadă pe buzdugan.

— Dar ce faci, Stane, întrebă zmeul, nu mai dai?

— Ba dau îndată, răspunse Stan, numai aştept oleacă până ce trece luna, să n-o nimeresc cumva s-o stric, ori să-ţi rămână buzduganul pe-acolo, că chiar în lună am un frate faur; de ţi-l prinde, ştiu că nu-l mai vezi.

— Ba, zise zmeul, decât să faci atâta pagubă mai bine lasă că dau eu şi pentru tine.

— Cum vreai, zise Stan.

Iar zmeul luă buzduganul şi-l aruncă îndărăt acasă.

O zi era trecută.

Seara, spuse zmeul mamei sale toată întâmplarea şi se mirară grozav de puterea lui Stan cea mare.

A doua zi, îi mână zmeoaica după apă. Fiecare luară câte o piele mare de bivol, cusută ca burduful, că în acelea aduceau apă, alte vase n-aveau. Când ajunse la fântână, zmeul umplu peile amândouă cu apă şi dă să plece. Dar Stan zise:

— Ho! Ho ! Cine să care atâta apă în toate zilele? Dacă-ţi sunt slugă, voi să te slujesc pe dreptate.

Şi scoase Stan cuţitul din şerpar şi începu a brăzda locul în jurul fântânei.

— Ce faci, bre? întrebă zmeul.

— Ce să fac? zise Stan. Voi să duc toată fântâna odată!

— Ba lasă-te, zise zmeul, mai bine duc eu şi burduful tău, numai nu strica fântâna, că o avem de la moşi-strămoşi.

— Cum voieşti, zise Stan, numai să nu zici că nu te slujesc pe dreptate.

Două zile trecură. Seara iar povesti, zmeul mamei sale de toată întâmplarea, şi se mirară amândoi de puterea lui Stan.

A treia zi, îi trimise zmeoaica după lemne: după ce ajunseră la pădure, zmeul rupse un copac din rădăcină şi dă să plece către casă. Stan, însă, tot lega la viţe de curpen una de alta, să facă — drag doamne! funie din ele şi să facă nu ştiu ce lucru mare cu ele.

— Ce faci, Stane? întrebă zmeul.

— Ce să fac? răspunse Stan, doară numai n-am nebunit să merg cu vreascuri acasă, ca ţiganii; eu vreau să duc cu o cale toată pădurea ca să nu zici că nu-s slugă pe dreptate!

— Ba, zice zmeul, una ca aceea n-o fi, să scoţi tu din pământ astă dragă de pădure toată o dată, mai bine duc eu şi pentru tine un copac!

— Cum vrei, zise Stan, numai să nu zici că nu te-am slujit pe dreptate!

Şi luă zmeul încă un copac în spate şi mergea gâfâind către casă, iar Stan, îndărătul lui, mergea duhănind ca un domn.,

Trei zile trecură, anul era împlinit.

Veni rândul să-i dea o desaga de galbeni. După cină, însă, zise zmeoaica către zmeu:

— Mă, de noi nu va fi bine de scapă din casa noastră cu zile Stan; mergi la noapte, când doarme, şi-l loveşte cu buzduganul chiar în frunte, auzitu-m-ai? Chiar în frunte, să piară, că şi de-atâţia bani ce-i dăm îmi pare rău, dar mai rău îmi pare de voi şti că scapă sănătos din casa mea, c-atunci nu mai cutezăm a ieşi de-aci de frica lui.

Stan ascultase la uşă, dar nu se înspăimântă, ştiind că zmeul e prost ca miezul nopţii. Deci merse în casa lui şi culcă în pat un butuc mare de lemn; apoi, după ce-l acoperi bine cu ţolul, se băgă sub pat. Colo, către miezul-nopţii, vine zmeul şi dă de vreo câteva ori cu sabia în butuc, crezând că s-a văieta de durere: apoi mai în urmă, dete cât putu de tare cu buzduganul şi merse voios la mumă-sa.

— Noa, da omorâtu-l-ai?

— L-am şters dintre cei vii, răspunse zmeul.

Adecă dimineaţa, spre mirarea lor, Stan se scoală întinzându-se şi căscând o gură de gândeai că vrea să-i soarbă.

— Dar cum te hodinişi astă-noapte, Stane? întrebă zmeoaica:

— Mulţam de întrebare, stăpână, bine, numai cât am visat ca şi când m-ar fi muşcat nescai pureci şi parcă preste frunte mi-a trecut un şoarece.

Şi nu se puteau destul mira de tăria lui; deci, zise zmeoaica.

— Te-ai purtat bine, fătul meu, Stane, ţi-ai împlinit anul foarte omeneşte, acum aci ţi-e simbria, o desagă de galbeni, poţi merge acasă şi să-i foloseşti în pace.

Dar Stan bine vedea că zmeul cu mumă-sa îi duc frica, deci zise hotărât:

— Eu gândeam că baremi doi-trei ani să slujesc la voi, să am cu ce merge acasă la copilaşi; numai cu atâta agonisită, ce voi ştie eu face cu o sută de copii? Băgaţi-mă slugă baremi pe un an încă.

Dar zmeul cu mumă-sa atâta frică ştiau de Stan, încât se hotărâră a-i da şi două, şi trei perechi de desagi cu galbeni, numai să se vadă scăpaţi de el; deci, zise zmeul:

— Stane, îţi dăm două perechi de desagi pline cu galbeni, numai mergi şi ne lasă-n pace.

Dar Stan nu se învoi.

— Auzi, Stane, zise zmeoaica, îţi dăm trei perechi de desagi plini cu galbeni, numai fii bun, du-te şi ne lasă în pace, că nu mai avem lipsă de slugă.

Stan se cugetă puţin, apoi zise:

— Fie, dacă-mi daţi trei perechi de desagi plini-plinuţi cu galbeni de aur, atunci plec, dar să mi-i şi ducă zmeul până la mine acasă.

Şi se învoiră. Zmeul luă trei perechi de desagi plini cu galbeni în spate şi merse după Stan. Dar zmeul aşa greu sufla de greutatea poverii, încât, când sufla, Stan mergea fuga înainte, ca suflat de un vânt pogan; când trăgea zmeul răsuflarea, Stan iar venea îndărăt, tras de răsuflarea lui. Tot merge zmeul şi tace mult timp, dar o dată nu se poată răbda să nu întrebe pe Stan:

— De ce fugi tot înainte şi vii iar îndărăt?

Iar Stan răspunse:

— Să pot, aş zbura până acasă, dar văd că nu te poţi ţine de mine, şi-mi vine să mă întorc la tine şi numai una să-ţi dau cu pumnul în frunte, să te învăţ cum ai de mers pe drum, când eşti cu mine pe cale.

Zmeul tremura şi mergea după Stan.

Când erau aproape de casa lui Stan, ieşiră toţi copiii în calea lor, zbierând de foame.

— Ce zic copiii aceia? întrebă zmeul pe Stan.

— Iată, răspunse Stan, copilării de-a lor, zic c-ar mânca carne de zmeu.

Atunci zmeul aruncă desagii jos şi... du-te, copile!

Ce-o fi spus la mumă-sa nu mai ştiu, atâta ştiu că, din minuta aceea, oopiii lui Stan nu se mai văietau de foame. Mulţi din ei vor fi murit de-atunci, că doar e de mult, dar care n-au murit încă, aceia şi azi trăiesc.

G. CĂTANĂ

Povestea lui Pantilie

A FOST ODATĂ, oameni buni şi de omenie, a fost un om şi o muiere săraci, săraci, că n-aveau alta după suflet decât căsuţa în care locuiau şi mânile harnice cu care munceau, ca să-şi ţină viaţa în oase. Pe bărbat îl chema Pantilie şi pe muiere o chema Măria.

Într-o zi se duce Pantilie la pădure să-şi aducă un căpătâi de lemne de foc şi, când era căpătâiul gata, legat cu o funie de tei, numai să-l ia în spate, se pomeneşte că din văzduh cade ca un fulger o dihanie mare tocmai la picioarele sale. Ce era, mă rog dumneavoastră? Era adecăte un vultur mare, ce căzu din înălţime, şi omul meu văzându-l se cutremură în tot trupul lui şi vru să-şi lase căpătâiul şi să fugă, dar n-avu vreme, că vulturul îi zise cu glas de om: nu fugi, omule, mai bine vino de-mi leagă aripa puşcată, ca să se vindece, că şi eu ţi-oi da ţie un lucru, de ţi-o fi de mare folos în viaţă.

Şi Pantilie, milos ca tot omul sărac şi plin de necazuri, se întoarse, îşi scoate din buzunar o cârpă, o udă într-un izvor din apropiere, caută o frunză ce ştia că-i bună de leac şi legă astfel aripa bietului vultur. Vulturul îi mulţumi şi-l rugă să vină mâne-zi iară, să-i pună altă frunză. Omul meu vine şi a doua zi şi vine şi a treia zi şi leagă aripa vulturului. A treia zi după ce îi leagă aripa, vulturul se simţi aşa de bine, că putea să zboare. Mulţumi omului şi dându-i o pană din coada sa, îi zise: „Na această pană fermecată, cu ea poţi face ce gândeşti. Numai una îţi zic, să nu spui muierii tale nimic de puterea acestei pene, ca să nu te căieşti. De nu asculţi de mine, rău va fi de tine”.

Şi vulturul se ridică în aripi, ca o boghie de fân, tot mai sus, tot mai sus, până ajunse în nori şi omul

nu-l mai văzu. Atunci Pantilie puse pana de vultur în pălărie, îşi opinti sarcina şi plecă. Dar la marginea pădurii se socoti omul că totuşi ar fi bine să probeze el puterea penei, dar de va fi cumva... după cum spusese vulturul, nu ştii... doamne fereşte. Cu gândul acesta se opreşte, lasă jos sarcina, ia pana din pălărie, o privi lung, o închină spre soare-răsare şi zise: „Dă-mi, doamne, un car cu boi, să nu mai aduc lemne cu crosna, din pădure”. Şi iată, mirare mare, răsăriră ca din pământ un car cu doi boi lungi în coarne ca de-un stânjen, de-un drag să cauţi la ei. Şi omul se miră mult de puterea penei, apoi mai zise: „Dă-mi, doamne, şi două vaci cu viţei !” Şi iarăşi răsăriră două vaci frumoase cu doi viţei după ele. Şi Pantilie mulţumi lui Dumnezeu, puse pana în praşchie, încărcă carul cu lemne, numai fag uscat, legă vacile de leucile dinapoi, se sui în car şi „cea suroni”, „hog codălboni”, începu a-i mâna către casă, iar viţeii prinseră a zburda pe lângă vaci şi a boncăni ca doi bici d-ăi spăieşti.

Şi mergea Pantilie în fală cu carul prin sat, iar oamenii se minunau, că nu mai văzuseră aşa boi frumoşi, aşa vaci mari şi pulpoase şi viţei ca două inele.

Când ajunse acasă şi văzu şi lelea Mărie ce comoară bagă bărbatul ei în curtea lor, nu mai putea de bucurie şi îi zise:

— Alduit să fii, bărbate, dar cine şi-a făcut milă de noi şi ne-a dăruit cu astă mare bogăţie?

— Nu mai întreba, muiere!

Şi lelea Mărie nu-l mai întrebă nimic pe bărbatul ei, că pricepu ea, că lucru mare se întâmplase.

Desprinseră boii, îi legară de leucile dinainte, că grajd nu aveau, aduseră el la boi şi ea la vaci câte un braţ de fân, îşi descărcară lemnele şi făcură un foc zdravăn, puseră căldăruşa pe foc, făcură o mămăligă colea ştii numai bună, o acoperi lelea Mărie cu un măsai curat, ca să rămână caldă, mulse vacile şi mân-

cară o cină aşa de bună şi aşa de dulce, ca şi care în viaţa lor nu mai mâncaseră.

Şi omul aduse o pală de fân în car, muierea aşternu peste fân o poneavă[1] curată şi se culcară amândoi în car, iar boii şi vacile fiind şi ei sătui, se culcară şi începură a rumega.

După ce se aşezară la odihnă, zise lelea Măria către bărbatul ei, aşa mereuţ, ca să nu-i audă nime:

— Mă Pantilie, uită-te colo pe cer carul mare cu patru boi înjugaţi la el; să ne ajute Dumnezeu, să vedem şi noi patru boi la carul nostru, că tot mi-a spus mie vrăjitoarea, că noi o să ajungem oameni bogaţi. Numai ştii tu ce, Pantilie, ia spune-mi şi mie, cum făcuşi, şi ce lucraşi şi cine fu omul ăla care ne dete astă blagă?

— Ia taci tu, muiere, nu mai întreba! Ştii, aşa mi-e de greu când mă întrebi. Lasă, fie de la cine o fi, bine că-i avem...

— Că bine, mă Pantilie, dar uite aşa mi-e şi mie de greu, când tu ascunzi de mine ceva, parcă nu ţi-aş fi muiere credincioasă. De atâţia ani că trăim noi laolaltă, m-ai simţit tu vreodată să fi ascuns eu ceva de tine, cum ascunzi tu acum de mine? Aşa că nu? Vezi, asta mă doare pe mine.

— Ştii ce, muiere, bine ţi-i, bine taci, ia lasă-mă în pace cu vorbele tale; toate ţi-am spus şi-ţi spun şi de aici înainte, dar asta, baş! asta nu pot să ţi-o spun, nu pot, şi pace, că nu-i bine de mine, mă pricepi?

Şi lelea Măria îl mai slăbi oleacă, nu mai stărui să-i spună şi durmiră ei aşa bine, cum de mult nu mai durmiseră.

Dimineaţa, cum se crăpă de ziuă, Pantilie mai aduse o sarcină de fân la vitele sale; se sculă şi lelea Măria, mulse vacile şi plecă apoi cu ele la păşune, iar Pantilie rămase acasă, să mai facă una-alta ce-i trebuia.

---

1 Poneavă — pătură.

Şi cum rămase Pantilie singur, se duse în căscioara lui să nu-l vadă nime, scoase pana fermecată şi dori să aibă o pungă mare plină de galbeni. Gândul lui se împlini pe dată, şi nu-şi putea crede ochilor, când văzu atâta putere de galbeni noi-nouţi, ce străluceau de-ţi luau vederile.

Apoi mai dori Pantilie ca să aibă o casă cu două rânduri ca la spăii[1], cu grădină mare, cu grajduri pentru vite, cu cai şi căruţă, cu slugi şi slujnice, ca spăia din satul lor.

Şi minunea minunilor, toate răsăriră ca din pământ, toate după gândul lui, şi se mirau şi oamenii din sat de norocul ce a dat peste Pantilie, iar lelea Măria, când veni acasă cu boii de la păşune, se miră şi se cruci de ce-i văzură ochii. Nici nu îndrăznea să se bage pe poarta mare, de nu-i ieşea Pantilie înainte şi o chema înlăuntru.

Şi se bucurară oamenii mei de norocul ce a dat peste ei şi trăiră aşa multă vreme.

Hei! dar ştii cum e muierea, limbă de şarpe, curioasă din cale-afară să ştie rostul bărbatului ei, care ce visează noaptea face ziua, tot mereu sta cu gura pe el să-i spună şi să-i spună , în ce-i stă puterea de a le face toate după gând; dar Pantilie, om cu glavă la cap, nu voia să se lase amăgit de muiere, că ştia el şi auzise şi în biserică şi ca copil în şcoală, că Eva a înşelat pe Adam de a mâncat din pomul oprit şi astfel Dumnezeu i-a scos din rai, de la bunătăţile şi mândreţele de care nu te mai saturi. Le auzise el toate astea, ba încă şi vulturul ce i-a dat norocul i-a spus să nu se încreadă în muiere şi să nu-i spună toate adâncurile lui. De aceea el mereu zicea către muiere: nu întreba ce şi cum, nu mă tot necăji, că ţi-am mai spus de câte ori că muierea nu trebuie să ştie toate ca omul, că ea nu-i cu cruce în cap. Muierea e gură de petice şi de-ţi spun şi ţie, mă tem că fuge norocul de la

1 Ca la boieri.

noi şi ne-o cădea greu, să picăm din mărirea de acum în necazul de mai înainte. Nu mai stărui deci pe lângă mine să-ţi spun, lasă-mă în pace, că-i bine şi de mine şi de tine.

Şi lelea Măria până la o vreme nici nu mai îndrăznea să-l întrebe; hai, dar ştii cum zice cântecul că:

Toate-s trecătoare
Câte sunt sub soare
şi
După nor vine senin
După dulceaţă, venin.

Muierea lui Pantilie, făloasă din cale-afară de norocul ce a dat peste ea, şi fiind acum zburdată şi având ce-i trebuie, începu a arunca ochii prin a lume, începu a se sătura de bărbatul ei şi a prinde dragoste cu un fecior din sat, ce tocmai venise acasă din cătănie.

Acesta, dându-se pe lângă lelea Măria, începu a o ispiti, că de unde şi cum au căpătat ei blaga lor, că ştie că mai-nainte fuseseră oameni săraci.

— Că nici eu nu ştiu, că am tot întrebat pe bărbatul meu, dar nu l-am putut face să-mi spună.

Şi drăguţul ei azi aşa, mâine aşa, şi lelea Măria iar se puse cu gura pe bietul Pantilie să-i spună secretul; dar toate fură zadarnice.

Odată, drăguţul lelei Măria îi spuse verde că, dacă nu află de la bărbatul ei şi să-i spună şi lui în ce stă puterea de a se îmbogăţi, să ştie că o lasă.

Atunci lelea Măria, ca scoasă din minţi, cap de femeie, poale lungi şi minte scurtă, vulpe vicleană, nu se pune de se îmbrăcă frumos şi se culcă în pat, prefăcându-se că moare, îşi aprinde luminile la cap şi închide ochii.

Când vine bărbatul ei acasă, o află întinsă pe pat, gemând şi se întristează şi el de ce vede. Muierea îi zise, fiind numai ei amândoi:

— Tu, bărbate, am trăit atâţia ani cu tine, ţi-am fost muiere credincioasă, dar tu nu ai fost credincios faţă de mine; eu ţi-am spus toate adâncurile inimii mele, tu însă nu! Acum, cel puţin când mă vezi că mor, spune-mi secretul tău, ca să nu plec de aici cu gând rău despre tine, ba mi se pare că, de mi-ai spune, mi-ar trece! Deci, de mai ţii la mine şi la credinţa noastră, spune-mi, de nu, lasă-mă să mor necăjită şi tu trăieşte fără mine şi să dea Dumnezeu să trăieşti mult, ca să vezi cine am fost eu.

Şi lelea Măria începu a plânge şi a suspina.

Şi bietul Pantilie, om şi el, i se muie inima şi crezu că cel puţin acum, în ceasul de pe urmă, să-i spună secretul şi să nu o lase să plece necăjită de pe această lume, unde au trăit şi au suferit laolaltă. Deci îi zise:

— Să-ţi spun, muiere, ascultă şi nu plânge! Şi se aşează Pantilie pe scaun lângă patul ei şi începu: Ştii, muiere, când am fost la pădure de venii cu boii şi cu vacile, atunci veni la mine un vultur mare şi se rugă de mine să-i leg aripa puşcată, eu i-am căutat o frunză lecuitoare, i-am legat aripa în trei zile una după alta. Vulturul s-a vindecat şi, în semn de mulţumită, mi-a dat o pănă fermecată din coada sa, pe care o am la mine în praşchie. Cu ea pot face ce doresc, o închin spre soare-răsare şi gândesc la ce voiesc şi toate mi se fac pe voie.

Şi scoase Pantilie pana din praşchie şi i-o arătă nevestei sale, care îl rugă să pună pana în ceapsa[1] ei, că poate s-o vindeca şi să se gândească şi el ca să se vindece. Şi Pantilie făcu aşa, o închină spre răsărit şi îi puse pana în ceapsa nevestei, care pe dată se ridică

1 Ceapsă — mică bonetă sau scufiţă de pânză albă, bogat împodobită cu ornamente colorate.

din pat şi se făcu sănătoasă şi încă mai veselă de cum fusese mai înainte.”

Atâta îi trebui nevestei. Ea purtă gana în ceapsă ziua întreagă până seara. Atunci îşi chemă ibovnicul şi-i spuse secretul. Şi plănuiră ei amândoi ca să scape de Pantilie şi să rămână numai ei doi la atâta avere ce era la casa lui Pantilie.

Cu ajutorul penei fermecate prefăcură pe Pantilie în câne, ca să le păzească casa şi averea, şi ibovnicul se mută în casă la lelea Măria şi trăiau lumea albă, că aveau din ce.

Şi bietul Pantilie privea cu jale la ei şi-i vedea îndrăgostindu-se, dar nu avea ce face, el era câne şi trebuia să stea afară şi să se îndestulească cu cojile de pe masa lor şi să stea în ploaie şi frig, ca vai de el. Se căia el de ce-a făcut, dar acum căieşte-te, ori lasă-te, totuna era.

Ce putea face alta decât începea a urla, de se aprindea curtea de urletul lui. Şi văzând lelea Măria şi cu ibovnicul ei asta, se luară cu parii după el şi-l goniră să se ducă unde o vrea; şi-l alungară aşa până îl scoaseră din sat, dându-l înaintea unor copii să-l bată şi să-l omoare. Dar bietul câne, care înţelegea ce vorbeau ei, fugea cât îl ţineau picioarele, până ajunse în munte la o stână de oi.

Păcurarii, văzând cânele că vine la ei, îl primiră bine, îi deteră de mâncare şi-l giugiuliră cu atât mai vârtos, că aveau câni puţini la stână şi ursul în toată noaptea venea de fura câte ceva.

În noaptea aceea ursul încă veni, dar cânele Pantilie, care auzise vorbele păcurarilor şi ştia ce e, îl simţi şi îndată le dete de ştire prin lătratul său, că e primejdie, şi săriră păcurarii cu boţile, cu furcile de fier şi cu pistoalele şi cânele ţinu ursul în loc până păcurarii îi făcură apa mare.

Şi păcurarii fură voioşi că s-au scăpat de urs şi deteră cânelui mâncare de unde mâncau ei, şi-l iubeau

ca pe un frate al lor şi nu l-ar fi dat nici pe o păreche de boi.

Şi se lăţi vestea în ţară, că la curtea împăratului, tot la o lună, vine cine vine, o dihanie mare, cu ciocul de aramă, cu aripi de fier şi cu gheare de oţel, de stinge toate lămpile, încât se face întuneric beznă şi fură copiii împăratului. Cică a furat până acuma doi copii, şi pe al treilea încă se temea împăratul că-l fură. De aceea dete împăratul de ştire că acela care îi va scăpa copilul, va primi de la el un sac de galbeni. Şi păcurarul cu cânele Pantilie merse să apere copilul împăratului de dihania aceea; şi se aşează omul în sobă[1], iar cânele în soba aceea unde era copilul de împărat.

Şi în noaptea aceea, pe la miezul nopţii, numai ce se pomeniră toţi că vine o dihanie fâlfâind din aripi, de stinse toate lămpile şi se aruncă asupra copilului de împărat.

Atunci cânele cunoscu dihania, că era vulturul din pădure şi-i zise:

— Stai, prietene!, Ce vrei să faci ?

Şi vulturul cunoscu pe binefăcătorul său şi zise:

— Ce e cu tine, de te văd acuma câne?

Şi Pantilie spuse vulturului păţania sa, şi vulturul îi zise:

— Au nu ţi-am spus eu ţie, să nu spui nimic muierii şi să nu te încrezi în ea că te căieşti? Nu m-ai ascultat, acuma sufere, n-am ce-ţi face.

Şi zise Pantilie iar către vultur:

— De vrei să-mi mai faci totuşi vreun bine, cum ţi-am făcut eu ţie, lasă în pace copilul ăsta şi spune-mi unde sunt ceilalţi doi, ce i-ai furat, ca să-i aduc la împărat.

Şi vulturul îi zise:

— Fiindcă ai fost om bun şi milostiv faţă de mine, iată, te ascult şi-ţi fac pe voie; eu zbor de aici fără a

1 Sobă — cameră, odaie.

lua copilul, tu te ia după mine până la cuibul meu şi acolo afli copiii.

Şi vulturul se ridică în aripi, iar cânele începu a lătra şi se luă după vultur. Atunci stăpânul cânelui şi slugile împăratului se luară după câne, până ajunseră într-o pădure, chiar în pădurea unde mai întâi dase Pantilie peste vultur.

Acolo aflară cuibul vulturului şi cei doi copii de împărat se jucau şi erau aşa de veseli şi de frumoşi ca doi îngeri. Şi slugile împăratului luară copiii şi-i duseră la împăratul, care dacă îi văzu nu mai putea de bucurie, că acuma are iarăşi toţi trei copiii. Împăratul în bucuria lui dete stăpânului cânelui trei saci cu galbeni, de tot copilul sacul, iar la grumazul cânelui puse o salbă de bani şi pietre scumpe, precum şi tot felul de medalii de aur şi argint, şi-i ţinu la curtea sa o săptămână încheiată, cinstindu-i cu mâncări şi băuturi alese. Şi se duse omul cu cânele său acasă, plin de bucurie şi trăi boiereşte, că avea din ce.

Dar cânele fiind astfel împodobit, îşi gândi el una. Se socoti adică să meargă la nevasta sa, că credea el, că văzându-l aşa împodobit cu galbeni şi pietre scumpe, poate se va milostivi şi-l va dezlega din blestemul acela.

Şi merse cânele acasă şi nevastă-sa, văzându-l îl chemă la sine, îi luă salba de la grumaz şi toate podoabele ce le avea şi închinând cu pana fermecată spre el, îl transformă într-o pupăză şi-l hâşăi pe-aci încolo.

Şi bietul Pantilie, făcut acuma pupăză, cât era ziulica de mare sta tot în aretul[1] casei şi cânta pu-pu-pu, pu-pu-pu, şi se uita a milă cum se îndrăgostea nevastă-sa, iar el, sărmanul, el era blestemat să fie acum pupăză, scuipat de toţi oamenii şi batjocorit de toţi copiii, care strigau aruncând cu pietre după el:

Pu-pu-pu-pu, pu-pu-pu-pu,

1 Aretul — împrejurul casei.

Ce nu mergi vara la lucru,
Numai tot cânţi pu-pu-pu-pu.

Şi şezu bietul Pantilie aşa pupăză vro câteva săptămâni şi-i veni gândul să se ducă iară colo în pădure la vultur şi aflându-l îi zise:

— Împărate vulture, ştiu-te mai mare peste păsări, iată din câne mă făcu nevasta pupăză, să mă batjocorească oamenii şi să mă hâşăie copiii; te rog mai învaţă-mă să scap numai o dată şi să mă văd iarăşi om ca mai-nainte, că apoi ştiu eu ce voi lucra.

Şi vulturului făcându-i-se milă de bietul Pantilie îi zise:

— Hai cu mine şi eu voi sparge o fereastră de la casă, nevastă-ta şi ibovnicul ei s-or lua după mine, tu bagă-te pe fereastră în sobă, caută la grindă pana de la mine, prinde-o în cioc şi fă ce voieşti cu ei.

Şi se bucură Pantilie şi plecă cu vulturul în zbor şi vulturul sparse cu ciocul său o fereastră; nevasta lui Pantilie şi ibovnicul ei se spăimântară de dihania aia şi ieşiră afară să vadă ce-i, iar pupăza se băgă în sobă, află pana fermecată la grindă, o prinse cu ciocul şi gândi să se facă iarăşi om ca mai-nainte şi se făcu aşa; apoi pe nevastă-sa şi ibovnicul ei îi prefăcu în doi boi mari şi graşi.

Şi Pantilie luă boii de funie şi-i duse la primarul satului şi-i zise:

— Domnule primar! Iată perechea asta de boi o cinstesc comunei, fiecare om din sat să lucre cu ei câte o săptămână, până s-or prerândi toţi oamenii şi apoi iar să înceapă din nou şi tot aşa până s-or prăpădi boii.

Şi mulţumi primarul lui Pantilie în numele satului pentru acest dar şi făcu începutul chiar de la sine, ţinând boii o săptămână, căci şi avea mult de lucru, că-şi făcea chiar o casă nouă, şi apoi după şapte zile îi luă alt om, şi apoi altul, până se prerândi tot satul, şi după trei ani de zile iar ajunse rândul la primar să ia boii, dar

acum bieţii boi erau slabi, sărmanii, numai pielea pe ei, şi pedeapsă mai mare ca asta nici că le trebuia bieţilor oameni. Iar Pantilie trăi de aci înainte fericit, şi-şi povestea păţania sa către toată lumea şi chiar de la el am auzit-o şi eu:

Chiar din gura lui Pantilie
Ce fu om de omenie
De la noi din Bănăţie.
Şi eu spun ca să o ştie
Şi alţi oameni de omenie
Povestea lui Pantilie.

Petru Cenuşă

A FOST ODATĂ, oameni buni şi ai lui Dumnezeu, a fost un om sărac, sărac şi avea 6 copii, că la omul sărac găseşti mulţi copii, iar la mine şi la „grecu” nostru, nu-i nici unul, nu te împiedici în ei ca la Bosioc Fluture. Destul că omul nostru avea 6 copii, cari strigau „lai[1], tată! lai, tată !” de-i venea bietului om să ia lumea în cap de răul lor.

Şi o duse omul nostru aşa cu chiu cu vai până îi văzu zburăturiţi ca puii cu penele bune, şi atunci se rugă el de chinezu din sat să-l Îngăduie să-şi îngrădească o prinsoare în izlazul comunal, în care să-şi pună şi el din cucuruz, un cuib, două de păsulă[2] ori de crumpi[3], un strat, două de ceapă, mai una-alta, spre a-şi mai uşura traiul vieţii. Şi lucrau copiii omului nostru cu toată inima în grădină, că era grădina mare şi se făceau bucatele de poveste. Şi se bucura bietul om de hărnicia copiilor lui, că erau toţi sprinteni şi iuţi ca furnicili, afară de copilul cel mic, pe care îl chema Petru. Acesta era de la firea lui moale, lenos, nu-i plăcea nici un lucru, ci câtă-i ziua tot în vatra luminii[4],în ungheţul cu cenuşă şi mânca la cărbunii ce au mai rămas încă prin cenuşă nearşi de tot.

Anul întâi, al doilea şi al treilea după ce ş-au făcut ei grădina, au tot semănat în ea bucate de sapă, cucuruz, păsulă, ludăi[5], cânepă, ceapă, salată, crumpi, iar în anul al patrulea au semănat trifoi, că prinseseră

1 „Mălai” (explicaţia culegătorului).

2 Păsulă — fasole

3 Crumpi — cartofi.

4 „Focului” (explicaţia culegătorului).

5 Ludaie -— dovleac, bostan.

oamenii o văcuţă şi doi juncani şi le trebuia nutreţ verde.

Şi creştea trifoiul lor de minune, parcă ar ieşi din apă şi-ţi era mai mare dragul a-ţi paşte ochii peste el, ca peste un covor verde ce se îndoia în suflarea vântului în dreapta şi în stânga, ca valurile unui lac mare.

Şi nu trecea ziuă ca să nu se ivească omul pe la grădina cu trifoi, că se temea săracul că vine cineva de i-l fură, că nu era trifoi ca la el în tot hotarul. Odată, colo după paşti, pe la sf. Gheonghe, i se păru omului că cineva îi călăreşte trifoiul, parcă ar fi nişte cai.

Cum băgă el de seamă asta, trimise copilul cel mai mare ca să păzească trifoiul, dându-i aspră poruncă să nu doarmă toată noaptea, doar va prinde pe mişelul care îi face pagubă aşa de mare.

Plecă copilul, ascultând porunca tatălui său şi se hotărî a nu dormi toată noaptea; dar când fu colo către ziuă, în revărsatul zorilor, nu se mai putu stăpâni, i se închiseră ochii, îl cuprinse o moţăială şi... şi aţâpi.

Soarele era pe cer ca de un stânjen şi el tot dormea. Văzând tatăl său că nu mai vine şi temându-se să nu i se fi întâmplat ceva, se luă şi se duse să vadă de el; când colo, cât de mare îi fu mirarea şi năcazul când află copilul hârconind[1], iar trifoiul tot călărit şi terfelit, de-ţi era mai mare mila uitându-te la el. Gândeai că caii lui sân-Toader, nu alţii, au alergat prin el.

Bietul om văzând aceasta, îşi descarcă tot năcazul pe copil, care se pomeni cu inima bătându-i-se de frică de suidalmele şi loviturile tatălui său.

— Putoareo şi somnorosule, atâta nădejde am eu de tine? Uită-te şi vezi cum ni-e trifoiul; aşa ştii să-ţi păzeşti lucrul? Amar de mine cu voi, am năcăjit destul pân' v-am crescut, acuma când mă credeam cu ajutor, iacă ce nădejde am din partea ta: nu poţi nici o noapte

1 A hârconi — a sforăi.

sta de pază, ca să nu dormi, somnorosule, putoareo! zicea tată-său, plin de mânie.

Noaptea următoare trimise pe al doilea copil, *a* treia pe celălalt, şi aşa se prerândiră toţi copiii, dar parcă era făcătură, nu alta: nici unul nu putea străjui noaptea întreagă, ci pe toţi îi fura somnul colo de către ziuă şi baş atunci aducea năstrecea[1] pe cine aducea, de le călărea trifoiul. Şi se năcăjea, tatăl copiilor şi le spunea vorbe de să nu-i iai din gunoi, îi făcea obială, dar în zadar, că şi ei singuri vreau să se ţină ca să nu adoarmă, dar venea somnul ca un hoţ, de-i fura, nu alta. Nu era chip ca să poată străjui noaptea întreagă.

Acum veni şi rândul lui Petru. Se ridică şi el din cotul lui cu cenuşă, se duse la mumă-sa şi-i zise:

— Ştii ce, mamo? Ia fă-mi tu mie o pogoace de cenuşă, să vezi de nu fac eu de râs pe toţi fraţii mei, măcar că se ţin ei aşa făloşi, aşa ştudenţi!

— Ia taci tu, hăbăucule! zise tatăl său mânios, dar cine necuratu o să mănânce la noapte cărbunii din cenuşă, ori tu eşti mai bun decât fraţii tăi?

— Tată, eu mă prind să păzesc trifoiul, lasă-mă şi pe mine la noapte!

— Bine, zise tatăl, dar să ştii că de nu-mi afli pe cei ce-mi călăresc trifoiul, tu nu mănânci mulţi cărbuni din vatră, ai auzit? Să nu crezi că eu glumesc, că m-am săturat de voi de toţi.

Şi îi făcu mamă-sa o pogoace de cenuşă, o luă Petru Cenuşă (căci aşa îl batjocorea lumea) în straiţă şi, cum apuse soarele, o luă către grădină.

Stătu el la pază toată noaptea fără să doarmă; când colo către ziuă începu să bată un vânt căldicel şi îmbătător, care se lăsă pe gene-i şi era p-aci, p-aci să-l ademenească. Dar Petru Cenuşă nu se lăsa; când văzu că nu-i modru, se duse la gardul cu spini, luă câţiva spini şi îi puse pe lângă sine şi când cucăia, se împungea în spini şi fugea somnul de 3 stânjeni de el.

1 Diavolul.

Când fu colo de cătră ziuă, în revărsatul zorilor, numa' ce se pomeni Petru că iacă trei cai ca trei munţi se lăsară în grădină şi începură a alerga prin trifoi. Petru Cenuşă făcu ce făcu şi-i prinse pe toţi trei. Erau caii zânelor, cari slobozeau din nări vânt căldicel şi dulce, care adormea pe orişicine; dar ei erau fermecaţi, că îndată ce dă cineva ochi cu ei, se fac blânzi ca mieii şi-i poate prinde orişicine. Cum îi prinse, Petru vru să-i ducă acasă la tatăl său, dar caii îi ziseră:

— Fii bun, slobozi-ne, că prea mult întârziem, că tot cu noi n-ai ce face, că noi nu ni-s cai ca ceilalţi; dar dacă ne slobozi, noi ţ-om fi de mare folos o dată.

Petru se învoi să le dea drumul şi caii atunci îi deteră unul un căpăstru de aramă, altul un căpăstru de argint şi al treilea un căpăstru de aur, şi îi ziseră:

— Când vei avea lipsă de noi, Petre, când vei fi în vrun rău năcaz, scutură căpestrele şi noi deloc vom veni şi-ţi vom ajuta. Dar tu nu spune la nime nimic despre noi.

Şi caii deodată pieriră ca o nălucă, iar Petru, luând căpestrele, le băgă în sân şi plecă acasă.

Acolo spuse tatălui său să nu mai aibă grija trifoiului că nime nu-l mai strică de aici înainte.

Petru se puse iar în cotul lui cu cenuşă, iar ceilalţi îşi căutau de trebile lor şi erau harnici, şi începu a le merge bine şi a-şi aduna câta stăricică.

Pe vremea aceea ieşi vestea în ţară că împăratul, fiind bătrân, îşi caută un ginere la fata lui, căruia să-i dea tronul şi împărăţia. Dete dară de ştire la lume şi la ţară ca să se strângă toţi junii de laturi de oraşul în care şedea împăratul, ca să-şi aleagă fata din ei. Şi era plănuit aşa, că fata să şadă în un loc anumit şi să ţină coroana în mâna şi toţi junii să treacă în fuga calului pe lângă ea; şi acel june care va putea cu sabia doborî coroana din mâna fetei de trei ori una după alta, acela să fie ginerele împăratului.

Şi pe vremea aceea era aşa rânduială că nu se luau numai după ranguri ca acum, ci putea şi un paore[1] să fie ginere de împărat, dacă îi plăcea fetei de el şi de vitejia lui. Că pe atunci se da mult pe isteţimea şi vitejia omului, dar nu pe bogăţii, ranguri şi domnii ca acum. De aceea, chemă împăratul nu numai pe fiii de prinţi şi de împăraţi, ci şi pe fiii de paori, ca să vină la sărbare spre a-şi alege fata lui pe cel mai vrednic.

Şi veniră, vai, maica mea, ca la un târg mare, feciori din toată lumea, fii de împăraţi, de crai, de prinţi, de domni şi de paori, cari de cari îmbrăcaţi mai frumos şi pe cai mai sprinteni, ce vărsau parcă foc din nări. Că râvneau mulţi după închinata de fată, că era şi frumoasă, bat-o stelele s-o bată, să-i sorbi apa din guriţă, şi avea o ţară mare şi frumoasă şi bogăţii nenumărate, şi era numai una fată la părinţi.

Auzind de aceasta şi Petru Cenuşă, ce se socoti el? Ieşi din cotul său şi haid şi el, dragă doamne, să-şi arate vitejia înaintea fetei de împărat, şi să-i câştige inima. Hei! şi nu ştii din ce tufă sare iepurele; nu ştii din cine pieri; că porcu rânios[2] mănâncă para cea mai frumoasă.

Văzând el că fraţii lui ceilalţi toţi au plecat şi pe el nimeni nu-l cheamă, nu se socoti mult, ci plecă şi, de laturi de sat, scoase căpăstrul de aramă, îl scutură de trei ori şi veni, drag doamne, un cal de aramă roşu ca para focului şi sprinten ca caii arăpeşti, şi-i zise lui Petru Cenuşă:

— Ce pofteşti, stăpâne?

— Să mă duci la fata împăratului şi să mă porţi vitejeşte pe dinaintea ei, ca să-i dobor coroana şi să-i câştig mâna.

— Bine, stăpâne, dar mai nainte îmbrăcă hainele ce ţi-am adus şi încinge sabia, că încolo grija mea.

---

1 Paore — ţăran.

2 Rânios — râios.

Şi îmbrăcă Petru Cenuşă hainele ce i le adusese calul şi încinse sabia şi se schimbă omul meu de nu-l cunoşteai, nici frate să-i fi fost. Că străluceau hainele, sabia şi pintenii ca para focului, bătând în roşu-galben, iar faţa lui credeai lumină de seară. Aşa era el şi aşa îl purta calul în fală în fruntea celorlalţi feciori. Dar am uitat să vă spun că Petru Cenuşă, mergând cu calul său spre oraşul cu pricina, iacă vede şi pe fraţii săi cu trăsura într-o baltă şi nu mai puteau bieţii cai să-i scoată din bara[1] aceea. El, cum îi văzu, îi cunoscu, dar ei când îl văzură îşi luară pălăriile, că crezură că-i un fiu de împărat, aşa de împodobit era.

— Ce-i, Pavele, Ioane, Ghiţă, Dănilă şi Eremie, nu mai poate Lila cu Fani să vă scoată din noroi! zise Petru către fraţii lui.

— Nu, măria-ta! ziseră ei cu mirare, că de unde ştie el cum îi cheamă pe ei — şi caii nu ne pot scoate, că-s slabi, amărâţi.

— De ce n-aţi luat şi pe Petru, fratele vostru? Că el ar fi împins la leucă şi v-ar scoate din imală[2].

— Lasă-l, păcatelor, măria-ta, că un om ca el nu-i vrednic să-i pomenim numele.

— Aşa ziceţi voi, dar să ştiţi că Petru Cenuşă vă scoate din imală.

Şi suflă o dată pe nări calul său şi împinse cocia cu caii fraţilor săi de trei poşte înainte.

Şi se minunau fraţii de vorbele necunoscutului, şi pe vorbă semăna cu Petru Cenuşă, dar de unde putea el să fie acela? Că-l ştiau rămas în cotul său acasă: ei şi, apoi îmbrăcămintea şi calul de unde să le fi avut? Nu putea să fie el Petru, fratele lor, nu, şi pace!

Aşa ziceau fraţii lui, iar Petru ajunsese mult înaintea lor la oraşul împărătesc.

---

1 Bară — mocirlă, smârc.

2 Imală — noroi, glod.

Acolo, lume şi ţară câtă frunză şi iarbă. Cum ajunse el, toţi se uitau la el ca la altă ce şi se întreba al cărui împărat să fie feciorul ăsta? Unii ziceau că e al împăratului Roşu, alţii că e al împăratului Verde, alţii ziceau că e al împăratului Galben; iar feciorii de crai toţi îl duşmăneau, că era mai pe sus decât ei şi ei nu-l cunoşteau cine e şi a venit numai să le strice norocul lor. Deodată sunară trâmbiţele şi se începu comedia, sau cum să-i zicem.

Fata împăratului se sui pe o masă lucrată cu multă măiestrie şi scobită în marmură roşie, îmbrăcată toată în fir de aur şi împodobită cu pietri scumpe, de strălucea ca soarele; şi şezând pe un scaun de aur, ţinea în mână coroana împărătească; iar care doreau a avea această coroană şi pe care o ţinea în mână, zburau pe rând pe sub mâna ei, cu caii lor iuţi ca rândunelele, iar cu sabia cercau a lăpăda coroana din mâna fetei. Dar care cum lovea, i se frângea sabia şi coroana nici nu se clătea.

În scurtă vreme, în nişte ceasuri numai, şi erau la picioarele fetei o grămadă de săbii frânte.

Toţi cei adunaţi se mirau că feciorul acela cu hainele de aramă se lăsa pe urma tuturor.

Când fură toţi gata, îşi strânse Petru Cenuşă calul său şi ca fulgerul trecu pe sub mâna fetei cea cu coroana, iar cu sabia lovi coroana aşa de puternic, de era mai să zboare în cotul lui cu cenuşă. Toţi cei de faţă bătură din palme de bucurie, iar împăratul le dărui la toţi cei adunaţi mâncare şi beutură, şi le spuse că la trei zile să se adune, că vor mai încerca, până când se va afla unul care de trei ori va doborî coroana. Şi se veseli lumea şi toţi vorbeau numai de feciorul cu hainele de aramă, apoi cei mai aproape se duseră acasă, iar cei mai îndepărtaţi rămaseră aici. Petru Cenuşă încă se întoarse acasă, ori mai bine zis la cotul său de cenuşă.

Când ajunseră şi fraţii săi acasă, începură a povesti cele ce au văzut. Petru tăcea şi asculta. Apoi spuseră cum s-au înţâţânat cu cocia într-o bară şi de nu venea, un domn chiţoş[1] să le ajute, n-ar mai fi putut ieşi de acolo. Petru începu a râde din cotul lui şi le zise:

— Şi eu am văzut cum calul domnului aceluia numai a suflat pe nări şi v-a împins trei poşte înainte cu căruţă cu tot.

— Şi de unde ştii tu, nimenio? ziseră fraţii lui; de unde ştii tu?

— De unde? Eu m-am suit pe corelnic[2] şi am văzut mai bine decât voi.

Şi mai povestiră fraţii cum se întreceau craii şi prinţii ca să răstoarne coroana din mâna fetei cu părul de aur. Dar oare cum lovea cu sabia, i se rupea sabia în două, iar coroana nici nu se clătea. Când mai pe urmă veni şi domnul care-i scoase din imală şi cum dădu el cu sabia, coroana ajunse cine ştie unde peste capetele mulţimii.

— Şi eu l-am văzut pe domnul acela, zise Petru; era îmbrăcat tare frumos, şi el şi calul numai în haine de aramă ca para focului. Că de pe corelnicul nostru se vede tot.

Fraţii lui îl înjurară cum erau obicinuiţi şi de năcaz se duseră şi rupseră corelnicul, zicând că Petru numai îşi bate joc de ei, că adică el să vadă de pe corelnic mai bine decât ei, cari au fost acolo.

În ziua a treia, rânduită ca să se adune mulţimea, fraţii lui Petru iar înhămară caii la celiga[3] lor şi hi! la drum, că de cai nu-i bai, numai bici bun să ai.

Cum plecară ei, Petru Cenuşă iar ieşi din cotul lui şi plecă şi el. Cum ajunse de lături de sat, scoase din sân căpăstrul de argint, îl scutură de trei ori şi deloc

---

1 Ghiţoş — înzorzonat.

2 „Coteţul găinilor” (explicaţia culegătorului).

3 Brişcă, cabrioletă.

veni un cal de argint, mândru şi frumos, şi aduse lui Petru un rând de haine, sabie şi zale de argint; şi după ce le îmbrăcă, calul îl purtă ca vântul până ajunse la oraşul împăratului. Acolo era adunată o mulţime de oameni şi mai mare ca mai nainte. Copii de crai şi prinţi erau îmbrăcaţi numai în fir şi mătasă, iar caii lor băteau cu picioarele şi-şi muşcau zăbalele, aşteptând începerea jocului.

Când ajunse însă Petru cu calul lui, îi acoperi cu strălucirea sa, toţi rămaseră nimic pe lângă el şi-l priveau cu duşmănie că acesta e care i-a întrecut în rândul trecut şi îi va întrece şi acum.

Şi se începu lupta sau jocul cu săbiile; Petru rămase iarăşi cel din urmă. Ca şi în rândul trecut, aşa şi acum, care cum ajungea la rând şi lovea cu sabia, i se rupea sabia în bucăţi şi coroana nici nu se mişca; iar când ajunse Petru la rând şi lovi cu sabia, sări coroana cât colo, cu scântei după ea.

Şi toată mulţimea rămase mirată de frumuseţea şi vitejia acestui tânăr, pe care-l porecliră Craiul Roşu.

Şi împăratul îi dete scrisoare şi acum ca şi rândul trecut, scrisoare de biruinţă, şi totodată spuse mulţimii că peste trei zile iar să se adune pentru cea din urmă oară, că atunci va fi biruinţa biruinţelor.

Şi se îndepărtă mulţimea, iar Petru Cenuşă ori Craiul Roşu, cum să-i zicem, se întoarse iar în cotul lui cu cenuşă, până când va veni ziua în care să se bucure şi el o dată. Când veniră fraţii lui acasă, începură a povesti ce au văzut, iar Petru Cenuşă zise că el ştie mai bine decât ei, şi începu a povesti de se mirau fraţii lui cum ştie să spună ca pe carte.

Şi-l întrebară fraţii lui că de unde ştie toate cum s-or întâmplat? Iar el zise:

— De unde? M-am suit pe poiata porcilor şi am văzut toate, că de nu aş fi văzut, cum v-aş şti povesti?

Şi se năcăjiră fraţii lui că el ştie mai bine ca ei, cari au fost de faţă, şi stricară poiata porcilor, pe care, cică, se suise Petru.

Şi veni şi ziua a treia, zi de plată şi răsplată, şi plecară fraţii lui Petru către oraşul împărătesc; iar Petru, după ce plecară ei, se sculă din cotul lui, scutură căpăstrul de aur şi veni, drag doamne, un cal mândru de aur cu frâul şi şaua numai de aur curat şi îi aduse şi lui Petru un rând de haine de aur şi sabie de aur, zale şi pinteni cu totului tot de aur. Şi când le îmbrăcă Petru şi încălecă pe cal gândeai că-i fiul soarelui, nu altă, aşa strălucea şi el, şi calul, şi armătura lui.

Şi se strânsese acum şi mai multă lume la oraşul cu pricina decât altă dată şi toţi căutau după Craiul Roşu, cel care întâi a fost îmbrăcat în haine cu fir de aramă, a doua oară era îmbrăcat în haine cu fir de argint, căci ştiau că numai el singur va putea lepăda coroana din mâna fetei. Toţi se uitau în toate părţile să vadă pe Craiul Roşu venind şi vorbeau numai de el, când, iată-l, se vedea strălucind de departe de-ţi lua vederile. Într-o minută şi fu aci. Toţi cei de faţă băteau în palme şi strigau să trăiască Craiul Roşu; numai feciorul împăratului Negru îl duşmănea, că el iubea tare fata şi cică ar fi zis că ar da împărăţia tatălui său toată, numai să o dobândească pe frumoasa fată.

Fata însă nici grijă n-avea de el, că ea căuta pe lângă frumuseţe, şi vitejie; şi la dâmsul nu găseai nici o însuşire bună, nici frumuseţe, nici vitejie, şi asta îl mânca pe el. Şi se începu jocul şi Petru iară rămase cel din urmă, ca să nu i se zică că se măreşte şi umblă după domnie; ba el avea de gând nici să nu-şi încerce norocul, dar după ce toţi cercară şi nicicare nu fură în stare să câştige inima fetei, mulţimea striga:

— Să probeze şi Craiul Roşu, să-l vedem, că nu ne ducem de aici până nu-l vedem şi pe el.

Astfel Petru, vrând-nevrând, fu silit să-şi cerce norocul.

Fata, cum îl văzu, se îndrăgosti foc în el, dar şi el în ea; şi când ajunse înaintea fetei, ea îi puse coroana în cap, se coborî la el, îl apucă de mână şi îi spuse că-l iubeşte şi numai el va fi alesul inimii sale.

Apoi veni şi tatăl fetei, împăratul, şi le dădu binecuvântarea sa, apoi aduse un preot, care-i cunună în faţa mulţimii şi făcură, dragă doamne, un ospăţ de cele împărăteşti şi toţi cei de faţă fură oaspeţii împăratului.

Iar Petru îşi chemă fraţii şi pe tatăl său, îi băgă într-o odaie numai pe ei şi le spuse:

— Eu sunt Petru Cenuşă, fratele vostru şi fiul tău, tată. A fost norocul meu că m-am dus de am păzit trifoiul, căci caii cari ne călăreau trifoiul mi-au adus norocul şi mie, dar şi vouă.

Şi fraţii lui căzură în genunchi înaintea lui şi-l rugară de iertare, iar el îi sărută pe toţi şi-i aduse la curtea sa.

Şi ţinu veselia o săptămână încheiată şi se bucurară toţi, dar mai tare se bucura fata împăratului, că şa căpătat aşa un bărbat tras printr-un inel. Şi împăratul, fiind bătrân, dete domnia ginerelui său, numit Craiul Roşu, care domni cu blândeţe şi înţelepciune multă vreme şi, de nu va fi murit, şi astăzi trăieşte.

Un ochi plânge, unul râde

A FOST ODATĂ ca niciodată, a fost un împărat mare şi puternic, de s-a dus vestea de el peste nouă mări şi nouă ţări. Dar împăratul era nenorocit, că rămăsese văduv şi singura lui mângâiere erau trei copii ce-i avusese cu împărăteasa. De aceea, împăratul şi-a dat toată osteneala ca să-i crească, să-i facă mari şi cu minte; că îi iubea pe tustrei împăratul, dar mai ales pe cel mic. Şi ori de câte ori îl vedea şi de oriunde se întorcea, împăratul de el întreba şi pe el îl lua în poală şi-l dragostea.

Dar cum era împăratul din firea lui că cu un ochi plângea şi cu unul râdea, feciorii lui vedeau şi se minunau, însă nu îndrăzneau să-l întrebe ce are. O dată văzând ei că pe fratele lor cel mai mic îl îndrăgosteşte şi-i place aşa de tare, s-au gândit ca să-l pună pe el să-l întrebe, că n-are să se supere dacă-l va întreba, şi aşa s-au şi înţeles cu toţii. Şi, într-o zi, când împăratul îl ţinea în braţe şi-l dragostea, copilul cel mic îi zise:

— Tată , eu te-aş întreba ceva, dar să nu te superi; şi-l întrebă de ce cu un ochi plânge şi cu unul râde.

Împăratul oftă o dată şi apoi zise:

— Ar fi trebuit să nu-ţi spun, dar pentru că m-ai întrebat, tot îţi spun. Un ochi plânge pe mama voastră, care a murit, şi un ochi râde pentru că vă văd pe voi crescând, pentru că voi sunteţi mângâierea mea.

A mai trecut după aceea vreme multă şi feciorii se făcuseră mari; şi celor doi mai mari le venise vremea să se-nsoare, şi ei nu îndrăzneau să-i spună împăratului dorinţa lor. De aceea s-au gândit iară ca să pună tot pe fratele lor cel mic să roage pe tată-lor ca

să le dea slobozenie; şi împăratul nu li s-a pus împotrivă, numai le-a poruncit ca seara să se culce toţi într-un aşternut; şi cum erau ei culcaţi, împăratul a luat coroana lui de împărat şi le-a pus-o pe cap la toţi trei şi le-a zis ca să bage bine de seamă ce vor visa să ţină minte, iar a doua zi să-i spună.

Cei trei feciori de împărat s-au culcat şi a doua zi, când s-au sculat, de s-au văzut cu tatăl lor, i-a întrebat să-i spună, fiteşicare visul visat. Feciorul cel mai mare i-a spus, bunioară, că a visat că are să se însoare şi are să-şi ia fată de la răsărit; cel mijlociu i-a spus iară că a visat că are să se însoare şi are să-şi ia o fată de la apus. Când a venit rândul la cel mai mic, de l-a întrebat împăratul şi pe el să spună şi el ce a visat, copilul se cam codea şi nu vrea să spună şi el ce a visat, că zicea că nu spune, că nu e bine, şi mai bine să-l lase să tacă. Dar împăratul i-a poruncit să spună adevărat ce a visat şi atunci copilul, neavând ce face, zise:

— Eu am visat că am să ajung împărat în locul dumitale.

Împăratul, cât a auzit aşa ceva, l-a oropsit pe băiat şi, din drag ce-i era, a început să-l urască, pentru că nu-i venea bine să-l vadă pe el domnind. Şi ca să nu mai aibă de ce să se teamă, s-a gândit ca să-l piardă. De aceea a poruncit de i-a adus un chervan[1], şi pe feciorul cel mai mic l-a luat şi l-a legat cu mâinile îndărăt şi l-a legat şi la ochi, şi l-a pus în chervan, şi l-a dat la un ţăran să se ducă cu el în pustiu şi să-l omoare. Da' i-a spus să-i aducă semn să se încredinţeze că l-a omorât, să-i aducă degetul cel mic cu inelul şi inima şi ficatul. Ţăranul a pornit cu chervanul şi cu feciorul de împărat legat de el şi a ieşit la câmp şi a mers cât a mers, departe-departe, şi o dată se uită îndărăt şi vede că o pasăre şedea pe capul feciorului de împărat, şi vrea să o dea; şi când o da de

1 Chervan — car mare.

pe cap, i se punea pe umeri şi de pe umeri când o da, iară i se punea pe cap, şi nu se depărta cu nici un chip. Cărăuşul, văzând minunea asta, credea că e vrun semn de la Dumnezeu şi i se face milă şi nu s-a îndurat să-i piardă sufletul feciorului de împărat şi s-a hotărât să-l dezlege. Da' el trebuia să ducă semn împăratului şi a întrebat pe feciorul de împărat că ce să facă. Şi cum sta pasărea pe capul lui, s-a gândit ca să o taie şi să-i ia inima şi ficatul şi aşa au şi făcut. Mai rămânea acum degetul cu inelul, că acolo nu putea face altfel decât să-l taie, şi feciorul de împărat s-a învoit, şi l-a pus pe un buştean şi s-a uitat în altă parte şi harş! cu un cuţit i l-a retezat ţăranul şi l-a pus în traistă, în cârpă şi a plecat la împăratul. Iar pe feciorul l-a lăsat să meargă unde-l va milui Dumnezeu. Şi s-a dus cu degetul şi cu inima şi cu ficatul la împăratul, şi împăratul, cum a văzut, s-a bucurat lucru mare că a scăpat de primejdie şi l-a cinstit mai mult decât s-aştepta.

Feciorul de împărat s-a pornit înainte peste câmpuri şi pustietăţi şi merge cât va fi mers, până dă o dată de trei poteci care apuca în trei părţi. El nu ştia pe care să apuce şi cum să aleagă: să apuce pe cea de la dreapta, ori pe cea de la stânga ? Ce să facă? S-a hotărât, să apuce pe cea din mijloc, şi s-a pornit pe ea şi mergi, mergi pe drum cu greutăţi şi prin pustiu, de nu vedea decât cerul şi pământul.

După ce a mers cât va fi mers, poate o săptămână, ori două, ori o lună, ori mai mult, dă de un bordei, de o casă şi în casă era o fleaşcă de babă. Feciorul de împărat se duce şi bate la uşe şi se roagă de babă să-l primească în casă, să-şi facă milă, să-i dea o coaje de pâine, că e trudit de drum şi licnit de foame.

Baba i-a spus că-l primeşte, dar are un unchiaş orb de treizeci de ani; acum e dus cu oile, dar când se va întoarce are să-l miroasă şi are să-l mănânce, să-l

soarbă. Feciorul era frumos şi zdravăn, şi baba n-avea copii, şi tare ar fi vrut să-l ţină la ea; şi s-a gândit cum l-ar putea ţine la ea, ca să-l aibă ca pe copilul ei, şi s-a înţeles cu feciorul de împărat să-l pună într-o albie şi să-l acopere cu velinţe şi să îl legine, şi el să plângă ca copiii.

Seara vine unchiaşul acasă şi de departe miroase a om străin, şi întreabă pe baba să-i spună drept ce strein a înnoptat la el în casă, că el miroase că e cineva. Baba a început să-i spună că e adevărat, că nu se înşală, şi când i-o spune cine e, are să-i pară bine. Şi-apoi baba începe să-i spună că azi dimineaţă s-a apucat de a făcut un mălai şi l-a băgat în cuptor să se coacă, şi l-a întors pe toate părţile până s-a copt; şi după ce s-a copt şi a vrut să-l scoată afară, vede îndărătu-i, jos, un copil. Unchiaşul se bucură tare că are şi el un copil, că baba-i spunea că e frumos şi voinic şi unchiaşul îi cerea să-l ia în braţe şi să-l sărute; dar baba nu i l-a dat până n-a mai trecut ceva vreme.

După ce a mai trecut câtăva vreme şi băiatul vedea pe unchiaş că se ducea cu oile, a cerut el să se ducă cu oile; dar unchiaşul nu vrea să-l lase, că zicea că sunt primejdii, pentru că nu ştie pe unde să se ducă cu ele. Astăzi roagă, mâine roagă, până când unchiaşul i-a îngăduit să se ducă cu oile, dar i-a dat mare grijă să nu se ducă pe departe; şi i-a spus că în cutare parte e moşia vulpii, în cutare a lupului, în cutare a ursului, şi în cutare parte e moşia zânelor. Băiatul răspundea: „nu mă duc, taică”, dar pe de altă parte îşi pregăti săgeţi, de-şi umplu o geantă plină, îşi luă cu el fluiere, îşi luă tilinci şi porni încet-încet cu oile şi apucă spre moşia vulpii şi îşi paşte oile şi le adapă şi apoi le lasă departe, şi el începe să cânte din fluier; şi cum cânta din fluier, îl aude vulpea şi vine la el.

— Ce cauţi, fecior de lele, pe moşia mea?

— Ce, e a ta? Tu ai făcut pământul, tu să-mi porunceşti?

— Vrei să ne luăm la luptă ,ori să ne batem în săgeţi?

— În luptă, că e mai dreaptă.

Şi se ia la luptă şi răpune pe vulpe şi o omoară şi îi ia pielea; şi către seară pleacă acasă. Unchiaşul, cum îl simţi, nu mai putea de bucurie că a omorât pe vulpe, şi i-a rămas moşia lui. Dar i-a spus pe la lupi să nu se ducă, să nu i se întâmple nenorocire.

A doua zi feciorul de împărat iară plecă cu oile şi se îndreptă către moşia lupului. Şi iară cum şi le adapă, le dă la o parte şi începe să cânte; şi vine lupul, şi iar se ia la luptă şi omoară pe lup şi îi ia pielea pe ciomag şi pleacă seara cu ea acasă. Şi unchiaşul iar s-a bucurat că a scăpat de lup şi că i-a rămas lui moşia.

A treia zi tot aşa s-a întâmplat cu ursul, de l-a omorât şi pe el, dar mai cu greu, şi i-a luat pielea şi moşia, şi unchiaşul tare se bucura că are un fecior aşa de voinic.

Mai rămânea cu fântâna zânelor.

Unchiaşul văzuse că din ce îi zicea fecioru-său să nu se ducă pe la moşiile lupului şi ursului, el tot s-a dus şi îi era frică să nu se ducă şi pe la zâne şi să-i rămâie oasele pe acolo, ori să-i ia şi lui vederea. Şi s-a gândit să-l ţină acasă, să nu-l mai lase să se ducă cu oile. L-a ţinut două zile acasă, dar a treia zi n-a mai fost cu putinţă; şi cât a stat acasă, feciorul de împărat în cele două zile s-a tot pregătit şi şi-a făcut tot ce-i trebuia, şi în a treia zi plecă drept la zâne. Cum ajunge acolo, şi adapă oile şi le dă de-o parte şi începe să cânte din fluier. Cât îl aud ielele, vin la el, că erau douăsprezece fete, şi îi zic şi ele:

— Fecior de lele, ce cauţi pe moşia noastră? Ai să ne cânţi până când vom osteni, jucând, să cânţi cât om putea juca, că de unde nu, eşti prăpădit.

Feciorul de împărat începu să cânte, şi cântă şi cântă, de când va fi început el să cânte, şi vedea că

zânele nu mai ostenesc. Şi el nu vrea să se dea ostenit, ca să nu fie prăpădit de zâne, de aceea, cum cânta, el tot băga scuipat în fluier şi se făcea că nu mai poate cânta cu el; şi îl lua şi îl bătea să iasă scuipatul din el, până îl crăpă. Şi cum l-a crăpat, a cerut alt fluier de la zâne şi ele i-au adus altele numaidecât, şi el a început să le încerce; lua pe unu, sufla în el, nu cânta; al doilea tot aşa, al treilea tot aşa, până le-a încercat pe toate, şi nici unul nu cânta. Şi când au văzut zânele că nici unul nu cântă, l-a întrebat că ce fel de fluier era al lui, din ce era făcut? Şi feciorul de împărat le-a răspuns că era de vână de nuc. Zânele aveau acolo mulţi nuci şi de toate mărimile, şi numaidecât aduc topoare şi taie un nuc care era mai mare şi îi taie trunchiul şi vrea să-l crape ca să-i scoată inima. Şi feciorul de împărat, cum bătea pene şi vrea să despice trunchiul de nuc, pune pe zâne să ţină cu mânile de crăpătură; şi când ţineau ele mai bine, el scoate penele, de zânele rămân încleştate cu mânile în butuc. Zânele se roagă de feciorul de împărat să le dea drumul, dar el le spune că nu le dă drumul până nu i-or da ochii moşului. Zânele, neavând ce face, i-au spus că i-i dă, i-au spus să se ducă să ia cheile, să se ducă la ele acasă, la palatul lor şi să caute pe poliţă, şi ce ochi vor fi mai mari, pe aceia să-i ia, că aceia sunt ochii moşului.

Feciorul de împărat s-a dus la palatul ielelor şi cum umbla el pe acolo, de bătea şi făcea zgomot, copiii ielelor s-au speriat; şi cum era focul făcut şi căldarea cu apă fierbinte pe foc, unii au dat în foc, iar alţii au dat în căldare de s-au opărit şi au murit cu toţii.

Feciorul de împărat a luat de pe poliţă ochii cei mai mari şi o sticlă de apă vie şi altă sticlă de apă moartă, după cum îi învăţaseră ielele, şi vrea să plece. Când să iasă afară se întâlneşte cu bărbaţii zânelor; şi cum îl văd, îl întreabă că ce caută acolo, şi le spune că l-au trimis ielele să vadă ce fac copiii, dar copiii dorm

cu toţii, că de mult ce s-au jucat au obosit şi acuma dorm duşi.

— Dar ielele unde sunt şi ce fac ?

— Ele sunt la fântână, fac masă mare şi mi-au zis că dacă vă voi întâlni să vă zic să veniţi şi dumnea-voastră acolo.

Plecară cu toţii spre fântâna ielelor şi pe drum dă de un munte, şi lângă el o groapă mare şi ca un fel de pivniţă; şi se prind care poate să sară de acolo până jos. Feciorul de împărat a sărit el întâi şi s-a dat sub pivniţă şi şi-a scos paloşul, şi cum sărea din bărbaţii ielelor, câte unul, îl săgeta şi pe care sărea iar îl săgeta, şi până i-a ucis pe toţi doisprezece şi i-a închis acolo în pivniţă. De acolo s-a dus la fântâna ielelor; şi cum stau ele tot cu mânile prinse în butuc, le-a tăiat capetele la toate şi le-a lăsat tot acolo. Apoi şi-a luat oile şi s-a pornit să se ducă acasă, că mai trecuse şi noaptea, şi se apropia de ziuă.

Acasă unchiaşul şi baba îl tot aştepta, şi unde nu mai venea, credea că s-a prăpădit; de aceea, când îl aud cântând din fluier, îi ies înainte şi îl întreabă: ce a făcut, ce a păţit de a stat atâta? Feciorul de împărat le spune că nimic nu i s-a întâmplat, dar îşi pierduse oile şi a stat de şi le-a adunat. Unchiaşului nu-i venea să creadă şi îi zise:

— Te-ai dus la fântâna zânelor şi nu vrei să-mi spui!

— Nu m-am dus, răspunse feciorul de împărat, dar am să mă duc mâne.

Dar unchiaşul nu l-a mai lăsat să se ducă, că-i era frică să nu-l piardă, că atâta bucurie avea şi el.

După două-trei zile copilului i s-a făcut milă de unchiaş, că-şi pierduse vederea de treizeci de ani, a scos ochii din batistă şi i-a pus la loc şi a pus apă moartă şi apă vie, şi a văzut. Unchiaşul i-a căzut în genunchi şi i-a mulţumit că i-a dat vederea şi că a omorât pe zâne şi le-a luat moşia. De aci înainte

unchiaşul nu mai lăsa pe copil să meargă nicăieri, că el se ducea cu oile la apă şi peste tot la păscut, că şi unchiaşul în vremea lui fusese viteaz mare.

Băiatul, cum sta acasă, umbla de vedea tot ce e pe acolo şi o dată mai departe de casă, vede devale un puţ şi acolo era un porc şi un cal; porcul priponit la iarbă verde, iară calul nămolit în noroi până în gât. Băiatul, cum vede aşa ceva, gândeşte în gândul lui că unchiaşul trebuie să fie nebun, că în loc să lege calul la iarbă şi porcul în noroi, i-a legat de-a-ntoarsele. Şi numaidecât se duce la cal, îl scoate din noroi, îl spală şi-l leagă la iarbă verde, iar pe porc îl aruncă în noroi; şi seara, când era să vie unchiaşul acasă, iar îi schimbă, şi multe zile tot aşa a făcut.

Vine într-o zi o sărbătoare şi unchiaşul şi cu baba se duc la biserică, iară pe băiat îl lasă acasă ca să îngrijească de casă şi să le pună masa pe când s-or întoarce. Feciorul de împărat numaidecât a dat fuga la cal să-l schimbe şi pe când îl schimba de-l scotea din noroi şi-l da la iarbă, calui i-a vorbit şi i-a spus că are să-i facă un bine; şi băiatul l-a întrebat că ce bine, şi calul i-a spus că are să-l ajute, că tatăl lui e în război şi, de nu se va duce degrabă, va fi biruit şi va pierde împărăţia şi viaţa.

Baba, pe când se închina în biserică, ce face, ce nu face, că se aprinde, şi unchiaşul, când vede, zice către babă că ăsta-i semn mare, că trebuie să se fi întâmplat ceva acasă. Dă fuga numaidecât amândoi acasă şi vede că băiatul nu era nicăiri. Că învăţase calul pe feciorul de împărat ce să ia de acasă de la unchiaş, să ia un peptene, o gresie şi un urcior cu apă, şi după ce luase, îi spusese să încalece pe el şi cum a încălicat, numai cât a luat-o la fugă şi fugi, fugi, de mergea prin noroi şi pe pământ. Unchiaşul ce să facă? Încalecă numaidecât pe porc şi se ia numaidecât după ei, şi din ce fugea calul, fugea şi porcul, că era mai să-i ajungă şi să-i înghită. Când s-a uitat feciorul de

împărat şi a văzut pe unchiaş aşa de aproape, îi era groază şi calul l-a învăţat să arunce peptenele peste cap şi băiatul a aruncat peptenele şi cât l-a aruncat s-a făcut o pădure deasă, deasă, de împedeca pe unchiaş să treacă. Porcul s-a necăjit cât s-a necăjit şi a scăpat de pădure şi iară o ia la fugă după cal. Când era iară să-i ajungă, calul învăţă pe feciorul de împărat să arunce gresia, să se facă în urma lui o stană de piatră din cer până în pământ de înaltă, să nu mai poată trece unchiaşul. Dar unchiaşul trece cu mult greul-pământului şi peste asta şi iară era aproape să-i ajungă; şi calul iar a învăţat pe feciorul de împărat să arunce peste spate urciorul cu apă, să se falcă o gârlă cu apă clocotită, lată de la răsărit până la apus. Şi când dă porcul să treacă prin ea, apa l-a fript de l-a făcut să iasă la ţărm şi unchiaşul a descălecat pe ţărm şi a strigat şi pe feciorul de împărat să se oprească pe ţărmul celălalt să mai vorbească o dată:

— Stai să ne înţelegem; să ştii că de te prindeam, te înghiţeam; şi dacă mi-ai scăpat a fost norocul tău. N-am ciudă pe tine, nu te blestem, dar calul strică, că el te-a învăţat.

Apoi şi-au luat sănătate bună şi unchiaşul s-a întors acasă, că, oricum, pe urma băiatului îşi căpătase vederea şi rămăsese cu moşia vulpii, şi a lupului, şi a zânelor.

Feciorul de împănat a plecat în drumu-i şi merge, merge înainte până dă de o cârciumă. Calul învaţă pe fecior ca să-i dea cu căpăstrul în cap, că se face o căpăţână de cal uscată; şi feciorul de împărat se face cerşetor şi merge acolo la cârciumă şi cere să-i dea o bucăţică de pâine să mănânce, că e mort de foame. Când l-a văzut cârciumarul aşa de tânăr, s-a mirat şi l-a întrebat de ce nu munceşte. Şi feciorul de împărat a cerut să-i dea de lucru, şi i-a dat să spele şi să aducă apă şi să facă ce trebuie. Seara, feciorul ia căpăţâna de cal şi o pune în odaie sub pat, şi seara ascultă şi el

prin cârciumă cum se vorbea de luptă, că se zicea că împăratul mai are până mâine să piarză el şi cei doi fii ai lui capul, că împărăţia a perdut-o, i-a luat-o; că de era băiatul ăl mic, de nu da să-l omoare, îl scăpa.

Şi tot ce se vorbea auzea feciorul de împărat şi-l apuca jalea că pe tată-său are să-l taie în război.

Seara se culcă în casa unde era căpăţâna şi noaptea, când dormeau toate cumpenile, de se linişteau toate apele, căpăţâna întreabă pe băiat dacă doarme:

— Scoală să vorbim, să nu ne auză nimeni. Bagă de seamă să mă iei să mă duci pe luncă şi să ţii minte unde mă pui, să nu uiţi, să vii pe la două ceasuri, când vine oştirea, să scoţi căpăstrul, să mă loveşti cu el, că mă fac iar cal.

Aşa a făcut feciorul de împărat şi a doua zi din căpăţână s-a făcut un cal mai frumos de cum era, cu un corn în frunte şi cu douăzeci şi patru de aripi:

— Bagă mâna în urechea dreaptă şi scoate de mă înfrânează.

Şi feciorul băgă mâna în urechea dreaptă şi scoase nişte frâne de străluceau şi înfrână calul; şi băgă mâna şi în urechea stângă şi scoase şi pentru el haine, şi se îmbrăcă cu ele, şi încălecă şi luă sabia în mâna dreaptă şi începu să se învârtească prin oştirea vrăjmaşă şi să taie soldaţi, de cădeau ca snopii. Şi bătrânul împărat îl vedea şi credea că nu e om, că e Sfântul Ilie. Şi cum tăia vrăjmaşi, sângele îi curgea pe mână, pe cot în jos şi împăratul scoase batista să i-o dea să se lege, că credea că e tăiat, şi băiatul o ia şi o ţine la el; şi când vine seara, băiatul se ascunde şi a doua zi el se arată la împăratul şi împăratul începe să se închine şi să-i sărute tălpile. Atunci fiu-său i-a zis:

— Nu te închina, că nu sunt Sf. Ilie; eu sunt fiul cel mic, pe care l-ai dat spre perzare. Dacă vrei să te încredinţezi, scoate degetul cel mic cu inelul, care-mi lipseşte de la mână.

Şi împăratul îl scoase şi feciorul de împărat îl puse la loc şi scoase apă vie, apă moartă şi degetul se lipi la loc; apoi scoase şi batista de i-a dat-o împăratul, că ieri nu era tăiat, ca să se lege cu ea. Atunci împăratul şi mai mult se minuna şi îşi cerea iertare şi îi săruta tălpile; dar nu mai trăi, că rămase mort pe loc, iar feciorul de împărat îi luă domnia şi astfel i s-a izbândit visul.

Voinic de Plumb

A FOST ODATĂ, a fost, că de n-ar fi nici s-ar povesti; că nici eu nu-s deodată cu poveştile, mânca-mi-ar pita fălcile, că-s mai mic c-o zi, cu două, mânca-mi-le-ar pe amândouă. Mi-aduc însă aminte când poveştile pe la poarta noastră trecea, maica atunci mă făcea; şi eu luai o poveste de coadă şi-o ţipai la noi în ogradă, şi-o bătui bine, bine, să mă-nveţe şi pe mine.

De atunci eu nu minţesc cum se minţeşte! Ci minţesc de pârlesc, că în lume aşa se trăieşte.

Destul c-a fost odată un împărat care se numea Împăratul Roşu, şi avea o bogăţie cât nu se poate spune. Pe lângă bogăţia cea mare, avea el singur pentru a lui împărăţie: soare, lună şi stele. Mai avea el şi trei fete, frumoase, doatmne, ca trei îngeraşi.

Dar oameni răi erau şi pe acele vremuri, şi de necazuri, bag seamă, nici împăraţii nu sunt scutiţi. Şi-odată, ca niciodată, i-au furat soarele, luna şi stelele.

Cui i-iar fi fost drag acum să trăiască tot în întuneric, ca sub talpa iadului?

— Văzând împăratul atâta neomenie, îndată scrise cărţi în toate părţile, răvaşe în toate oraşele, ţidule în toate bujdule[1], şi făcu de ştire, că cine le va afla şi i le va aduce, îi va da jumătate din împărăţie şi fata cea mai mică.

Vorba ceea: lac să fie, că broaşte se află.

Tocmai în acel oraş pe acea vreme trăia un moş bătrân, foarte bătrân şi pârlit de sărac. Acel bătrân avea trei feciori. Doi dintr-înşii se ţineau colea isteţi, jucăuşi mari, ba voinici în tot locul, iar cel mai mic, un strâns în maţe, nebăgat în seamă de nimeni. Şi părinţii

1 Bujdulă — cocioabă.

îl socoteau ca pe unul de a doua mână. El însuşi îşi petrecea timpul, cu iarnă, cu vară, ca un cenuşotcă tot după cuptor. Din care pricină fraţii lui îl porecliseră Voinic de Plumb, căci se îndoaie ca plumbul, ziceau ei, pentru că el tot după ei lăsa.Dacă ziceau ei că-i neagră, neagră rămânea; albă, albă rămânea.

Ce ştii însă din care tufă sare iepurele!

Odată vin acasă cei doi fraţi de la o petrecere şi bătrânul moş, cum avea el obiceiul, îi întreba mai de una, mai de alta, iar ei povesteau din fir în păr cele întâmplate cu Împăratul Roşu.

Voinic de Plumb îşi deschisese şi el o ureche de după cuptor şi cum a înţeles de ce se vorbeşte, zise către tatăl său să meargă numaidecât la Împăratul Roşu şi să-i spuie că el ştie unde se află şi cine i-a dus soarele, luna şi stelele, şi că el le va aduce.

Asta însă era mai mult decât să poată moşul bătrân să crează cu una cu două. Iar fraţii lui, răzleţi cum erau, îl socoteau drept nebun.

Dar el nici una, nici alta, numai să meargă şi să meargă. După mai multe rugăciuni se înduplecă bătrânul să-i facă pe voie. Că se socotea el, măi... uneori o fi de la Dumnezeu trimeasă şi asta...

Se găti dar bătrânul de sărbătoare şi cu cinstea cuvenită se înfăţişă înaintea luminatei feţe a împăratului şi-i împărtăşi de-a rândul cele zise de fiul său, Voinic de Plumb.

Împăratul porunci însă să i se aducă de faţă acel voinic, să-l vadă şi el.

Merge dar Voinic de Plumb, el cu capul lui, înaintea luminatei feţe a împăratului şi-i spune că el ştie unde se află soarele, luna şi stelele şi că el s-a hotărât să le şi aducă; o singură rugăciune numai să i se împlinească.

Împăratul Roşu, socotiţi d-voastră, ce n-ar fi jertfit acum numai să-i spele cineva pata aceasta după faţa lui, căci, mă rog, pată mare era aceea pentru un

împărat ca şi Împăratul Roşu să-şi ţină supuşii săi mai mult la întuneric decât la lumină, pentru că, vezi doamne, i-au furat duşmanii lui soarele, luna şi stelele. Făgăduia dar marea cu sarea, numai să şi le redobândească.

Voinic de Plumb îi spuse:

— Înălţate împărate! În partea de către apus a cetăţii este o groapă mare, în care se află trei cai de aramă îngropaţi din vremile vechi, când pe râurile noastre curgea lapte şi miere, precum spun bătrânii. După ce vom dezgropa aceşti cai, să-mi dai hainele în care ai fost ca mire şi paloşul de-atunci, apoi să-mi pui pe fiecare cal câte trei părechi de desagi de galbeni şi aşa voi pleca să aduc soarele, luna şi stelele, zise Voinic de Plumb.

Împăratul Roşu porunci numaidecât de s-au făcut toate după voia lui.

Apoi, la rândul lui, Voinic de Plumb ia caii de aramă, dă la fiecare frate câte unul şi pentru sine ia-răşi ţine unul. Şi s-au dus aceşti fraţi, s-au dus multă lume împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie.

Mergeau ei pe-un drum cam la deal, dar Voinic de Plumb mergea, nu mergea. Fraţii lui însă n-aveau astâmpăr, ş-ajunseseră departe înaintea lui printr-un codru întunecos tocmai unde se încrucişau căile şi în mijlocul lor era împlântat în pământ un stâlp mare de fier, de o greutate de nouăzeci şi nouă de măji. Aci se opriră, să aştepte pe Voinic de Plumb, să vază încotro să apuce, căci ei nu ştiau calea mai departe.

Voinic de Plumb, cum soseşte, nici una, nici alta, prinde cu mâna stângă stâlpul de fier, îl vâjâie o dată în dreapta, o dată în stânga şi mi ţi-l smulge din pământ cum ai smulge o nuieluşă şi cu el apoi le arătă calea pe care au să meargă mai departe, adică către răsărit.

Mai merseră ei puţin după aceea şi deteră peste un oraş mare parcă nici n-am văzut un oraş mai mare.

În acest oraş se aflau şaptezeci şi şapte de meşteri mari care lucrau la fier. Voinic de Plumb nimeri tocmai la căpetenia celor şaptezeci şi şapte. Fără multă zăbavă îl rugă să facă din acel stâlp un buzdugan, dar aşa ca fier să nu mai puie, nici să mai rămâie, căci de câte ori va sufla cu foiul şi de câte ori va da cu ciocanul, atâţia galbeni îi va da.

Învoiala fu gata cum se pomeniră galbenii, căci ştii, banu-i ochiul dracului, ş-apoi meşter nelacom pe bani... ţi-ai găsit!

Numaidecât s-au adunat cei şaptezeci şi şapte de meşteri mari şi i-au făcut buzduganul chiar aşa cum i-a fost pofta lui Voinic de Plumb.

El luă buzduganul şi plecă mai departe. Şi mai merse o cale ca de nouă zile până ce dete în vârful unui munte de cetatea lui Moş Călugăr, care se socotea cel dintâi între năzdrăvani.

— Bună dimineaţa, Moş Călugăr! îi grăi Voinic de Plumb.

— Bună să-ţi fie inima, răspunse Moş Călugăr, îmbrăţişându-i pe toţi de-a rândul.

— Dar ce socoteşti, Moş Călugăr, zice mai departe Voinic de Plumb, oare să am izbândă în călătoria în care am plecat?

— După cum te vei purta, voinicul meu, fu răspunsul lui Moş Călugăr.

În cetatea lui Moş Călugăr au petrecut ei două zile şi două nopţi. După două zile şi două nopţi au mulţumit lui Moş Călugăr şi au plecat mai departe, dar buzduganul nu l-a mai dus cu el, ci l-a lăsat la Moş Călugăr, pe lângă înţelesul ca tot în foc să-l arză până se va întoarce.

Şi au mers, au mers ei încă cale lungă, aşa preţ ca de trei săptămâni, deodată numa' se pomenesc în marginea unui şes întins, acoperit c-un covor frumos de iarbă verde, presărat cu tot felul de flori.

Pe mijlocul şesului curgea un râu limpede cum e deochiul şi-ndecasuit de peşti, dar nici nu curgea cum se curge, ci pare că numai se legăna. Peste râu se afla un pod mare de aramă.

Aici se opriră ei să poposească puţin, şi Voinic de Plumb porunci fraţilor lui să dezlege caii şi să-i îndrepte să mai pască, precum e obiceiul călătorilor. După ce mâncară şi beură bine şi ei, Voinic de Plumb se feri la o parte şi bolborosi el ce bolborosi aşa cam încet nişte cuvinte neînţelese, că şi când ai spune cuiva la ureche ceva, şi fraţii lui se prefăcură în nişte tăciuni. Aceasta o făcu Voinic de Plumb ca ei să nu vadă cele ce aveau să se întâmple, nici să ştie că ce putere zăcea în el.

Şi cum isprăvi cu aceasta, el îndată se vârâ sub podul cel de aramă. Şi iată că tocmai când ceasul bătea douăsprezece, vine peste pod un zmeu cu şase capete pe un cal de aramă tropotind, doamne, de gândeai că nu alta, fără tot fărâme să se facă podul.

Voinic de Plumb, când sosi zmeul, de sub el prinde calul de picior şi-l împiedecă. Calul se poticneşte şi-mi aruncă zmeu-n aer, şi când cade îl sprijineşte în potcoavele sale. Dar zmeul îşi adună toate puterile şi iar încalecă pe cal, strigându-i :

— Ţu, ţu, ţu , murguţul meu,
Mânce-ţi cânii capul tău!

Că mie de nimeni nu mi-e frică, numa' de Voinic de Plumb, dar nici de el nu mi-e aşa frică, că ştiu că nu va fi pe aici, că numai ieri-alaltăieri a fost în pântecele maicei sale.

— Ba sunt aici, hoţ de zmeu! strigă atunci Voinic de Plumb după ce ieşi de sub pod.

— Dar ce vrei, Voinic de Plumb, zise mai departe zmeul, în săbii să ne tăiem, ori în luptă să ne luptăm?

— În luptă să ne luptăm, că-i mai dreaptă, adăugă Voinic de Plumb.

Se pun dară la luptă, şi unde nu mi se-nhamă în dreapta şi-n stânga, dar nici unul, nici altul nu răzbea. Abia dup-o luptă de trei ceasuri se ţepeneşte o dată zmeul şi-mplântă-n pământ pe Voinic de Plumb până în genunchi. Dar Voinic de Plumb sare ca şi când n-ar fi fost nimic şi mi-ţi prinde pe zmeu, aşa cum el ştia, da mi ţi-l trânteşte o dată, de se bagă-n pământ până-n grumazi şi cu paloşul iute-i taie capetele şi le aruncă sub pod.

Dup-aceea mai bolborosi el nişte cuvinte de ale lui, neînţelese de alţi muritori şi fraţii lui se făcură iară cum au fost mai înainte şi ziseră:

— Cât de greu am fost adormit!

Voinic de Plumb nu le spune nimic de cele întâmplate, luă numa' şi calul zmeului şi plecară mai departe.

Şi au mers, au mers ei încă multă lume şi împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie, că din poveste înainte mult mai este, şi mai frumoasă, s-ascultaţi şi d-voastră, că cine-a asculta, bine-a învăţa, iar cine va dormi, bine s-a odihni.

Au mers ei până ce au dat de un pod de argint, care strălucea, sfinte doamne! de gândeai că-ţi ia vederea, nu altceva.

Aici, ca şi la podul cel de aramă, poposiră puţin. Voinic de Plumb porunci fraţilor să sloboadă caii ca să pască iarbă. Apoi se puseră să se împace cu ale gurei.

Şi nici că gătară bine cu motocositul străiţilor, până ce Voinic de Plumb iar făcu cu fraţii săi ca şi mai întâi, şi el se puse sub podul cel de argint. Aci stete el puţintel, cât ai bate în pălmi de trei ori, când un şuier ca fulgerul lovi în auzul lui, şi iată numa' că-ndată după acest şuier, ca trăsnetul dupe fulger, vine un zmeu cu douăsprezece capete pe un cal de argint, cu o răpeziune de două ori mai mare ca a celui dintâi.

Voinic de Plumb prinde calul de picior, când e-n dreptul lui. Calul se poticneşte rău şi aruncă zmeu-n aer, când cade îl sprirjineşte în potcoavele lui, dar zmeul iar încalecă pe cal şi-i zice:

— Ţu, ţu, ţu, murguţ bălţat,
Mânca-te-ar câne turbat!

Că mie de nimeni nu mi-e frică, numai de Voinic de Plumb, dar nici de el nu mi-e aşa frică, că ştiu că nu va fi pe aici, că numa' ieri-alaltăieri a fost în pântecele maicei sale.

Atunci Voinic de Plumb ieşi de sub pod şi zise :

— Aicea sunt, hoţ de zmeu; ce voieşti?

— Aicea eşti, dihanie? zise zmeul mai departe. Ce pofteşti dară, în săbii să ne tăiem sau în luptă să ne luptăm?

— În luptă să ne luptăm, că-i mai dreaptă, grăi Voinic de Plumb.

Şi se-ncinse, doamne, o luptă, de se clătina pământul sub ei, dar nici unul, nici altul nu putea să răzbească. Zmeul mai cu seamă era cătrănit foc, să nu răzbească el cu un pământean, şi dup-o luptă de nouă ceasuri se răpede o dată din toate puterile şi-mplântă pe Voinic de Plumb până în genunchi în pământ. Dar Voinic de Plumb se scoală ca şi când n-ar fi fost aşa, sare drept în creştetu zmeului şi mi ţi-l împlântă în pământ până subsuori, iar cu paloşul iute-i rătează capetele şi le aruncă sub pod.

După aceea mai bolboroseşte el câteva cuvinte şi fraţii lui trecură iară la starea cea dintâi. Dete apoi fiecăruia încă câte un cal, şi pentru sine a ţinut pe cel de argint, şi plecară iară mai departe.

Şi au mers, au mers încă aceşti trei fraţi multă lume şi împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie, până ce deteră de un pod de aur, frumos cum n-am auzit să se fi mai povestit vreodată.

Şi la acest pod poposiră. Şi Voinic de Plumb, ca şi mai întâi, zise către fraţii lui să înnoade coadele la cai, să-i împiedice şi să-i lase să mai pască iarbă, că le-ar fi şi lor vremea. Dar fraţii lui îi răspund:

— Măi, că mare domn te-ai făcut tu, numai să tot porunceşti şi tot noi să facem.

Voinic de Plumb tare s-a mâhnit de această vorbă, dar nu şi-a făcut el mult din ea, ci s-a dus şi a împiedecat şi slobozit el caii la păscut. Tot supăraţi însă s-au arătat şi până ce au prânzit.

Se gândea el anume ce să facă acum cu fraţii lui. Că de-i va face tăciuni şi s-ar întâmpla ca pe el să-l omoare zmeul cel cu douăzeci şi patru de capete, ce-l aştepta să vină mai pe urmă, atunci ei tot tăciuni vor rămânea. „Dar, se gândi el, mai bine îi voi face două izvoare de apă bună, şi cine va mai trece pe aici încai să beie apa din ele, şi să-mi mulţumească că am făcut şi eu un bine în lumea asta.”

Cum i-a fost gândul, aşa s-a şi întâmplat.

Şi se făcură, doamne, două izvoare frumoase, unul de-a dreapta şi altul de-a stânga drumului, în cari apa, cum izvorea din pământ, se juca ca nişte mărgele de pietre scumpe, iar jur-împrejur se îngânau florile cu ele.

După aceea Voinic de Plumb, ca şi mai întâi, se puse sub pod. Şi când era tocmai la ameazi se făcu, doamne, un vojot de gândeai că stă să se cotropească lumea. Asta era semnul că s-apropie zmeul.

Şi iată, numai cât ai bate-n pălmi, şi zmeul cel cu douăzeci şi patru de capete fu aci, pe un cal de aur tropotind şi sforăind, de clocotea văzduhul.

Voinic de Plumb atunci prinde calul de picior, şi-l împiedică. Calul se poticneşte şi aruncă zmeu în aer, şi în loc să cadă jos l-a sprijinit cu potcoavele. Dar zmeu se dă una de-a roata, încalecă iar calul şi-i strigă în gura mare:

— Ţu, ţu, ţu, murguţ gălbiu,
Mănca-te-ar cânii de viu!

Că mie de nimeni nu mi-e frică, numai de Voinic de Plumb, dar nici de el nu mi-e aşa groază, că ştiu că nu va fi pe-aici, că numai ieri-alaltăieri au ieşit din pântecele maicei sale.

Voinic de Plumb ieşi atunci de sub pod şi-i zise:

— Aicea sunt, hoţ de zmeu! Dar ce voieşti, în săbii să ne tăiem, ori în luptă să ne luptăm?

— În lupte să ne luptăm, că-s mai drepte! grăi zmeul.

Şi se-ncinse o luptă, doamne, n-am ce spune, pe viaţă, pe moarte, dar nici unul, nici altul nu biruia. Zmeul făcea spume de turbare, dar nici Voinic de Plumb nu era om de toate zilele.

Vede zmeul că cu asta nu o s-o scoată la capăt, cearcă cu altele...

— Ei, ştii ce, Voinic de Plumb? grăi zmeul încătrănit, alta m-am gândit, să schimbăm lupta. Eu să mă fac o roată de oţel şi tu una de plumb, apoi să ne suim unul într-un vârf de deal şi celălalt într-altul, şi de acolo să ne repezim unu într-altul, şi care roată se va strica, acela să se omoare.

— Bine, aşa să fie, îi răspunse Voinic de Plumb.

Şi se sui o roată într-un vârf de munte, cealaltă într-altul, faţă în faţă şi se răpeziră una cătră alta din toate puterile. Dar din roata de oţel când sărea peste pietre, tot ţănduri săreau şi din ea, pe când cea de plumb se turtea numai unde şi unde câte oleacă, iar când au ajuns în vale şi se bufniră, roata cea de oţel era aproape toată fărâmi, aşa că abia se mai ţineau obedele, pe când cea de plumb, cum zisei, era turtită numai ici-colea, dar întreagă-întreguţă şi puternică.

Zmeul nu fu mulţămit nici cu asta. Îi dăduse ne-cazul de nod, şi mai cearcă una.

— Ei, Voinic de Plumb, alta m-am gândit, zise zmeul. Eu să mă fac o flacără roşie şi tu una vânătă, apoi să ne avântăm sus în aer, şi acolo să ne luptăm.

— Bine, aşa să fie, îi grăi iară Voinic de Plumb.

Se făcură îndată două flăcări mari, una roşie, alta vânătă, şi se suiră până-n naltul ceriului, de unde luminau lumea întreagă ca zarea lor, apoi se începu lupta cea turbată. Şi când lupta era mai înverşunată, trei corbi roată, roată se învârteau şi croncăneau deasupra lor.

Gândea el, zmeu, că asta nu-i a coabă bună; îşi călcă însă pe inimă şi zise:

— Ce vrei, hoţ de corb! Carnea să mi-o mănânci sau sângele să mi-l bei? Mai bine ai face dacă cu fârtaţii tăi te-ai coborî la lacul de jos şi ai aduce de acolo apă pe aripi, şi-n cioc, ca să ţipi pe flacăra cea vânătă, că eu ţi-aş face carne pe trei luni de zile.

Voinic de Plumb nici el nu era îngheţat şi le grăieşte:

— Ba mai bine-aţi face, corbilor, vitejilor, să aduceţi apă şi s-o ţipaţi pe flacăra cea roşie, că eu v-aş face carne pe trei ani de zile.

Corbii aduseră apă pentru Voinic de Plumb ş-o ţipară pe flacăra cea roşie. Aceasta îndată slăbi din puteri, şi cea vânătă o goni până la pământ. Aci Voinic de Plumb se dete de trei ori peste cap, se făcu cum au fost mai înainte, luă paloşul şi iute tăie toate cele douăzeci şi patru capete ale zmeului şi le făcu hrană corbilor, precum făgăduise. Dup-aceea se puse puţin să se odihnească, căci, mă rog, era foarte ostenit după atâtea lupte amarnice. Mai târziu se sculă şi mai bolborosi el ce bolborosi, şi fraţii lui se făcură iară oameni ca mai înainte.

Acum Voinic de Plumb avea doi cai, unul de argint şi unul de aur... Şi aşa, fiecare câte cu doi cai, plecară mai departe.

Şi au mers ei încă multă cale, aşa, preţ ca de trei luni de zile. Mergând printr-o pădure, de la o vreme deteră de o poiană frumoasă, din care poiană se zărea într-o depărtare nişte curţi mari de tot, care străluceau ca un bumb de aur de mulţimea podoabelor.

Poiana era acoperită de-o pajişte verde ce-ţi fărmeca vederea şi te silea oarecum la odihnă. Asta o simt şi ei, şi se pun să poposească.

Voinic de Plumb le spune fraţilor ca să-l aştepte numa' aci, că el va merge până la curţile ce le zărise să vadă ce este acolo, nu cumva să fie nişte oameni răi pe acolo şi să-i omoare pe toţi. Aşa rămase vorba, şi el se cam mai duse până bine aproape lângă curţi. Dar de unde să poată el intra acolo, când jur-împrejur erau înconjurate cu nişte păreţi de fier, de gândeai că nici pasărea să nu poată străbate acolo. Şi aşa erau de închegaţi păreţii, de nu se cunoştea nici locul barem pe unde-s porţile. Aceste erau, mă rog d-voastră, curţile celor trei zmei, pe care îi biruise şi omorâse Voinic de Plumb.

Ce să facă el acum? Cum să intre? Aista clocotea în creierii lui.

De la o vreme îi veni în minte vorba lui Moş Călugăr ce-i spuse la despărţire, şi se învârti de trei ori peste cap şi îndată se făcu un porumb alb cum e zăpada. Zbură apoi în grădina zmeilor. Acolo câteştrele nevestele zmeilor se întreceau între ele privind la flori cu soacra lor, mama zmeilor.

Porumbul se arăta foarte blând, aci se punea pe un păr, aci pe un măr, aci pe nişte flori, ba cercă să se pună chiar pe umerele lor, aşa zbura de aproape.

Nevasta cea mijlocie, văzând că-i aşa blând porumbul, tinse mâna după el şi-l prinse. Ba mi-l duseră în casă şi-l băgară într-o galişcă[1], acolo-i dădură de mâncare şi-l îndrăgea în tot chipul. Galişca o puseră la fereastra cea de către grădina cu flori, dar uşa nu o

1 Galişcă — colivie.

mai închiseră: gândeau ele că, şi de va ieşi, tot nu s-o mai duce.

După aceea, nevestele se pun la poveşti, după cum e firea muierilor, căci doară nu în zadar s-a zis că muierea are nouă guri.

Soacra lor între altele întrebă pe nora sa cea mai mare:

— Când s-a întâmpla să-ţi omoare cineva bărbatul tău, ce ai face tu cu acela?

— Dar nici una, nici alta, fără şi eu l-aş omorî, răspunse nevasta..

— Dar cum ai şti tu să-l omori? întrebă baba a doua oară.

— M-aş face o fântână cu apă bună, zise nevasta mai departe, şi m-aş pune în calea lui, apoi i-aş da, doamne, o sete de i s-ar frige buzele de ea, dar cum ar bea dintr-însa, îndată se va otrăvi şi va muri.

După aceea întrebă baba pe nora cea mijlocie. Asta zice că s-ar face un loc frumos, tot cu flori pline de miros, şi i-ar da un somn greu, şi de se va culca, nici se va mai scula.

Mai pe urmă întrebă şi pe nora cea mai mică tot aşa. Asta zise că s-ar face un păr mândru, doamne, şi încărcat cu pere de aur, îi va da apoi un dor mare de pere, încât nu va putea trece să nu mănânce din ele, dar cum va mânca, îndată va muri.

Porumbul într-acea se părea că doarme ca dus, cum l-ajungeau puţin razele soarelui, ce abia puteau să răzbească până la el prin frunzişul pomilor din grădină. Dar dormea iepureşte. Cum e vorba: nu dorm toţi câţi au ochii închişi.

De la o vreme se pun muierile să prânzească. Şi cum prânzesc ele, nevasta cea mai mică văzu un ac înfipt în grinda casei şi întrebă ea că ce ac e acela şi pentru ce l-au înfipt tocmai acolo şi nu aiurea?

Baba îi răspunse:

— Vedeţi voi acul acela? De-ar şti cineva, precum nu ştie, să-l ia şi să împungă cu el în cele douăsprezece uşi de la cele douăsprezece pivniţi de sub curţile noastre, toate i s-ar deschide, şi în pivniţa cea mai dinăuntru ar afla o butie mare cu douăsprezece ferecături de fier, în care butie se află ascunse soarele, luna şi stelele împăratului Roşu.

Atâta i-a trebuit porumbului.

Cura merseră ele iar în grădină, porumbul se simţi la largul lui şi numaidecât luă acul din grindă şi pe-aci ţi-e calea. Se ascunse apoi într-un cotuleţ al grădinei şi când era pe înserate, adică, cum s-ar zice, după ce amurgise binişor, împunse cu acul în cele douăsprezece uşi de la cele douăsprezece pivniţi, ia soarele, luna şi stelele şi, când era liniştea mai mare prin curţi, se duse cu ele la fraţii lui. Pe aceştia îi găsi dormind, iute-i trezeşte şi le strigă să-i urmeze. Şi s-au dus, s-au dus cât fu draga de noapte, ba şi în cealaltă zi, până după ameazi, nu mai poposiră.

Dar cum ei mergeau, nevasta cea mai mare auzi că Voinic de Plumb i-a omorât bărbatul şi se gătea cu mare mânie de răzbunare.

Ei mergeau în ruptul capului pe nişte locuri secetoase, pe unde n-ai fi găsit un pic de apă, măcar în creştet să fi stat.

Cum mergeau ei aşa prăpădiţi de sete, iată numai că deodată li se arată o fântână frumoasă, cu nişte apă cum e lacrima de limpede.

Fratele cel mijlociu zise:

— Veniţi să bem puţină apă, nu mai putem călători de sete.

Voinic de Plumb nu-i lăsă să bea, ci scoase paloşul şi făcu cu el semnul crucii prin apă şi fântâna cea frumoasă se făcu tot pietre, de-ţi era mai mare jalea.

Ei însă merseră mai departe.Şi cum merseră mai departe, de la o vreme deteră peste un rât[1] frumos, în care se afla de toate florile din câte dăduse Dumnezeu sfântu pe acest pământ. Dar aşa un somn i-a ajuns de sub acest rât, de stau să pice la pământ. Voinic de Plumb, însă, nu i-a lăsat să se culce, deşi florile care de care se îmbiau să-i apuce în braţe, ci scoase paloşul, şi dete în semnul crucii peste rât şi îndată se făcu tot pietre.

Dar din cale nu slăbeau, ci mergeau ca vântu şi zburau ca gându. Deodată numai ce se pomeneşte în faţa unui păr mândru, doamne, şi verde ca iedera, cu crăcile până la pământ şi încărcate cu pere de aur, care străluceau din depărtare cum picurii de rouă strălucesc dimineaţa în răsăritul soarelui.

Fraţii lui, ce să-şi aducă ei aminte, îi ziseră:

— Apă nu ne-ai lăsat să bem, pe râtul cu florile frumoase, ce stau să ne îmbrăţişeze, nu ne-ai lăsat să ne culcăm, lasă-ne dar să mâncăm barem din perele acestea frumoase.

El însă, făr-să mai zică o vorbă legănată, se duse la păr, scoase paloşul, dete cu el în chipul crucii la rădăcina părului şi numaidecât se nimici, ca şi când n-ar mai fi fost.

Şi abia acum spuse el fraţilor lui că ce s-ar fi întâmplat cu ei dacă i-ar fi lăsat să bea apă, să se culce sau să mănânce din perele acele frumoase, adică îndată ar fi murit.

Într-acea, zmeoaica cea bătrână, scorpioana, aflase că Voinic de Plumb i-a omorât feciorii, şi acum şi nu-rorile. Şi necăjită foc de pofta răzbunării, puse o falcă în cer şi una în pământ şi plecă după ei, să-i ajungă şi să-i omoare. Şi venea spulberând norii din cale-i, iar din gură vărsând văpaie de flăcări, ce tot în pârjol prefăcea ce în cale îi sta.

---

1 Rât — câmp, luncă

Dar Voinic de Plumb, când a plecat de la curţile zmeilor, a mai luat cu sine o perie, o cute de piatră şi acul cu care deschisese cele douăsprezece uşi de la cele douăsprezece pivniţi de unde a scos soarele, luna şi stelele.

Zmeoaica însă (nu mai era departe) nu glumea, se apropia, şi acum nu mai era departe de ei. Se simţea căldura văpaiei flăcărilor ce ea vărsa.

Volnic de Plumb, văzând că nu e departe de ei primejdia, aruncă peria îndărătul lor, şi îndată s-a făcut o pădure mare, mare dinapoia lor, peste care nu putea străbate scorpioana, ci trebuia s-o roadă ca să-şi facă cale prin ea. Dar până să roază ea pădurea, copiii bătrânului se depărtară binişor.

Şi când se apropie zmeoaica a doua oară de ei, Voinic de Plumb aruncă cutea cea de piatră şi îndată se făcu dinapoia lor un munte de piatră din pământ până la cer.

Acum avea scorpioana ce să roadă, până şi-o face gaură ca să iasă şi să alerge după copiii bătrânului. Dar şi piatra a ros-o şi nu trecu mult, numai ce iară se pomenesc cu ea aproape de ei, ba era p-aci, p-aci să-i înghită, dacă n-avea Voinic de Plumb acul cel de fier, care îl aruncă dinapoia lor, şi îndată se făcu un munte de fier din naltul cerului până în adâncul pământului, de o grosime de nouăzeci şi nouă de stânjeni, apoi zise fraţilor lui:

— Acuma să mengem, că nu mai e nădejde de scăpare.

Şi norocul i-a bătut, că tocmai intrară pe poarta lui Moş Călugăr, când era aproape să-i îmbuce scorpioana. Dar Moş Călugăr, cuminte, iute a închis poarta după ei, şi zmeoaica cea bătrână a rămas afară bătându-şi fălcile de necăjită că n-a putut să grăbească mai iute, barem numai cu un pas, că apoi erau ai ei.

Da la o vreme o începe cu viclenia, şi roagă pe Moş Călugăr să-i facă o găurice în poartă, să vadă barem cu un ochi ce viteji sunt aceia care i-au omorât feciorii şi nurorile ei.

După ce i-a făcut şi s-a uitat, a zis să-i facă loc mai larg, ca să-i vadă cu amândoi ochii.

După ce a văzut cu amândoi ochii, a zis ca să-i facă loc să intre la ei, să-i mănânce!

Moş Călugăr i-a răspuns şă-şi caşte numai gura, că îi aruncă el în gură-i, ca gă-i mănânce.

Şi cum căscă ea gura, luă buzduganul lui Voinic de Plumb, care tot în foc a ars de când a fost el întâia dată pe aici, şi-l aruncă în gura zmeoaicei, şi aceasta îndată se făcu tot praf şi cenuşă.

Voinic de Plumb trimise apoi fraţii acasă cu caii cei de aramă, ca să ducă soarele, luna şi stelele la împăratul Roşu. Le porunci totodată ca să îngrijească de cai ca de ochii din cap şi să nu uite nici de părinţii lor, care acum ar fi mai bătrâni decât lumea.

Sfaturi frumoase, ce-i drept, dar zadarnice! Căci ei, cum au ajuns acasă, se cununară cu fetele Împăratului Roşu şi se făcură şi ei împăraţi şi s-au hămărit[1], doamne, ca şi când tot prin curţi împărăteşti ar fi crescut. De părinţi nu voiră să mai ştie, iar caii i-au băgat în nişte grajduri întunecoase, fără să le mai poarte de grijă.

Voinic de Plumb a mai rămas pe la Moş Călugăr. O dată, între altele, întrebă pe Moş Călugăr că mai este cineva pe lume tare ca el?

— O, fir-ar amar de capul tău să vezi pe năzdrăvanul Voinic de Fier!

— Ei, şi în care parte a lumii locuieşte el ? întrebă mai departe Voinic de Plumb; să mă duc la el să ne prindem fraţi de cruce amândoi, că mai puternici ca noi ştiu că în lume nimeni nu va fi.

---

1 A se hămări — a se sumeţi.

— Aici, către răsărit, adăugă Moş Călugăr, unde lesne te îndrept eu, dacă chiar ai poftă să mergi.

Avea Moş Călugăr o iapă de patruzeci şi patru de ani, o întărniţă numaidecât, puse pe Voinic de Plumb pe ea şi îi dete calea pe aci încolo. Îi spuse, însă, ca să lase numai tot după iapă, că-l va duce ea chiar unde el a poftit.

Aşa se pe trecură toate.

Şi când ajunse Voinic de Plumb la Voinic de Fier, îl întrebă cam răstit, cum gândea el că i se şade unui voinic:

— Bună dimineaţa, măi Voinic de Fier! iaca am venit la tine să te întreb — urmă mai departe Voinic de Plumb — voieşti să ne facem fraţi de cruce, că apoi ştiu că în lume nimeni nu va fi mai puternic ca noi?

Voinic de Fier foarte mult se mâhni de aceste cuvinte rostite, cu de care om pământean nu i-a stat în faţă, şi iute scoase paloşul şi tot bucăţi mi ţi-l tăie pe Voinic de Plumb. Apoi porunci argaţilor lui de adunară toate bucăţile şi le băgară într-o păreche de desagi, le puse pe iapă, o atinse apoi cu dosul paloşului şi-i dete calea îndărăt.

Moş Călugăr ştia prea bine ce are să se întâmple, dar nu i-a spus lui Voinic de Plumb.

Iapa până la porţile lui Moş Călugăr nu se mai opri. Aci râncheză de trei ori. Moş Călugăr îi deschise porţile, apoi luă de pe ea desagii şi bucăţile din Voinic de Plumb, le aşeză într-o ladă mare şi puse încheietură la încheietură, după aceea le unse cu un fel de unsoare şi mai bolborosi nişte cuvinte năzdrăveneşti, şi iar s-a făcut trupul cum a fost mai întâi, încă şi mai frumos, numai cât era mort. Dar Moş Călugăr ce nu poate cu puterea sfintelor rugăciuni! Mai spălă o dată trupul cu un fel de apă şi îndată s-a sculat Voinic de Plumb, şi cum era încă aşa tălbăcit, zice:

— Cât de greu am fost adormit!

Dar cu atâta nu se mulţumi el, şi se hotărî să meargă a doua oară la Voinic de Fier; se rugă însă de Moş Călugăr să-l povăţuiască cum se cuvine mai bine să se poarte.

Moş Călugăr, ca totdeauna, îl ajută şi acuma.

Şi cum ajunse el la Voinic de Fier, cu bună-ncoace, cu bună-ncolo, se încinse oarecare prietenie între ei. Vorba-aceea: gura dulce mult aduce. Şi din vorbă în vorbă ajunseră până acolo, cum s-ar face ei fraţi de cruce.

Voinic de Fier zise:

— Să ştii, Voinic de Plumb, că atunci ne vom face noi fraţi de cruce, când tu mie mi-i aduce pe Ileana Cosinzeana, doamna tuturor florilor, din cosiţă rujă-i cântă!

Vorba ceea: cine intră în joc caută să sară. Aşa şi cu Voinic de Plumb.

Vrând-nevrând, se legă că-i va aduce pe Ileana Cosinzeana, deşi nici de nume nu-i mai auzise, „dar, mă rog, se gândea el, doar nu mă voi da de gol chiar în faţă-i”:

Voinic de Fier îi mai zise, după ce se legă:

— Să ştii însă, Voinic de Plumb, că dacă nu o vei aduce şi nu ţi-i păzi vorba, atunci nici capul nu-ţi mai stă, unde-ţi stă!

Supărat şi amărât, se depărtă el de la Voinic de Fier şi calea pare că i se lungise şi drumul îi era mai greu ca altă dată.

Când ajunse la Moş Călugăr, acesta cetea din faţă-i că nu-i a bine; îl întrebă totuşi dacă a umblat bine sau nu.

— O, doamne sfinte, zise Voinic de Plumb, blăstemat să fi fost ceasul acela în care am plecat eu la Voinic de Fier, căci eu puteam să trăiesc şi fără ca să mă fac frate de cruce cu el. Dar acum uite cum m-a prins în cursele lui, că am încheiat un legământ cu el, care anevoie l-oi putea împlini. Adecă: să-i aduc pe

Ileana Cosinzeana, doamna tuturor florilor, din cosiţă rujă-i cântă, de care eu nici c-am mai auzit vreodată; iar dacă n-oi aduce-o, mi-a spus că nu-mi va sta capul unde-mi stă.

— Nu te spăria, îi răspunsa Moş Călugăr; din multe te-a mântuit barba mea, dacă vei fi voinic şi din asta te va scoate. Mai întâi şi mai întâi să-ţi faci o corăbioară — zise tot Moş Călugăr — în această corăbioară să-ţi pui o boltiţă cu tot felul de marfă şi negoţuri scumpe, apoi să pleci fără întârziere pe marea răsăritului. Pe această mare vei da de un ţărmure aproape de o cetăţuie, care cetăţuie e locuinţa Ilenei Cosinzene, şi din depărtare ţi se arată drept în potrozul unei mărgele sclipicioase. Aci să te opreşti şi să deschizi boltiţa; să aibi însă grijă cum te vei purta cu cumpărătorii.

Îi spuse Moş Călugăr dintr-altele cu de-amăruntul, cum are să se poarte şi că mai cu seamă de ce cumpărători avea el lipsă.

Voinic de Plumlb se puse la muncă, şi prin multe necazuri ajunse el şi acolo, luptându-se mereu cu valurile mării, care tocmai atunci pare că erau mai viforoase.

Cum a ajuns la ţărmurele dorit, deschise boltiţa şi urmă întru toate sfaturile bătrânului Moş Călugăr.

Într-o dimineaţă, ca în toate dimineţile, vine la ţărmure o fetişoară frumoasă ca o zână, cu două văscioare în mâni, după apă de mare.

Voinic de Plumb tocmai atunci îşi scotea şi rânduia mărfurile, cum e obiceiul pe la boltaşii noştri, să le poată privi obştimea.

Fetişoara, cum le zări, nu se mai putea sătura de ele. Se pierduse privindu-le, şi uită să se grăbească cu apa de mare, cu de care se spăla în toate dimineţile stăpâna ei, care din întâmplare era chiar Ileana Cosinzeana.

Şi când ajunse acasă cu apa, Ileana Cosinzeana o întrebă din ce pricină a întârziat atâta.

Ea spuse, în nevinovăţia el, că un moş bătrân aci pe ţărmure i-a arătat tot felul de lucruri, care de care mai frumoase, cum ea n-a mai văzut de când maică-sa o îmbăiat-o, şi de aceea a întârziat.

Moşul bătrân era neguţătorul, adecă Voinic de Plumb, care se spălase cu neşte ape de la Moş Călugăr şi se făcu un bătrân, zbârcit de bătrân ca Mama-Pădurii.

Asta fu şi se petrecu.

Dar Ileana Cosinzeana nu se putea suferi să nu-şi aibă ea ceva din acele lucruri frumoase, cari străluceau pare că erau tot aurite şi argintărite, precum şi erau. Se pune şi ia doisprezece galbeni şi-i dete fetişoarei să meargă să-i cumpere o păreche de papuci auriţi. Dacă s-ar ajunge banii, bine de bine; dacă nu, să vie să-i mai dea.

Fetişoara se duse drept la neguţător şi-i zise:

— Moş bătrân! Împărăteasa Ileana Cosinzeana, doamna tuturor florilor, din cosiţă rujă-i cântă, m-a trimis să-i vinzi o păreche de papuci auriţi, dintre cei mai frumoşi ce vei avea dumneata!

— Vând eu, draga moşului, grăi neguţătorul, adecă Voinic de Plumb, cu bucurie ce Dumnezeu sfântu mi-a rândui, numai ştii... papucii ăştia-s o marfă gingaşă şi, doamne fereşte! să nu cumva să fie vreo stricare. Mai bine să ostenească atâta samă chiar înălţata împărătească să aleagă care-s pe plăcere şi eu, intrând la învoială, poate voi lăsa şi din preţ mai jos.

Fetişoara ascultă şi i-a împărtăşit Ilenei Cosinzene din fir în păr ce i-a zis neguţătorul.

Şi nu trecu mult , cât ai zice un „tatăl nostru”, până ce Ileana Cosinzeana, la chip ca o floare de primăvară, intră în boltă.

Voinic de Plumb numaidecât o îmbie să şază pe un scaun de aur, apoi făcându-şi şteamătă[1] că caută marfa cerută, se apropie de uşă şi, fără să bage de seamă Ileana Cosinzeana, pune mâna pe cheie şi o încuie. După aceea se strecură într-altă chiliuţă, aci îşi spălă faţa şi părul cu alte ape, şi iar se făcu tânăr şi mai frumos încă de cum a fost.

Dar în clipa când el a încuiat uşa boltiţei, corăbioara a şi plecat şi mergea legănându-se pe luciul apei, care acum era tare liniştită. Ileana Cosinzeana băgase şi ea de seamă că corăbioara se depărta de ţărmure, dar în faţa junelui frumos, a cărui ochi sclipeau de focul dragostei, nu-i tocmai părea rău. Pentru că, mă rog d-voastră, Voinic de Plumb aşa era acum de frumos încât pe sub soare nu i-ai fi aflat soţ. Şi se potriveau de minune amândoi, după vorba cântecului:

Hai, mândră, să ne luăm,
Că noi bine sămănăm:
Şi la ochi, şi la sprâncene,
Ca doi porumbei la pene;
Şi la ochi, şi la uitat,
Ca doi porumbi la zburat.

Nu se putu însă suferi Ileana Cosinzeana şi-i spuse, de la o vreme, lui Volnic de Plumb:

— Dacă aşa mi-a fost ursita, dea cerul să trăim laolaltă mult şi bine, dar să mă duci pe seama ta; iar de mă vei duce pentru altul, să te certe Dumnezeu când ţi-o fi lumea mai dragă!

Aşa merseră ei cale lungă să le ajungă, îndrăgindu-se ca doi porumbei.

Şi după ce a dus-o la Voinic de Fier, el s-a întors iar la Moş Călugăr, dar nu şi-a mai putut lua nici un rămas bun de la ei, de jale şi de bănat după Ileana

1 A-şi face şteamătă — a-şi face de lucru.

Cosinzeana, ci s-a dus blăstămându-şi chiar şi ceasul naşterii, decum al plecării la Voinic de Fier.

Cum sosi la Moş Călugăr, acesta, ca de obicei, îl întrebă dacă i-a umblat bine sau rău pe unde a fost.

Voinic de Plumb, gândiţi d-voastră, mă rog, de atâta amar de supărare după Ileana Cosinzeana nu mai putu grăi, tăcea numai şi sta ca încremenit.

Dar Moş Călugăr ştia bine ce-i buba.

În sfârşit, după ce îşi mai blăstămă o dată ceasul plecării lui la Voinic de Fier, zise cu multă îndoioşare:

— Ei! Că dacă aş fi ştiut eu, precum n-am ştiut, nu aduceam eu pe Ileana Cosinzeana, prin atâtea primejdii pe seama altuia, ci o aduceam eu pentru mine însumi.

Văzând cu câtă duioşie îi vorbeşte, i se făcu milă chiar şi lui Moş Călugăr de bietul june că obosise atâta pentru ca altul să se îndulcească din osteneala lui.

Dar bag-seama, nu tot cine pregăteşte se şi îndulceşte. Moş Călugăr, însă, îl mângâie zieându-i:

— Nici acum nu-i târziu, voinice, numai să mă asculţi pe mine. O să-i dăm noi şi la asta, ca la alte multe, de cap: să fii însă copii de sută! Să te duci la Voinic de Fier, că tocmai acum pleacă la vânat şi să-i spui Ilenei Cosinzene ca să întrebe pe Voinic de Fier unde-i stau puterile. Să ştie însă înainte că la astă întrebare Voinic de Fier îi va da o palmă, la a doua întrebare două palme şi la a treia întrebare trei palme, dar la a patra întrebare totuşi va spune.

Voinic de Plumb împlini şi aceasta întocmai.

Şi când s-a întors Voinic de Fier de la vânat, Ileana Cosinzeana, după ce a gătit cu ale mesei, l-a rugat să-i spună unde-i stau puterile lui. El, mâniindu-se, îi dete o palmă. Dar ea se făcu tare obidoasă şi cu faţa plină de lacrimi îi zise:

— O, Doamne sfinte! Cât timp am trăit noi laolaltă nu ne-am certat niciodată, şi orice taine eu toate ţi le-am descoperit, iar tu aceasta nu voieşti!

Şi cu altele de-alde aceste mi ţi-l îmbăta, până ce se petrecură toate câte Voinic de Plumb i-a fost zis. Şi Voinic de Fier, oricât se stăpâni, n-avu încotro, căci vorba ceea:

Ceea ce săvârşeşte muierea
Nu poate săvârşi nimenea...

şi în urmă şi în coadă îi spuse ce ea dorea:

— Vezi acel corbăcel cu trei plesne? De-l va lua cineva şi va plesni de trei ori cu el în trei părţi şi va zice iar de trei ori: „Hip-hop, puterile lui Voinic de Fier, unde sunteţi?” — atunci de sub pragul acela va ieşi o lădiţă în care se află trei ouă. Acele ouă sunt puterile mele, şi cine le va strica, pe mine mă va strica.

Cu asta se sfârşi cearta dintre ei şi iară se îmbunară.

Veni apoi de altă dată Voinic de Plumb la curţile lui Voinic de Fier şi puse mâna pe cel corbăcel, plesni cu el în trei părţi şi strigă: „Hip-hop, puterile lui Voinic de Fier, unde sunteţi ?”. Şi când găti a treia oară de strigat, îndată ieşi de sub prag lădiţa şi se deschise dinaintea lui şi scoase ouăle din ea.

Voinic de Fier auzise pocniturile corbăcelului şi alerga în ruptul capului să-şi mântuiască puterile. Şi când nu mai era departe, strigă lui Voinic de Plumb să nu-i strice ouăle până va mai da un pas. Dar Voinic de Plumb era păţit, nu mai aşteptă nimic, ci izbi din toate puterile ouăle de pământ de s-au făcut zdrob. Şi în acea clipă Voinic de Fier, în locul unde era, tot praf şi cenuşă s-a făcut.

Voinic de Plumb şi-a luat apoi pe Ileana Cosinzeana şi mândri veniră amândoi la Moş Călugăr, unde au petrecut, în dragă veselie, nouăzeci şi nouă de nopţi din lunile de miere, despre care se vorbeşte că:

Curg ca viorele
Printre floricele.

După aceea mulţumiră frumos lui Moş Călugăr şi au plecat cu multe daruri frumoase de la el către casa părintească.

Colea când se mesteca ziua cu noaptea, ajunseră în oraşul în care el s-a născut şi opriră la casa părinţilor lui fără să spună Ilenei Cosinzene că acolo locuieşte tată-său. Se dete jos, apoi intră în căscioara bătrânilor, dete bună seara şi se rugă de bătrâni să facă bine să le dea sălaş de noapte.

Bătrânii se mirau, cum se face că o fată aşa aleasă să vină să ceară sălaş în smernica lor colibă. Şi îi spuse că va fi cu greu, că e mică căscioara lor; că e întunecoasă, ba n-au curte cu grajd pentru cai, ba teacă, ba pungă, cu un cuvânt nu prea se arătau învoiţi. Dar Voinic de Plumb atâta se roagă, atâta le hodorogeşte, până când bieţii bătrâni n-avură încotro şi fură siliţi să-i primească în sălaş.

Ileana Cosinzeana, cum a intrat în coliba bieţilor bătrâni, fiind tare ostenită de călătorie, se dete jos şi adormi ca moartă. Voinic de Plumb nu se culcă, ci se puse la poveşti cu bătrânii. Îi întrebă cum mai trăiesc, cum se hrănesc şi din ce pricină sunt numai singuri şi altele de alde aceste.

Bătrânii îi povestiră că ei trăiesc din agoniseala lor lucrând pe la boieri, astăzi la unul, mâne la altul, că ei au avut trei feciori, dintre care doi trăiesc şi acum, dar făcându-se împăraţi nu vreau să mai ştie de ei, iar al treilea fecior nu se ştie dacă mai trăieşte sau nu, singur Dumnezeu mai poate şti, „că de veci n-am mai auzit de el nimic”, zicea bătrânul suspinând.

Voinic de Plumb asculta cu multă sete spusele bătrânului şi mult se stăpânea, totuşi i se furişa din când în când câte o lacrimă pe sub gene. Noroc că

opaiţul nu făcea lumină mare, şi nu prea se băga de seamă.

Apoi îi povesti bătrânul întâmplarea cu împăratul Roşu, cu soarele, cu luna şi stelele. Ce-au făcut feciorii lui, cum s-au întors cei doi acasă şi cum împăratul Roşu le-a dat fetele în căsătorie, şi aşa mai departe.

Până ce povesti bătrânul toate aceste, bătrâna gătise cina ei obicinuită, din care se împărtăşi şi Voinic de Plumb cu mare îndestulare, căci, mă rog, ce-i mai dulce ca ce mama-ţi găteşte!

După cină, Voinic de Plumb se sui în cetate, unde erau închişi cei trei cai de aramă pe care călătorise el cu fraţii lui. Le duse demâncare, pentru că fraţii lui, de când i-au închis acolo, nu le-au mai purtat de grijă.

După ce le dete demâncare, povesteau caii între ei. Şi calul fratelui celui mai mare, între altele zise:

— Acuma să vie domnul meu, să mă mai încalece, îndată l-aş arunca până în nori, de unde căzând să şi crape.

Voinic de Plumb a înţeles şi, după ce mai aşteptă puţin pe-afară, intră şi puse mâna pe el şi-l scoase afară la preumblare. Calul, neştiind cine e pe el, cercă mult să-l arunce, după cum se lăudase, dar în zadar. Voinic, de Plumb îl duce iar îndărăt şi ia pe celălalt, adică pe cel mijlociu. Acesta sări mai tare şi aruncă pe Voinic de Plumb drept în mare, apoi se întoarse şi povesti celorlalţi ce a făcut.

Dar calul cel mai mic, care fusese al lui Voinic de Plumb, zise către ceilalţi:

— Da' dacă acela care a venit şi ne-a dat nouă demâncare a fost chiar domnul nostru care ne-a dezgropat, şi văzând acum că n-avem de mâncare i s-a făcut milă de noi şi ne-a dat, iar voi iată cu ce bine i-aţi răsplătit!

Se întoarse apoi către calul care l-a fost aruncat în mare şi i-a zis:

— De nu-l vei aduce îndărăt până dimineaţă, cu gura te mănânc şi cu picioarele te calc, până ce te voi zdrobi.

Această vorbă nu sfârşi bine şi calul cel mijlociu a şi plecat după Voinic de Plumb — frica-i mare domn.

Şi umblă el, umblă şi cruciş şi curmeziş prin mare, dar Voinic de Plumb ca-n palmă, parcă l-a înghiţit pământul. De la o vreme, cum cotorosea el prin toate colţurile, se întâlneşte cu împăratul peştilor.

Împăratul peştilor îl întrebă ce caută.

Iar el spuse toate cum s-au întâmplat cu Voinic de Plumb. Atunci i-a zis împăratul peştilor să aştepte puţin, că el trebuie să îl afle. Şi luă un corn, în acesta suflă de trei ori în trei părţi şi îndată i s-au adunat toţi supuşii, adică toţi peştii. Apoi întrebă căpeteniile dacă sunt toţi de faţă. Aceştia spuseră că unul singur mai lipseşte. Mai aşteptară şi sosi şi acela dintr-o parte, dar abia venea de plin ce era.

Împăratul a ştiut că acela trebuie să fi înghiţit pe Voinic de Plumb şi l-a întrebat unde a fost şi pentru ce nu a venit la vremea hotărâtă.

Peştele i-a răspuns că a fost bolnav şi de aceea nu a putut veni.

Împăratul l-a întrebat a doua oară nu cumva el a înghiţit vreun om?

Peştele a răspuns că nu!

Atunci porunci împăratul să-l scoată afară şi să-l taie tot bucăţi.

Dar peştele, văzând că nu e glumă, mărturisi păcatul şi se rugă de iertare că-l va scuipa mai frumos încă. Apoi îndată l-a şi scuipat pe Voinic de Plumb, de zece ori mai frumos cum fusese mai întâi. El mulţămi împăratului peştilor şi a încălecat calul, şi iar s-a suit în cetate.

În cetate de-a dreptul la fraţii lui s-a dus. Aceştia dormeau încă. El i-a trezit din somn şi i-a mustrat aspru, de tot aspru pentru purtarea lor necuviincioasă

faţă de părinţii lor şi faţă de cei trei cai de aramă, cărora au să-şi mulţămească tot norocul lor. Ei însă se mântuiau cu câte verzi şi uscate.

Şi ca să arate dreptatea, i-a scos în mijlocul curţii, i-a pus de-a dreptul lui şi le-a zis:

— De sunteţi voi drepţi şi păziţi credinţa în Dumnezeu, să nu vă pedepsească; iar de nu, ori pe mine ori pe voi în clipa aceasta să ne pedepsească.

Când vorba bine nu sfârşi şi paloşul l-a aruncat până în nori, şi când căzu jos, căzu pe cei doi fraţi, adecă pe vinovaţi şi aceştia îndată căzură morţi, tăiaţi în bucăţi. El i-a îngropat până nu se făcuse încă ziuă bine.

Apoi şi-a adus pe Ileana Cosinzeana în curţile împărăteşti, dimpreună cu părinţii săi bătrâni, pe cari abia i-a înduplecat să lapede coliba cea întunecoasă.

Şi a făcut o nuntă mare şi o veselie în întreaga împărăţie. Şi frunza în codru tremura de bucurie, că dreptatea totuşi a ajuns deasupra.

Ştie Dumnezeu al cui e sacul cu făina
Şi podul cu slănina!

Iar ei de bună seamă trăiesc şi împărătesc şi astăzi, dacă n-au murit.

Eu mă suii pe o şa, şi o spusei aşa. Cine o ştie mai bine, facă bine şi ne-o spună.

Câmpan Verde şi Frumos

A FOST ODATĂ un împărat sărac, oare avea un fecior şi trei fete. El lăsă cu limbă de moarte ca feciorul său să mărite fetele, dar să nu se uite la cine le dă. Oricine ar veni la împărăţie, ziua ori noaptea, să le dea pe rând.

Acuma, într-o seară, după moartea împăratului, steteau câte patru la masă şi vorbeau de trebile împărăţiei. Când, deodată, se lasă ca din senin o negură deasă; iar feciorul de împărat zise către soră-sa cea mai mare să iasă şi să vadă cine este. Dar, cum ieşi fata afară, pâcla o luă şi se duse cu ea — unde, nu se ştie. Fratele şi surorile celelalte se mirară şi-şi făcură cruce de aşa întâmplare.

A doua seară, tot la vremea mesei, veni o negreaţă de ciori care se lăsară pe curţi, atât de multe că nu mai aveau loc. Atunci feciorul de împărat strigă la sora cea mijlocie să iasă afară şi să vadă ce este. Ciorile o luară şi se duseră cu dânsa.

A treia seară se stârni un vuiet grozav şi o vântoasă năprasnică veni. Feciorul iar trimise pe sora-sa cea mai mică să vază ce este, dar vântoasa o luă şi se duse cu dânsa.

Rămânând singur şi pustiu, feciorul de împărat s-a întristat mult şi l-a prins o jale grozavă şi un dor de surorile lui. Se hotărî atunci să se ducă după ele, ca să le găsească. Îşi luă un buzdugan în mână şi purcese pe cale. Dar tot mergând el aşa, numa' ce-şi luă seama că nu şi-a încercat puterile niciodată să vază cât ar zvârli de departe cu buzduganul. Aruncă buzduganul înainte şi izbi o babă care mergea la apă. Baba îl blestemă cu foc, zicându-i:

— Dragu mătuşei, Ioane, să nu-ţi iasă sufletul din oase până nu te-oi bate cu *Câmpan Verde şi Frumos,* şi nici odihnă să n-ai până atunci!

Auzind aşa blestem, se mâhni Ionică, feciorul de împărat, şi părăsi calea surorilor, luându-se după Câmpan Verde şi Frumos. A mers el mult, prin pustietăţi nestrăbătute, în depărtări nemaivăzute de firea omenească, şi a ajuns la nişte codri mari şi bătrâni. Când a intrat în codru, s-a înnoptat.

Tot mergând aşa pe dibuite, numai că văzu o zare de foc, care pierea şi iar se ivea. Tot mergând în partea aceea, cu gândul că acolo o fi Câmpan Verde şi Frumos, ajunse la un foc mare de trei stânjeni de lemne, care ardea cu nişte vâlvori cât casa. Împrejurul focului era încolăcit de trei ori un balaur.

— Bună vremea, boieri mari! zise băiatul.

— Mulţumim d-tale, băiete Ioane, răspunse balaurul. Dar ce vânt duşman te-a împins p-aici, unde n-a ajuns nici picior de om pământean până acum?

Feciorul de împărat îşi spuse păsul, apoi întrebă pe balaur dacă nu cumva are vreo ştiinţă unde sălăşluieşte Câmpan Verde şi Frumos. Balaurul zise că a umblat lumea şi-n lungiş şi-n curmeziş, „dar de numele ăsta n-am mai auzit”.

— Dar, zise el, să chem lighioanele din împărăţia mea, că poate o şti vreuna.

Şi balaurul a şuierat o dată din deştiul ăl mic şi-au început să curgă gloata mare de lighioane, mari şi mici, care erau subt stăpânirea lui, dar nici una din ele n-a avut vreo ştiinţă despre Câmpan Verde şi Frumos. Atunci balaurul îl îndreptă pe Ionică, feciorul de împărat, la fratele lui ăl mijlociu.

Ducându-se pe cale Ionică, numa' ce vede un lup cu un picior rupt şi vruse să repează baltagu în el, ca să-l omoare, dar deodată auzi cum lupu îi zise cu grai omenesc:

— Băiete Ioane, nu mă ucide, ci mai bine leagă-mi piciorul în lopăţele şi mă unge cu unsoare, că vreodată ţi-oi prinde bine.

Feciorul de împărat făcu aşa cum grăi lupu şi apoi auzi dihania zicându-i:

— Când te-i gândi la mine, să ştii că sunt lângă tine.

Tot mai mergând el pe cale, întâlni o cioară cu aripa ruptă. El vruse s-o omoare, dar cioara îl rugă, întocmai ca lupu, să-i dea o mână de ajutor şi să-i lege aripa, că i-o fi spre folos.

Ionică făcu aşa, şi pasărea îi mulţumi, zicându-i:

— Când te-i gândi la mine, să ştii că sunt lângă tine.

Apoi purcese iar pe cale feciorul de împărat şi merse, merse până ce se făcu noapte. Într-o pădure uriaşă, acolo, departe de tot, zări o licărire de foc şi se îndreptă spre ea. Când ajunse, văzu un foc mare, de şase stânjeni de lemne, iar împrejurul focului un balaur înfricoşat era încolăcit de şase ori.

Dacă ajunsese acolo, Ionică grăi:

— Bună vreme, mici copii!

— Mulţumim d-tale, băiete, răspunse zmeul. De te-a învăţat cineva, bine ţi-a priit; de-i făcut de capul tău, bun cap ai avut, că de nu ziceai aşa, te mâncam. (Pasămite că pe băiat îl învăţase balaurul dintâi.) Dar ce vânt te-a aruncat pe-aici? Că prin partea asta nici pasăre cerească nu poate vieţui, darmite om pământean?

Feciorul de împărat îi povesti totul, apoi îl rugă să-i dea vro ştiinţă despre Câmpan Verde şi Frumos.

Dar degeaba! Nici balaurul şi nici potopul de vieţuitoare, pe care le-a chemat, n-au ştiut nimic. L-a îndreptat însă la fratele cel mai mare.

Pe acela l-a găsit în jurul unui foc de doisprezece stânjeni, încolăcit de douăsprezece ori.

Balaurul l-a întrebat, ca şi ceilalţi doi fraţi, ce caută; apoi, aflându-i păsul şi neştiind nimic despre Câmpan Verde şi Frumos, a chemat şi el vieţuitoarele de sub stăpânirea lui. Dar nici una n-a fost în stare să-i dea vreo lămurire. Atunci zmeul zise:

— Ei, băiete Ioane, d-acu să mai stai niţel până oi mânca.

Şi aduse şase buţi de vin, şase care de pâine şi şase ialoviţi[1] grase. Apoi zise feciorului de împărat:

— Dacă nu m-oi sătura cu toate-astea, am să te mănânc şi pe tine.

Pe când sta la masă, veni un ciocârlan şchiop. Balaurul îl întrebă de ce a întârziat atâta.

— Să am iertăciune, măria-ta, zise el, dar am fost cale depărtată.

— Dar de Câmpan Verde şi Frumos n-ai auzit?

— Cum să aud, răspunse ciocârlanul, că chiar de la grajdul lui am pornit, unde unul din argaţi m-a lovit cu un măturoi peste picior şi d-aia sunt şchiop.

Balaurul atunci îi porunci numaidecât să ia îndată pe Ionică şi să-l ducă tocmai acolo. Dar ciocârlanul se văicărea că e şchiop şi nu poate să-l ducă. Dar porunca era neclintită.

Când a fost să plece, balaurul a chemat la o parte pe feciorul de împărat şi i-a zis:

— Bagă de seamă să nu te înşele, că el are să te ducă până la o apă lată, de unde se văd seraiurile lui Câmpan Verde şi Frumos, ca o stea numai, şi o să vrea să te lase. Dar tu să spui că nu le vezi deloc, când ţi le-o arăta. Şi atunci are să te ia subt o aripă, are să te suie în înaltul cerului şi are să te lase pe pământul lui Câmpan Verde şi Frumos.

Ionică mulţumi balaurului pentru poveţe şi pentru ajutor şi porni cu ciocârlanul la drum.

Tot mergând aşa pe cale, găsiră o mreană pe care o zvârlise un val pe uscat şi se zbătea de moarte,

1 Ialoviţă — vacă grasă.

săraca! Ion vru s-o prinză şi s-o mănânce, dar ea îi zise:

— Băiete Ioane! Nu mă omorî; carnea mea e ca iasca şi n-ai s-alegi nimic de ea. Dă-mă în baltă şi ţi-oi prinde vrodată bine.

Feciorul de împărat făcu aşa. Apoi porniră iar înainte, până ce ajunseră la o apă mare. Ciocârlanul arătă în partea cealaltă seraiurile lui Câmpan Verde şi Frumos. Băiatu Ion zise că nu le vede. Atunci ciocârlanul îi şterse o palmă şi îl luă subt aripă, înălţându-se cu el în slava cerului şi apoi îl lăsă pe pământ. Ajungând la Câmpan Verde şi Frumos, îl găsiră dormind în leagăn. Se culcă lângă dânsul şi feciorul de împărat. Când s-au sculat, amândoi deodată, Câmpan Verde şi Frumos l-a întrebat:

— Să ne luptăm, în săbii să ne tăiem, ori să ne prindem fraţi de cruce?

Feciorul de împărat zise:

— Mai bine să ne prindem fraţi de cruce.

Şi au vieţuit amândoi laolaltă în pace şi bună înţelegere, vreme îndelungată, până ce, viindu-i vremea lui Câmpan Verde şi Frumos ca să se ducă la biserică, într-una din zile chemă pe feciorul de împărat şi-i zice:

— Frate Ionică! Uite toate cheile de la toate odăile, să umbli prin toate, numai în fundul casei, la uşa care îi legată c-un tei şi c-un curmei să nu umbli, că de amândoi o fi rău.

Feciorul de împărat umblă prin toate odăile şi, când ajunge la cea legată c-un tei şi c-un curmei, se întrebă ce să fie. Intră şi acolo, şi văzu că în mijlocul odăii era un stâlp de fier; iar de stâlp era legat un zmeu de tatăl lui Câmpan Verde şi Frumos. Cum îl văzu zmeul pe băiat, grăi:

— Dă-mi o cofă de apă să beau, că mult bine ţi-oi face.

Feciorul de împărat, milos de inimă, i-a dat. Pe urmă zmeul i-a mai cerut încă una; băiatul îi aduse cam cu grijă. Cum a băut zmeul apă, s-a scuturat o dată şi a sfărâmat stâlpul de care era legat şi s-a dus de s-a culcat în leagănul lui Câmpan Verde şi Frumos.

Când a venit Câmpan de la biserică, nu se mai ştia de ciudă, văzând pe zmeu în leagăn, şi a priceput că de la feciorul de împărat i-a venit necazul.

Când s-a trezit zmeul, a ieşit afară şi a săpat o fântână în deal şi alta în vale; cea din deal, seacă, răspundea în cea din vale. Apoi luă două cofe de fier şi puse pe Câmpan Verde şi Frumos la canon, să care apă din fântâna din vale să umple pe cea din deal; iar pe feciorul de împărat îl puse herghelegiu.

Aşa trecură multe zile pline de amar şi de trudă. Dar într-o zi feciorul de împărat, vrând să scape pe Câmpan Verde şi Frumos de canon, a ales doi cai buni din herghelie, se duse la dânsu şi îi zise:

— Măi Câmpan Verde şi Frumos, mergi cu mine?

— Da cum să nu merg? îi răspunse el.

Atunci încălicară pe cai şi plecară. Dar calul zmeului necheză năprasnic din grajd. Zmeul îl auzi şi grăi:

— Câinii carnea să-ţi mănânce şi ciorile sângele să-ţi bea, de ce nechezi aşa? Au n-ai ce bea şi ce mânca?

— Ba am, stăpâne, şi prea am, dar feciorul de împărat ţi-a furat pe Câmpan Verde şi Frumos, răspunse calul.

— Am vreme să cânt un cântec, să joc, să beau o cafea şi să trag un ciubuc, şi de ajuns să-i ajung? întrebă zmeul,

— Ai şi prea ai, răspunsu-i-a calul.

Zmeul cântă un cântec, îi trase un joc, bău o cafea, trase un ciubuc şi încalecă pe cal. Într-o clipă ajunse pe fugari şi-i aduse la locurile lor. Apoi zise lui Ionică, feciorul de împărat:

— Vezi să nu mai faci a doua oară asta, că nu te mai iert.

După o bucată de vreme, feciorul de împărat iar alese doi cai şi mai iuţi, luă pe Câmpan Verde şi Frumos şi începură să gonească. Dar zmeul îi ajunse şi de rândul ăsta; pe feciorul de împărat îl tăie bucăţele, iar pe Câmpan îl duse la osândă.

Pe când trupul ciopârţit al lui Ionică zăcea în mijlocul drumului, veni un cârd de ciori, luă din el fiecare câte-o bucăţică în cioc şi se duseră acasă la stăpâna lor. Acum, la una se nimerise degetul cel cu inelul, şi fiind aproape de fereastră, o văzu stăpâna lor ciocănind în inel. Stăpâna ciorilor atunci ieşi iute afară, căci cunoscuse inelul lui frate-său.

Pe urmă, întrebând cioara unde a găsit ciolanul acela, îi zise să i-l dea ei. Cioara spuse că l-a găsit pe pământul lui Câmpan Verde şi Frumos.

Atunci stăpâna lor degrabă a trâmbiţat de s-au strâns toate ciorile, poruncindu-le să-i aducă toate bucăţile de carne şi ciolane, ba să se ducă să soarbă şi sângele din pământ.

Ciorile, cât te-ai şterge la un ochi, au adus toate bucăţile, iar sora lui Ionică a pus bucăţică lângă bucăţică, l-a întrupat pe d-a întregul, apoi l-a spălat cu apă moartă şi l-a stropit cu apă vie. Atunci a sărit în picioare feciorul de împărat, de trei ori mai frumos de cum fusese înainte! Apoi grăi:

— Greu somn am dormit, surioară dragă.

— Ai fi dormit mult şi bine, frăţiorul meu, dacă nu eram eu p-aici. Dar ce cătaşi la hainul de zmeu? îl întrebă sora lui.

Feciorul de împărat cu multă obidă îi povesti toate pe şartul lor şi-i zise că trebuie să scape de canon pe Câmpan Verde şi Frumos, care numai după urma lui îndură osânda zmeului. Dar surioara lui îi zise:

— Frăţioare dragă, n-o să poţi scăpa cât lumea şi pământul pe Câmpan Verde şi Frumos, afară numai dacă ai putea să capeţi iapa babei hodoroagă, nevăzută, neauzită, din smârcurile mărilor, din adâncul zărilor.

Auzind una ca asta, Ionică, feciorul de împărat, a oftat greu din fundul inimei şi porni spre latura pământului încotro îi arătă sora lui. Cât o fi mers el, nu pot să vă dau bine seamă, dar nu ajunge cineva aşa, cu una cu două în smârcurile mărilor, în adâncul zărilor.

Baba avea o ogradă mare, şi în toţi parii de la gard era câte un cap de om, numai unul n-avea, şi cât ţi-e ziulica de mare se văicărea şi cerea: cap! cap!

Băiatul, cum ajunse, se trânti pe prispa casei, iar când ieşi baba din casă îl întrebă:

— Da' ce caţi p-aici, flăcăiaşu maichii?

— Slujbă caut, mătuşă! răspunse Ionică.

— Apăi, iaca, dacă vrei să te bagi la mine: ai să-mi paşti iapa doar, şi încolo nimic. Să mi-o duci în trei seri la iarbă, şi dacă mi-oi aduce-o, ţi-oi da, pe alese, un cal din grajdul meu; dacă nu, unde-ţi stă capul, o să-ţi stea şi picioarele!

Băiatul primi cu inimă bună şi, după ce mâncă ce-i puse baba pe masă, se mai dete aşa niţel pe prispă ca să mai aţipească, până ce o mai scapata soarele, că iapa mergea la iarbă după apusul soarelui. Baba, cum se însera, se vârî în grajd şi luă iapa la bătaie cu un bici de foc, poruncindu-i să se ascunză bine. Pe urmă, sculă pe băiat şi-i dete în primire iapa. Băiatu se sui călare pe ea, da' cum a făcut cum a dres, nu ştiu, că deodată începu să moţăie, călare, apoi adormi d-a binele. Când se trezi, era călare pe căpăstru şi cu mâinile în buruiene.

Atunci prinse a zice:

— Vai de mine şi de mine! M-a mâncat fript baba. Barem d-ar fi lupul cel din drum pe aici, el poate ar fi văzut-o.

Iată şi lupu aici, grăind:

— Ce-i, Ionică?

— Ce să fie, răspunse el, iapa babei nu-i.

— Ei, lasă, nu te fărâma cu firea. Ai acolo şi ţine căpăstru-n mână, îi zise lupul. Vezi colo, pe dealu ăla, o turmă de oi? Iapa babei s-a făcut mioară albă. Eu m-oi ciurdi pe toate lăturile şi voi lua-o la goană; iar când îi vedea că fuge tare, atunci să suni din frâu şi să strigi: „tpru, tpru, iapa babei şi c-un mânz!” Atunci ea o să fie în frâu, iar tu încalică pe ea şi-ţi cată de treabă.

Băiatul făcu întocmai. Când ajunse acasă, baba îi ieşi în prag, făcută numai catran, şi-i zise:

— Ai păscut iapa?

— Am păscut-o, răspunse băiatul.

— Ai adăpat-o?

— Am adăpat-o. Bine-ţi pare, mătuşă?

— Bine, cum să nu-mi pară bine!

Da când a intrat baba-n grajd, după ce s-a dus băiatul să se odihnească, vai de spinarea iepei. A bătut-o până n-a mai putut baba, şi apoi i-a zis:

— Vezi, să dea dracu să te mai găsească şi mâine, că te omor în ciomege.

— A doua seară iar se duse băiatul cu iapa la iarbă, şi iar se pomeni adormit. Atunci se gândi la cioară şi cioara îi spuse că iapa se bate cu capul de toartele cerului; apei îi zise s-aştepte.

Şi cioara stârni toate ciorile, şi d-aci se porniră vântoasele şi alungară iapa, care se făcuse o stâncă vânătă cu doi pui. Băiatul, când o văzu, îi zise: „tpru, tpru, iapa babei cu doi mânji”, că iapa mai făcuse un mânz.

Acasă baba îi primi cu bucuria pe buze şi cu veninul în inimă.

A treia seară iapa s-a făcut o mreană şi s-a scufundat în adâncul mărilor, da băiatul s-a gândit la peştele pe care îl scăpase de la moarte şi peştele i-a scos mreana la ţărm şi el i-a pus apoi căpăstru în cap, zicându-i: „tpru, tpru, iapa babei cu trei mânji”, că pasămite iapa făta, pe fiecare seară, un mânz.

Apoi au pornit acasă. Baba, când i-a văzut, era să plesnească fierea în ea de ciudă, dar s-a potolit şi s-a arătat bucuroasă de argatul ei. Pe urmă, grăi lui Ionică:

— Acu', dragul mătuşei, mai odihneşte-te până mâine, şi mâine-ţi voi plăti precum ne-a fost vorba.

După ce adormi băiatul, baba a intrat în grajd şi a spintecat pe toţi mânjii, le-a scos inimele şi le-a băgat pe toate în iapă. Apoi a luat un bici de foc şi din mânji a făcut cai frumoşi, iar din iapă făcu un ogar şi-i băgă biciul de foc într-o ureche.

Da' pe când dormea, Ionică se pomeni cu fata babei — că baba avea şi o fată mare — şi scuturându-l, îi zise:

— Dacă m-ai lua dumneata, eu ţi-aş spune o vorbă.

El răspunse:

— Eu n-am îndrăznit să-ţi spui cuvântul ăsta până acum, că de!... mi-erai stăpână, da mi-ai plăcut mult, şi te iau, numai să vrei.

— Vreau, cum să nu vreau! zise fata; bagă de seamă, la ce-ţi spui.

Şi-i spuse ce a făcut mă-sa cu caii şi cu iapa din grajd. Apoi mai zise:

— Vezi să nu te îmbie cu vreunul din ăia frumoşii că n-ai să mergi cu el călare decât pân' la poartă, şi acolo cazi după el şi nu mai dai nici măcar dintr-un deşti. Tu să nu iei nici unul, ci să te duci după grajd, să pui mâna pe lanţul ogarcei, s-o iei şi să pleci cu ea. Orice ţi-ar mai toca mama, tu să te faci niznai.

Aşa şi făcu băiatul, la alegere. Iar baba, când văzu una ca asta, începu să se schimonosească şi, cu

multă prefăcătorie, îi zicea să nu se orbească până într-atâta, şi să ia un cal bun şi vrednic de el, că nu vrea să plece cineva de la ea nemulţumit. Dar băiatul, porni cu o-garca de lanţ.

Atunci ieşi din casă şi fata babei cu bocceaua plină în mână şi zise babei:

— Am avut şi noi o slugă bună, lasă-mă să-l petrec până mai încolo.

Baba, de ciudă, nu zise nimic, dar vru să otrăvească ogarca, dar băiatul puse mâna p-o ciofârtă[1] de târnaţ[2] şi păli pe babă aşa de bine, că o lăsă lungită.

Apoi porni cu fata şi cu ogarca pe poartă; iar baba se sculase şi striga în urma fetei: „Vino-napoi, dragul mamei, să nu te lovească şi pe tine, şi să paţi şi tu ca mine”. Băiatul îşi vedea de ale lui: scoase biciul din urechea ogarcei şi o făcu mai frumoasă cum nu fusese niciodată. După aia, încălecă, zise fetei să se uite îndărăt, şi fiind tot cu ciofârta în mână, o lovi o dată straşnic peste gură, apoi cât ai răsufla o dată fuse la curţile lui Câmpan Verde şi Frumos. Îl luă şi plecară, dar calul zmeului râncheză o dată din grajd aşa de tare că ţiuiră trei ceasuri palaturile de zamfir, iar zmeul sări din pat şi răcni la el:

— Ce e, mânca-ţi-ar carnea câinii şi ţi-ar bea sângele ciorile! N-ai ce bea şi ce mânca?

— He! He ! stăpâne, răspunse calul, am şi prea am ce bea şi ce mânca, da' feciorul de împărat iar ţi-a furat pe Câmpan Verde şi Frumos.

Zmeul tot mai întrebă:

— Am când să cânt un cântec, să joc o dată, să beau o cafea, să-i trag un ciubuc şi de-ajuns să-i ajung?

---

1 Ciofârta — bucată mare, ruptă din ceva.

2 Târnaţ — cerdac, pridvor.

— Ai când să cânţi un cântec, să joci un joc, să bei o cafea, să tragi un ciubuc, răspunse calul, dar de ajuns nu-i ăi mai ajunge cât lumea.

Zmeul atunci se repezi pe cal şi se aşternu drumului cu el.

Feciorul de împărat o luase mai domol, aşa că zmeul mai pe sub seară îi ajunse, dar nu se putea urca acolo în înaltul cerului unde erau Câmpan şi Ionică. Atunci iapa necheză din înălţime unde se afla şi grăi către calul zmeului:

— Cal de zmeu şi fiu al meu, trânteşte pe stăpânul tău, de-l fă praf şi pulbere, şi vino la stăpânul meu, că ţi-o da să şezi până în piept în fân cosit din postul Sâmpietrului şi grăunţe cât ei vrea.

Şi calul zmeului ascultă şi făcu aşa. De zmeu nu se alese nici praful când căzu jos; iar Ionică, feciorul de împărat şi cu Câmpan Verde şi Frumos s-au reîntors la seraiurile lor, şi au petrecut zile îndelungate în pace neturburată.

Şi aici se sfârşeşte povestea mea.

CUPRINS

ION CREANGĂ

Capra cu trei iezi 5
Punguţa cu doi bani.....15
Soacra cu trei nurori.....20
Fata babei şi fata moşneagului.....28
Povestea porcului.....35

IOAN POP-RETEGANUL

Toarceţi, fete, c-a murit Baba Cloanţa.....53
Stan Bolovan.....61

G. CĂTANĂ

Povestea lui Pantilie.....69

POVESTE POPULARĂ ROMÂNEASCĂ

Petru Cenuşă.....80
Un ochi plânge, unul râde.....91
Voinic de Plumb.....102
Câmpan Verde şi Frumos.....129